Adran y Prif Weithredwr
Chief Executive's Department
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod / Meeting

Y CYNGOR

THE COUNCIL

Dyddiad ac Amser / Date and Time

1.00pm, DYDD IAU, 2 MAI 2013

1.00pm, THURSDAY, 2 MAY 2013

Lleoliad / Location

Siambr Dafydd Orwig
Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon

Pwynt Cyswllt / Contact Point

Gwyn Parry Williams

(01286) 679665

gwynparrywilliams@gwynedd.gov.uk

(DOSBARTHWYD/DISTRIBUTED 25/04/13)

Harry Thomas
Prif Weithredwr / Chief Executive

www.gwynedd.gov.uk

25 Ebrill/April 2013

Annwyl Gynghorydd,

CYFARFOD O GYNGOR GWYNEDD – 2 MAI 2013

FE'CH GWYSIR TRWY HYN i gyfarfod o **GYNGOR GWYNEDD** a gynhelir am **1.00PM, DYDD IAU** nesaf, **2 MAI 2013 YN SIAMBR DAFYDD ORWIG, SWYDDFA'R CYNGOR, CAERNARFON**, i ystyried y materion a grybwyllir yn y rhaglen a ganlyn.

Dear Councillor,

MEETING OF GWYNEDD COUNCIL – 2 MAY 2013

YOU ARE HEREBY SUMMONED to attend a meeting of **GWYNEDD COUNCIL** which will be held at **1.00PM** on **THURSDAY** next, **2 MAY 2013 in SIAMBR DAFYDD ORWIG, COUNCIL OFFICES, CAERNARFON** to consider the matters mentioned in the following agenda.

Yr eiddoch yn gywir/Yours faithfully,

Prif Weithredwr/Chief Executive

Bydd yr ystafelloedd a ganlyn ar gael i'r grwpiau gwleidyddol yn ystod y bore:-
The following rooms will be available for the political groups during the morning:-

Plaid Cymru - Siambr Dafydd Orwig
Annibynnol/Independent – Ystafell Gwyrfai
Llais Gwynedd – Ystafell Llyfni
Democratiaid Rhyddfrydol/Liberal Democrats - Ystafell Peris
Llafur/Labour – Cefn Siambr Dafydd Orwig/Rear of Siambr Dafydd Orwig

RHAGLEN

1. CADEIRYDD

Ethol Cadeirydd am 2013/14

2. IS-GADEIRYDD

Ethol Is-gadeirydd am 2013/14

3. YMDDIHEURIADAU

Derbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

4. COFNODION

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi fel rhai cywir cofnodion cyfarfod o'r Cyngor a gynhaliwyd ar 28 Chwefror 2013 (copi yma – papur ***gwyn***).

5. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Derbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

6. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

Derbyn unrhyw gyhoeddiadau gan y Cadeirydd.

7. GOHEBIAETH, CYFATHREBIADAU, NEU FUSNES ARALL

Derbyn unrhyw ohebiaeth, gyfathrebiadau neu fusnes arall a ddygir gerbron yn arbennig dan gyfarwyddyd y Cadeirydd.

8. MATERION BRYS

Nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y Cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

9. CWESTIYNAU

Ystyried unrhyw gwestiynau y rhoddwyd rhybudd priodol ohonynt o dan Reol Gweithdrefn 12.

10. CYNLLUN STRATEGOL DRAFFT Y CYNGOR 2013 - 2017

Cyflwyno adroddiad Arweinydd y Cyngor a'r Pennaeth Strategol a Gwella (copi yma – papur **glas**)

11. DIWYGIADAU I'R CYFANSODDIAD

Cyflwyno adroddiad y Swyddog Monitro (copi yma – papur **melyn**)

12. PROTOCOL RHODDION A LLETYGARWCH I AELODAU

Cyflwyno adroddiad y Swyddog Monitro (copi yma – papur **gwyn**)

13. CEFNOGAETH I AELODAU

Cyflwyno adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, y Cynghorydd Lesley Day (copi yma – papur **lelog**)

14. CYFLOGAU AELODAU

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Strategol a Gwella (copi yma – papur **pinc**)

15. CYDBWYSEDD GWLEIDYDDOL Y CYNGOR

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Strategol a Gwella (copi yma – papur **llwyd**)

16. CADEIRYDD Y PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

I ethol Cadeirydd am 2013/14

Y CYNGOR 28/02/13

Yn bresennol: Y Cynghorydd Selwyn Griffiths (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Huw Edwards (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Stephen Churchman, Endaf Cooke, Anwen Davies, Lesley Day, Eddie Dogan, David G. Edwards, Dyfed Edwards, Elwyn Edwards, Trevor Edwards, T.G. Ellis, Alan Jones Evans, Aled Ll. Evans, Jean Forsyth, Gweno Glyn, Simon Glyn, Gwen Griffith, Alwyn Gruffydd, Sian Gwenllian, Annwen Hughes, John B. Hughes, Louise Hughes, Jason Humphreys, Peredur Jenkins, Aeron Jones, Anne Ll. Jones, Brian Jones, Charles W. Jones, Dyfrig Jones, Elin Walker Jones, Eric M. Jones, John W. Jones, Linda W. Jones, Llywarch Bowen Jones, Sion W. Jones, Eryl Jones-Williams, Beth Lawton, Dilwyn Lloyd, June Marshall, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Linda Morgan, Christopher James O'Neal, Dewi Owen, Michael Sol Owen, W. Roy Owen, W. Tudor Owen, Nigel Pickavance, Peter Read, Caerwyn Roberts, John Pughe Roberts, Liz Saville Roberts, W. Gareth Roberts, Mair Rowlands, Angela Russell, Mike Stevens, Gareth Thomas, Ioan Thomas, Paul Thomas, Ann Williams, Eirwyn Williams, Elfed W. Williams, Gethin G. Williams, Gruffydd Williams, Hefin Williams, John W. Williams, Owain Williams, R.H. Wyn Williams, Mandy Williams-Davies, Robert J. Wright

Hefyd yn bresennol: Harry Thomas (Prif Weithredwr), Dafydd Lewis a Dilwyn Williams (Cyfarwyddwyr Corfforaethol), Dilys Phillips (Swyddog Monitro/Pennaeth Democratiaeth a Chyfreithiol), Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Geraint George (Pennaeth Strategol a Gwella), Morwenna Edwards (Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden), Dewi Jones (Pennaeth Addysg), Arwel Ellis Jones (Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol), Janet Roberts (Uwch Reolwr Cyflawni a Chefnogi), (Iwan Evans (Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol), Geraint Owen (Uwch Reolwr Adnoddau Dynol) a Gwyn Parry Williams (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu)

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Craig ab Iago, Chris Hughes, Dyfrig Siencyn, Eurig Wyn

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan y Cynghorydd Aeron Jones.

1. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfodydd y Cyngor a gynhaliwyd ar 6 Rhagfyr 2012 a 24 Ionawr 2013 gan nodi cywiriad yng nghofnodion 6 Rhagfyr 2012, datgan buddiant personol yn yr eitem "Treth Cyngor – Hawl Disgresiwn i Ganiatau Disgowntiau" sef nad yw'r Cynghorydd Tom Ellis yn berchennog tŷ gwyliau.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

(i) Tynnwyd sylw gan y Swyddog Monitro at yr eitem "Cyllideb a Bidiau Cyfalaf a Refeniw am 2013/14 a Strategaeth Ariannol 2013/14 – 2016/17". Nododd y byddai'n bosibl y bydd gan aelod fuddiant mewn cynnig penodol o fewn y pecyn bidiau cyfalaf a refeniw. Os felly, bydd angen datgan y buddiant, ac os yw'n fuddiant sy'n rhagfarnu, gadael ar gyfer y rhan honno o'r drafodaeth.

Tynnwyd sylw hefyd gan y Swyddog Monitro at yr eitem "Datganiad Polisi Tâl ar gyfer 2013/14" sy'n effeithio ar y Cyfarwyddwyr Corfforaethol a'r Penaethiaid Adran. Awgrymodd bod y swyddogion hyn a oedd yn bresennol yn datgan y buddiant ac yn ymneilltuo o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

ii) Datganodd y Cynghorydd Ioan Thomas fuddiant personol yn yr eitem "Cyllideb a Bidiau Cyfalaf a Refeniw am 2013/14 a Strategaeth Ariannol 2013/14 – 2016/17" gan bod swydd ei fab yng nghyfraith yn fid ariannol.

'Roedd yr aelod o'r farn nad oedd yn fuddiant oedd yn rhagfarnu a chymerodd ran lawn yn y drafodaeth ar yr eitem.

iii) Datganodd y Cynghorydd Jean Forsyth fuddiant personol yn yr eitem "Cyflogau Aelodau" gan ei bod yn Gadeirydd y Pwyllgor Apelau Cyflogaeth ac mai'r argymhelliad yn yr adroddiad yw y dylid dyrannu'r uwch gyflog sy'n weddill iddi hi fel Cadeirydd y Pwyllgor hwnnw.

'Roedd yr aelod o'r farn nad oedd yn fuddiant oedd yn rhagfarnu a chymerodd ran lawn yn y drafodaeth ar yr eitem

iv) Datganodd y Cynghorydd Elin Walker Jones fuddiant personol yn yr eitem "Ymateb i Rybudd o Gynnig ynglyn â gofal iechyd yng Ngogledd Cymru" oherwydd iddi gael ei chyflogi gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

'Roedd yr aelod o'r farn nad oedd yn fuddiant oedd yn rhagfarnu a chymerodd ran lawn yn y drafodaeth ar yr eitem.

v) Datganodd y ddau Gyfarwyddwr Corfforaethol a'r Penaethiaid Democratiaeth a Chyfreithiol, Cyllid, Strategol a Gwella a Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden fuddiant personol yn yr eitem "Datganiad Polisi Tâl ar gyfer 2013/14" gan bod yr adroddiad yn ymwneud â'u cyflogau. 'Roedd y Pennaeth Addysg wedi ymadael â'r cyfarfod cyn y drafodaeth ar yr eitem hon.

'Roeddynt o'r farn ei fod yn fuddiant oedd yn rhagfarnu a gadawsant y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

3. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

i) Cydymdeimlwyd â'r Cynghorydd Dilwyn Lloyd ar farwolaeth ei frawd yng nghyfraith ac ewythr.

Safodd y Cyngor fel arwydd o barch.

ii) Llongyfarchwyd Ysgol Dyffryn Ogwen ar ganlyniad eu harolwg Estyn, sef rhagorol am y ddau brif fynegydd, rhagorol am berfformiad a rhagorol am ragolygon gwella. Hon yw'r ysgol uwchradd gyntaf yng Ngogledd Cymru i gael rhagorol ddwywaith dan drefniadau arolygu newydd Estyn.

iii) Anfonwyd copi o'r Cynllun y Gymraeg mewn Addysg i bob aelod gan yr Adran Addysg a thynnwyd sylw'r aelodau at y cynllun gan y Cynghorydd Sian Gwenllian, Aelod Cabinet Addysg a Phlant a Phobl Ifanc.

iv) Derbyniwyd gwybodaeth diwedd yr wythnos yn cadarnhau bod y Gweinidog wedi cytuno i ryddhau arian y Cytundeb Canlyniadau, sef £1.3m i Wynedd rhag blaen yn seiliedig ar berfformiad 2011/12. 'Roedd hyn yn newydd da iawn i'r Cyngor ac mae lle i ddiolch i bawb sydd wedi gweithio'n galed iawn i sicrhau'r dyfarniad yn llawn, o ran cyflawni a'r monitro.

v) Tynnodd sylw'r aelodau at y Seminar ar Gyfrifiad yr Iaith Gymraeg a gynhelir ar fore 20 Mawrth 2013.

4. GOHEBIAETH, CYFATHREBIADAU, NEU FUSNES ARALL

Adroddwyd y derbyniwyd ymatebion gan y Gwir Anrhydeddus Simon Burns AS, Gweinidog Gwladol yn yr Adran Drafnidiaeth a Mr Alun Ffred Jones AC, mewn ymateb i Rybudd o Gynnig y Cynghorydd Stephen Churchman ynglyn â uwchraddio rheilffyrdd Gogledd Cymru.

5. CWESTIWN

Cwestiwn gan y Cynghorydd Gareth Thomas

"Mae gwerthiant cig yn amlwg yn bwnc sydd yn sylw'r cyhoedd ar hyn o bryd. All y Cyngor gadarnhau pa brosesau a ddefnyddir ar gyfer caffael cig a bwydydd eraill ar gyfer cartrefi preswyl pobl hŷn, ysgolion a chanolfannau eraill a reolir gan y Cyngor? Pa drefniadau mewnol sydd gan y Cyngor i sicrhau bod safon y bwyd sydd yn cael ei gyflawni o radd derbyniol?"

Ateb gan y Cynghorydd Paul Thomas, Aelod Cabinet Gwynedd Iach

"Mae bob Ysgol a chartref preswyl sydd ynghlwm a chytundeb arlwyo'r adran darparu yn derbyn cig ffresh gan ddau gyflenwr lleol yn unig. Mae llythyrau gan y ddau gyflenwr wedi cyrraedd yr adran yn cadarnhau nad oes unrhyw gyswllt i gig ceffyl ganddynt a bod bob darn o gig sydd yn

cyrraedd ceginau'r Cyngor efo gwybodaeth arno ar ffurf 'barcode' sydd yn ein galluogi i ddilyn taith y cig yn ôl i'r fferm lle gafodd ei fagu. Mae'r adran hefyd wedi derbyn llythyr gan gwmni Apetito sydd yn arlwyo prydau wedi eu rhewi i Wasanaethau Cymdeithasol yn cadarnhau bod eu prydau nhw hefyd yn cael eu paratoi o gigoedd fresh, a'u bod nhw wedi profi eu cynnyrch cig eidion ar y 29ain o Ionawr. Mae'r canlyniadau yn dangos bod 100% o'u cynnyrch yn glir o gig ceffyl.

Mae safonau masnach wedi cysylltu â'r adran darparu yn ddiweddar ac maen nhw'n fodlon iawn efo safonau'r bwyd mae'r cyngor yn arlwyo.

Does dim bwydydd sydd wedi prosesu na rhai sydd wedi eu paratoi yn barod yn cael eu defnyddio yng ngheginau'r Cyngor gan mai dim ond cigydd ffres o gwmnïau lleol sy'n cael ei baratoi a'i arlwyo yn ein safleoedd. Nid oes unrhyw fwydlen wedi newid, nag unrhyw eitem wedi ei dynnu nôl oddi ar unrhyw raglen fwyd gan fod yr adran yn ddigon hyderus o safon y cynnyrch.

Mae pob ysgol gynradd efo bwydlen sydd wedi ei osod o wythnos i wythnos ac sy'n sicrhau bod bob plentyn sydd yn derbyn cinio ysgol yn cael o leiaf un pryd maethlon bob dydd. Mae prynu cynnyrch lleol yn costio ychydig yn fwy na sympiau o gynnyrch o Loegr, ond mae wedi galluogi'r adran i sicrhau prydau maethlon o safon sydd gyda dim byd ond y cynnyrch disgwyliedig ynddo."

6. MATERION I'W PENDERFYNU GAN Y CYNGOR

Cabinet – 19 Chwefror 2013

a) Cyllideb 2013/14 a Strategaeth Ariannol 2013/14 – 2016/17

i) Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan yr Aelod Cabinet Adnoddau.

Nododd bod y broses o sefydlu cyllideb flynyddol yn un gymhleth a hirfaith. Cyfeiriodd at y sesiynau esbonio a gynhaliwyd yn ddiweddar pryd y gwahoddwyd holl aelodau'r Cyngor i'w mynychu.

Parthed y Strategaeth Ariannol, mae'r Cyngor hwn yn unol ag ymarfer gorau yn sefydlu'r gyllideb flynyddol yng nghyd-destun y strategaeth ariannol, tymor canolig er mwyn sicrhau bod y gyllideb yn paratoi ar gyfer sefyllfaoedd i ddod yn hytrach na chyfarch anghenion un flwyddyn yn unig. Nododd mai cynllunio ymlaen yw nôd y Cyngor.

O ran y sefyllfa tros y bedair blynedd nesaf, dylid cynllunio i ddarganfod y bwlch ariannol o tros £32m, drwy gynllunio i gynyddu'r Dreth Gyngor ar gyfartaledd o 3.5% y flwyddyn fyddai'n darparu oddeutu £8m ar ben yr £8.7m o arbedion a gynlluniwyd eisoes ar eu cyfer. Anelir i ddarganfod y gweddill drwy osod targed effeithlonrwydd pellach o £6.4m a cheisio gwyro galw am wasanaethau'r Cyngor drwy fod yn rhagweithiol i osgoi creu galw am y gwasanaethau hynny gyda golwg ar ddarganfod £5m pellach. Gyda tebygolrwydd y byddai'n rhaid i'r gweddill ddod o doriadau, os na godir y Dreth Gyngor eleni, yna bydd angen gwneud toriadau anorfod.

Tynnodd sylw at argymhellion y Cabinet sy'n nodi cynnydd o 3.5% yn Nhreth y Cyngor ar cyfer 2013/14 a gofynnodd i'r Cyngor fabwysiadu'r argymhellion hyn.

ii) Gwahoddwyd aelodau i gyflwyno sylwadau.

a) Nododd aelod bod chwyddiant oddeutu 2.5% ar hyn o bryd a bod costau byw yn gyffredinol yn cynyddu. Cyfeiriodd at gymal yn yr adroddiad sy'n nodi y bydd rhai cynghorau yng Nghymru'n cynyddu'r Dreth Gyngor llai na 3.5% ond yn yr un modd mae yna son yn y wasg yn ddiweddar am gynghorau sydd am gynyddu'r Dreth Gyngor llawer uwch, ac mae modd i'r Cyngor hwn wneud y naill neu'r llall os mai dyna yw ei ddymuniad. Tynnodd sylw bod dau Gyngor cyfagos yn pennu treth uwch na'r Cyngor hwn ac ambell i Gyngor arall yn rhewi'r dreth. Y codiad ar gyfartaledd trwy Gymru yw 2.5%. Deellir bod gan y Cyngor ddigon o falansau wrth gefn. Cynigiodd welliant sef y dylid rhewi'r Dreth Gyngor am 2013/14 a defnyddio'r £1.77m o falansau wrth gefn y Cyngor. Eiliwyd y cynnig.

Mewn ymateb, hysbysodd Dilwyn Williams, Cyfarwyddwr Corfforaethol os na chodir y Dreth Gyngor, yna yn anorfod byddai hyn yn ychwanegu at gyfanswm y toriadau y byddai'n rhaid eu darganfod gan mai am gyfnod cyfyngedig yn unig y byddai modd parhau i dddefnyddio balansau. Yr unig ddewis arall fyddai cynyddu'r Dreth Gyngor yn fwy fyth ar ôl 2013/14, ond 'roedd gallu'r Cyngor i wneud hynny'n gyfyngedig. Nododd bod saith Cyngor arall yng Nghymru gyda chodiad uwch yn y dreth a bod y cyfartaledd yn debygol o fod tros 3%. Nid yw defnyddio balansau yn ffordd o osgoi toriadau.

b) Datganodd aelod bryder am effaith y toriadau ac 'roedd yn bryderus y byddai pobl fregus yn dioddef. 'Roedd yn cefnogi'r cynnydd o 3.5% yn y Dreth Gyngor.

c) Nododd aelod y byddai cynyddu'r Dreth Gyngor yn sicr o effeithio ar fusnesion Gwynedd.

ch) Nododd aelod arall ei bryder os y defnyddir y balansau i leihau'r cynnydd yn y dreth a'i bod yn bwysig gwarchod gwasanaethau.

d) Cyfeiriodd aelod at bobl sydd ar gyflogau isel ac y byddai cynyddu'r dreth yn sicr o effeithio arnynt.

dd) Nododd aelod bod 7% o drigolion Gwynedd yn derbyn budd-daliadau

e) Nododd aelod bod 38% o gartrefi Gwynedd yn dioddef tlodi tanwydd. 'Roedd dyletswydd ar y Cyngor i geisio gwarchod pobl Gwynedd. 'Roedd yn cefnogi'r awgrym i rewi'r Dreth Gyngor am 2013/14.

f) Cynigiodd aelod arall welliant pellach sef y dylid cynyddu'r Dreth Gyngor 2.5% ac eiliwyd y cynnig.

ff) 'Roedd aelod o'r farn y dylid cyfarwyddo pobl sut i geisio am fudd-dâl treth ac y dylid lledaenu'r wybodaeth ar gyfer trigolion Gwynedd.

g) Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod parthed nifer staff y Cyngor sy'n derbyn cyflog a budd-dal, hysbysodd Dilwyn Williams, Cyfarwyddwr Corfforaethol nid yw'r ffigurau ar gael ganddo.

ng) Hysbysodd yr Aelod Cabinet Adnoddau ymhellach mai 13% ac nid 7% o drigolion Gwynedd sy'n derbyn budd-daliadau llawn gyda 5% yn derbyn budd-dâl rhannol. Nododd bod y dreth ystafell wely'n effeithio ar 1,350 o drigolion Gwynedd. Cydnabu bod gan y Cyngor gyfrifoldeb am drethdalwyr Gwynedd.

Yn unol â rheol gweithdrefn 19(6), cofnodwyd y bleidlais ganlynol ar y gwelliant sef y dylid rhewi'r Dreth Gyngor am 2013/14 a defnyddio'r £1.77m o falansau wrth gefn y Cyngor.

O blaid: (23) Y Cynghorwyr Endaf Cooke, Anwen Davies, Eddie Dogan, Tom Ellis, Gweno Glyn, Simon Glyn, Alwyn Gruffydd, John B. Hughes, Louise Hughes, Jason Humphreys, Aeron Jones, Llywarch Bowen Jones, Sion W. Jones, Eryl Jones-Williams, Beth Lawton, Dilwyn Lloyd, Christopher O'Neal, Nigel Pickavance, Peter Read, Elfed Williams, Gruffydd Williams, Owain Williams, R.J. Wright.

Yn erbyn: (46) Y Cynghorwyr Stephen Churchman, Lesley Day, Gwynfor Edwards, Dyfed Edwards, Elwyn Edwards, Huw Edwards, Trevor Edwards, Alan Jones Evans, Aled Ll. Evans, Jean Forsyth, Gwen Griffith, Selwyn Griffiths, Sian Gwenllian, Annwen Hughes, Peredur Jenkins, Anne Ll. Jones, Brian Jones, Charles W. Jones, Dyfrig Jones, Elin Walker Jones, John W, Jones, Linda W. Jones, June Marshall, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Linda Morgan, Dewi Owen, Michael Sol Owen, W. Roy Owen, W. Tudor Owen, John P. Roberts, Liz Saville Roberts, W. Gareth Roberts, Mair Rowlands, Angela Russell, Mike Stevens, Gareth Thomas, Ioan Thomas, Paul Thomas, Ann Williams, Eirwyn Williams, Gethin G. Williams, Hefin Williams, John W. Williams, R.H. Wyn Williams, Mandy Williams-Davies.

Atal pleidlais: (1) Y Cynghorydd Eric M. Jones

‘Roedd y Cynghorydd Caerwyn Roberts wedi gadael y cyfarfod pan gymerwyd y bleidlais.

Adroddodd y Cadeirydd bod y gwelliant wedi syrthio.

Yn unol â rheol gweithdrefn 19(6), cofnodwyd y bleidlais ganlynol ar y gwelliant sef y dylid cynyddu’r Dreth Gyngor 2.5% am 2013/14.

O blaid: (25) Y Cynghorwyr Endaf Cooke, Anwen Davies, Lesley Day, Tom Ellis, Gweno Glyn, Simon Glyn, Alwyn Gruffydd, John B. Hughes, Louise Hughes, Jason Humphreys, Aeron Jones, Eric M. Jones, Llywarch Bowen Jones, Sion W. Jones, Beth Lawton, Dilwyn Lloyd, Christopher O’Neal, Nigel Pickavance, Peter Read, Angela Russell, Eirwyn Williams, Elfed Williams, Gruffydd Williams, Owain Williams, R.J. Wright.

Yn erbyn: (45) Y Cynghorwyr Stephen Churchman. Eddie Dogan, Gwynfor Edwards, Dyfed Edwards, Elwyn Edwards, Huw Edwards, Trevor Edwards, Alan Jones Evans, Aled Ll. Evans, Jean Forsyth, Gwen Griffith, Selwyn Griffiths, Sian Gwenllian, Annwen Hughes, Peredur Jenkins, Anne Ll. Jones, Brian Jones, Charles W. Jones, Dyfrig Jones, Elin Walker Jones, John W. Jones, Linda W. Jones, Eryl Jones-Williams, June Marshall, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Linda Morgan, Dewi Owen, Michael Sol Owen, W. Roy Owen, W. Tudor Owen, John P. Roberts, Liz Saville Roberts, W. Gareth Roberts, Mair Rowlands, Mike Stevens, Gareth Thomas, Ioan Thomas, Paul Thomas, Ann Williams, Gethin G. Williams, Hefin Williams, John W. Williams, R.H. Wyn Williams, Mandy Williams-Davies

‘Roedd y Cynghorydd Caerwyn Roberts wedi gadael y cyfarfod pan gymerwyd y bleidlais.

Adroddodd y Cadeirydd bod y gwelliant wedi syrthio.

Yn unol â rheol gweithdrefn 19(6), cofnodwyd y bleidlais ganlynol ar y cynnig gwreiddiol sef y dylid cynyddu’r Dreth Gyngor 3.5% am 2013/14.

O blaid: (43) Y Cynghorwyr Stephen Churchman, Eddie Dogan, Gwynfor Edwards, Dyfed Edwards, Elwyn Edwards, Huw Edwards, Trevor Edwards, Alan Jones Evans, Aled Ll. Evans, Jean Forsyth, Gwen Griffith, Selwyn Griffiths, Sian Gwenllian, Annwen Hughes, Peredur Jenkins, Anne Ll. Jones, Charles W. Jones, Dyfrig Jones, Elin Walker Jones, John W. Jones, Linda W. Jones, June Marshall, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Linda Morgan, Dewi Owen, Michael Sol Owen, W. Roy Owen, W. Tudor Owen, John P. Roberts, Liz Saville Roberts, W. Gareth Roberts, Mair Rowlands, Mike Stevens, Gareth Thomas, Ioan Thomas, Paul Thomas, Ann Williams, Gethin G. Williams, Hefin Williams, John W. Williams, R.H. Wyn Williams, Mandy Williams-Davies.

Yn erbyn: (24) Y Cynghorwyr Endaf Cooke, Tom Ellis, Gweno Glyn, Simon Glyn, Alwyn Gruffydd, John B. Hughes, Louise Hughes, Jason Humphreys, Aeron Jones, Eric M. Jones, Llywarch Bowen Jones, Sion W. Jones, Eryl Jones-Williams, Beth Lawton, Dilwyn Lloyd, Christopher O’Neal, Nigel

Pickavance, Peter Read, Angela Russell, Eirwyn Williams, Elfed Williams, Gruffydd Williams, Owain Williams, R.J. Wright

Atal pleidlais: (1) Y Cynghorydd Lesley Day

'Roedd y Cynghorwyr Anwen Davies, Brian Jones a Caerwyn Roberts wedi gadael y cyfarfod pan gymerwyd y bleidlais.

Adroddodd y Cadeirydd y pasiwyd y cynnig.

PENDERFYNWYD

1a) Mabwysiadu cyllideb refeniw o £233.913m yn 2013/14 i'w rannu fesul gwasanaeth fel y nodir yn Atodiad 1 o adroddiad y Cabinet fydd hefyd yn golygu dibynnu ar arbedion o £1.921m yn 2013/14.

b) Y dylid cyllido'r swm yma drwy'r grant o £181.633m y byddwn yn ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru a £52.28m o'r Dreth Gyngor fyddai'n golygu cynnydd o 3.5% yn y Dreth Gyngor.

c) Fel rhan o'r gyllideb honno, y dylid cymeradwyo'r bidiau parhaol a nodir yn yr adroddiad sydd ynghlwm yn Atodiad 5 o adroddiad y Cabinet.

ch) Y dylid hefyd cymeradwyo bidiau unwaith ac am byth o £394,250 a nodir yn atodiad 5 i'w ariannu allan o'r £268,050 arian grant cymell perfformiad a gedwir bob blwyddyn at ddibenion unwaith ac am byth gan ychwanegu £126,200 pellach o'r adnodd Dreth Gyngor a osodwyd o'r neilltu ar gyfer 2015/16.

d) O ran y sefyllfa dros y 4 blynedd nesaf, y dylid cynllunio i ddarganfod y bwlch ariannol o dros £32m a daflunnir ar gyfer y 4 blynedd i ddod drwy gynllunio i gynyddu'r Dreth Gyngor ar gyfartaledd o 3.5% y flwyddyn fydd yn darparu bron i £8m ar ben yr £8.7m o arbedion yr ydym wedi cynllunio ar eu cyfer yn barod.

dd)Y dylid anelu wedyn i ddarganfod y gweddill drwy osod targed effeithlonrwydd pellach o £6.4m a cheisio gwyro galw am wasanaethau'r Cyngor drwy fod yn rhagweithiol i osgoi creu galw am y gwasanaethau hynny gyda golwg ar ddarganfod £5m pellach. Byddai unrhyw swm ar ôl i'w ddarganfod wedyn yn gorfod dod o doriadau.

e) Cymeradwyo rhaglen gyfalaf o £20.839m ar gyfer 2013/14; £15.748m ar gyfer 2014/15 a £20.346 ar gyfer 2015/16 ar y cynlluniau a nodir yn Atodiad 3 (sy'n cynnwys hefyd y bidiau cyfalaf y manylir arnynt yn Atodiad 5)

f) Cytuno i ddileu'r cynllun arbedion "Cefnogaeth i Aelodau" (£54,000) o'r cynlluniau arbedion yn unol ag argymhelliad y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

2) Y dylid nodi i Gabinet y Cyngor, yn ei gyfarfod ar 20 Tachwedd 2012 gyfrifo'r symiau a ganlyn ar gyfer y flwyddyn 2013/2014 yn unol â'r rheoliadau a luniwyd dan Adran 33 (5) o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 ("Y Ddeddf") :-

(a) 48,888.55 yw'r swm a gyfrifwyd yn unol â'r Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Gyngor) (Cymru) 1995 fel y'i diwygiwyd fel ei sylfaen Dreth Gyngor am y flwyddyn.

(b) Rhan o ardal y Cyngor - Cymuned -

Aberdaron	520.26	Llanegryn	146.57
Aberdyfi	927.98	Llanelltyd	280.16
Abergwyngregyn	113.35	Llanengan	1,922.98
Abermaw	1,088.97	Llanfair	306.87
Arthog	606.52	Llanfihangel y Pennant	204.16
Bala	728.82	Llanfrothen	206.51
Bangor	3,521.77	Llangelynnin	391.95
Beddgelert	306.40	Llangywair	127.96
Bethesda	1,605.41	Llanllechid	323.58
Betws Garmon	129.98	Llanllyfni	1,334.78
Bontnewydd	423.69	Llannor	882.59
Botwnnog	421.62	Llanrug	1,077.73
Brithdir a Llanfachreth	388.54	Llanuwchllyn	306.38
Bryncrug	325.48	Llanwnda	746.28
Buan	224.49	Llanycil	180.39
Caernarfon	3,384.74	Llanystumdwy	839.03
Clynnog Fawr	425.88	Maentwrog	270.74
Corris	287.07	Mawddwy	323.00
Criccieth	901.66	Nefyn	1,358.67
Dolbenmaen	590.57	Pennal	208.55
Dolgellau	1,169.05	Penrhyndeudraeth	736.45
Dyffryn Ardudwy	778.29	Pentir	950.10
Ffestiniog	1,644.51	Pistyll	233.83
Harlech	725.46	Porthmadog	1,931.75
Llanaelhaearn	418.54	Pwllheli	1,643.91
Llanbedr	310.12	Talsarnau	297.94
Llanbedrog	677.40	Trawsfynydd	491.21
Llanberis	739.78	Tudweiliog	439.67
Llanddeiniolen	1,754.33	Tywyn	1,512.45
Llandderfel	480.97	Waunfawr	559.56
Llandwrog	967.43	Y Felinheli	1,026.63
Llandygai	955.64	Y Ganllwyd	81.45

sef y symiau a gyfrifwyd fel symiau Sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer y flwyddyn ar gyfer tai annedd yn y rhannau hynny o'i ardal lle bo un eitem arbennig neu fwy'n berthnasol.

3) Bod y symiau a ganlyn yn cael eu pennu yn awr gan y Cyngor ar gyfer y flwyddyn 2013/2014 yn unol ag Adrannau 32 i 36 o'r Ddeddf.

(a) £352,081,970 **Sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(2)(a) i (e) o'r Ddeddf.**

(b) £116,098,340 **Sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(3)(a) i (c) o'r Ddeddf**

(c) £235,983,630 **Sef y swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng cyfanswm 3(a) uchod a chyfanswm 3(b) uchod, a gyfrifwyd gan y Cyngor, yn unol ag Adran 32 (4) o'r Ddeddf, fel ei ofynion cyllideb ar gyfer y flwyddyn.**

(ch) £182,197,410 **Sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn amcangyfrif y byddant yn daladwy yn ystod y flwyddyn i'w gronfa ar gyfer cyfan o'r Dreth Annomestig Genedlaethol a Grant Cynnal Refeniw, ynghyd a'r grant ar gyfer y Cynllun Lleihau Treth Gyngor llai amcangyfrif o'r gost i'r Cyngor o ryddhad dewisol o'r dreth annomestig a ganiateir.**

(d) £1,100.18 **Sef y swm yn 3(c) uchod llai'r swm yn 3 (ch) uchod, y cyfan wedi ei rannu gan y swm a nodir yn 2(a) uchod, a gyfrifwyd gan y Cyngor yn unol ag Adran 33 (1) o'r Ddeddf, sef swm sylfaenol ei Dreth Gyngor am y flwyddyn.**

(dd) £1,506,910 **Sef cyfanswm yr holl eitemau arbennig y cyfeirir atynt yn Adran 34 (1) o'r Ddeddf.**

(e) £1,069.36 **Sef y swm yn 3 (d) uchod llai'r canlyniad a geir wrth rannu'r swm yn 3 (dd) uchod â'r swm yn 2 (a) uchod, a gyfrifwyd gan y Cyngor, yn unol ag Adran 34(2) fel swm sylfaenol ei Dreth Gyngor am y flwyddyn ar gyfer tai annedd yn y rhannau hynny o'i ardal lle nad oes unrhyw eitem arbennig yn berthnasol.**

(f) Ar gyfer rhannau o ardal y Cyngor -

	£		£
Aberdaron	1,081.85	Llanegryn	1,096.65
Aberdyfi	1,093.89	Llanelltyd	1,090.78
Abergwyngregyn	1,082.59	Llanengan	1,090.00
Abermaw	1,094.15	Llanfair	1,088.10
Arthog	1,085.02	Llanfihangel y Pennant	1,089.93
Bala	1,092.00	Llanfrothen	1,089.70
Bangor	1,147.91	Llangelynnin	1,084.67
Beddgelert	1,090.90	Llangywair	1,085.30
Bethesda	1,101.28	Llanllechid	1,083.27
Betws Garmon	1,077.05	Llanllyfni	1,094.79
Bontnewydd	1,095.32	Llannor	1,083.70
Botwnnog	1,078.85	Llanrug	1,088.38
Brithdir a Llanfachreth	1,084.80	Llanuwchllyn	1,098.08
Bryncrug	1,089.27	Llanwnda	1,091.74
Buan	1,086.06	Llanycil	1,087.65
Caernarfon	1,124.65	Llanystumdwy	1,084.26
Clynnog Fawr	1,083.92	Maentwrog	1,089.67
Corris	1,089.47	Mawddwy	1,084.07
Criccieth	1,107.07	Nefyn	1,100.77
Dolbenmaen	1,086.29	Pennal	1,093.34
Dolgellau	1,111.27	Penrhyndeudraeth	1,115.53
Dyffryn Ardudwy	1,093.77	Pentir	1,096.60
Ffestiniog	1,112.84	Pistyll	1,088.60
Harlech	1,090.04	Porthmadog	1,096.02
Llanaelhaearn	1,098.03	Pwllheli	1,111.03
Llanbedr	1,095.16	Talsarnau	1,102.92
Llanbedrog	1,088.92	Trawsfynydd	1,092.77
Llanberis	1,095.04	Tudweiliog	1,081.64
Llanddeiniolen	1,075.06	Tywyn	1,099.77
Llandderfel	1,083.08	Waunfawr	1,090.81
Llandwrog	1,101.40	Y Felinheli	1,095.66
Llandygai	1,087.11	Y Ganllwyd	1,106.19

sef y symiau a geir trwy ychwanegu symiau'r eitem neu eitemau arbennig sy'n berthnasol i dai annedd yn y rhannau hynny o ardal y Cyngor y cyfeiriwyd atynt uchod, at y swm a geir yn 3 (e) uchod wedi'u rhannu ym mhob achos gan y swm yn 2 (b) uchod, a gyfrifwyd gan y Cyngor yn unol ag Adran 34 (3) o'r Ddeddf, fel symiau sylfaenol ei Dreth Gyngor am y flwyddyn ar gyfer tai annedd yn y rhannau hynny o'i ardal lle bo un eitem arbennig neu fwy'n berthnasol.

ff)Ar gyfer rhannau o ardal y Cyngor, y ffigyrau a nodir yn Atodiad 1, sef y symiau a geir trwy luosi'r symiau yn 3 (f) uchod â'r rhif sydd yn ôl y cyfrannau a nodir yn Adran 5 (1) o'r Ddeddf, yn berthnasol i dai annedd a restrir mewn band prisio arbennig wedi'i rannu â'r rhif sydd yn ôl y cyfrannau hynny'n berthnasol i dai a restrir ym mand prisio D, a gyfrifir gan

y Cyngor, yn unol ag Adran 36 (1) o'r Ddeddf, yn symiau sydd i'w hystyried ar gyfer y flwyddyn ar gyfer y categorïau o dai annedd a restrir yn y gwahanol fandiau prisio.

4. **Nodi ar gyfer y flwyddyn 2013/2014 fod Awdurdod Heddlu Gogledd Cymru wedi nodi'r symiau a ganlyn mewn praesept a roddwyd i'r Cyngor, yn unol ag Adran 40 o'r Ddeddf ar gyfer pob un o'r categorïau o dai annedd a ddangosir isod:**

Band A	Band B	Band C	Band D	Band E	Band F	Band G	Band H	Band I
148.74	173.53	198.32	223.11	272.69	322.27	371.85	446.22	520.59

5. **Wedi pennu'r cyfanswm ym mhob achos o'r symiau 3 (ff) a 4 uchod, bod y Cyngor, yn unol ag Adran 30 (2) o'r Ddeddf trwy hyn, yn pennu'r symiau a nodir yn Atodiad 2 ar gyfer y Dreth Gyngor yn y flwyddyn 2013/2014 ar gyfer pob categori o dai annedd a ddangosir yn yr Atodiad.**

Pwyllgor Archwilio – 14 Chwefror 2013

b) Rheolaeth Trysorlys – Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys, Strategaeth Darpariaeth Lleiafswm Refeniw a Strategaeth Fuddsoddiad Flynyddol ar gyfer 2013/14

i) Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid.
.
ii) Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan yr Aelod Cabinet Adnoddau a nododd i aelodau'r Pwyllgor Archwilio gael hyfforddiant ar y Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys gan Gwmni Arlingclose ar 29 Ionawr 2013.
Nododd y craffwyd yr adroddiad Rheolaeth Trysorlys gan y Pwyllgor Archwilio ar 14 Chwefror 2013 a derbyniwyd y cynigion yn gyffredinol yn dilyn cwestiynau gan aelodau.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys, y Strategaeth Darpariaeth Lleiafswm Refeniw a'r Strategaeth Buddsoddi Flynyddol am 2013/14 (Atodiad A), y Dangosyddion Darbodus (Atodiad B) a'r Atodlenni Rheolaeth Trysorlys (Atodiad C).

7. PWYLLGORAU ARDAL

a) Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan yr Aelod Cabinet Gofal Cwsmer.

Nododd y penderfynwyd yn y Cyngor ar 21 Mehefin 2012 i sefydlu gweithgor trawsbleidiol er mwyn ystyried beth yw cryfderau a gwendidau'r pwyllgorau ardal o ystyried y drefn rheolaethol newydd y mae'n rhaid gweithio iddynt, ac mae'n amlwg bod yna ddymuniad cryf gan nifer o aelodau i gadw'r hunaniaeth ardal, a'r hawl i drafod materion o'r persbectif hyn. Rhoddodd fanylion am gryfderau'r pwyllgorau ardal a

nodwyd gan y gweithgor. Nododd hefyd y rhwystredigaethau ynglyn â'r pwyllgorau ardal.

Ystyriodd y gweithgor yr opsiynau canlynol –
Opsiwn 1 – Dileu'r pwyllgorau ardal heb unrhyw beth yn eu lle.
Opsiwn 2 – Dileu'r pwyllgorau ardal gan eu disodli gyda Fforymau Ardal.
Opsiwn 3 – Parhau gyda'r pwyllgorau ardal yn eu ffurf presennol.
Opsiwn 4 – Parhau gyda phwyllgorau ardal mewn ffurf addasedig.

Cafwyd cytundeb unfrydol o blaid Opsiwn 4, a chytunwyd ar y newidiadau canlynol i'r pwyllgorau presennol er mwyn ychwanegu gwerth –

- Y dylid cynnal sesiynau mwy anffurfiol o fewn ardaloedd (heb yr hualau pwyllgor arferol) er mwyn cynnal deialog "go iawn" a thrafodaeth ar lefel ardal.
- Er mwyn atgyfnerthu hyn, dylid eu hail enwi yn "Cynulliad Ardal" er mwyn cydnabod y gwahaniaeth rhyngddynt a phwyllgorau ffurfiol y Cyngor sy'n gallu penderfynu ar faterion o fewn eu maes llafur.
- Oherwydd maint Fforwm Arfon ar gyfer cael deialog ystyrlon, dylid newid i bedair ardal (dwy yn Arfon) fel bod y ddau "Gynulliad" yn Ardal Arfon yn dod yn fwy tebyg o ran maint i rai Dwyfor a Meirionnydd.
- Y dylid gweithredu ar sail bod Aelod Cabinet yn cyflwyno adroddiad blynyddol ar yr hyn sy'n digwydd o fewn ei wasanaeth gyda gogwydd ar yr ardal benodol (oni bai bod hyn am ddigwydd yn y Cyngor) gydag unrhyw bwyntiau gweithredu'n cael eu cyfarch gan yr Aelod Cabinet neu drwy gyfeiriad i Bwyllgor Craffu.
- Dylid defnyddio'r trefniadau hyn ar gyfer hyfforddiant.
- Y dylid eu defnyddio i ymgynghori gydag aelodau lle mae angen rhoddi cyfle i holl aelodau ardal benodol roddi mewnbwn i ddatblygiad polisi neu drefn.
- Y dylent gynnal cyfarfod blynyddol gyda chynghorau cymuned/busnesau lleol er mwyn ymddwyn fel pont rhwng y cyrff hynny a'r Cyngor.

Nododd y byddai trefn ymarferol cynnal a rheoli'r Cynulliad Ardal yn fater i'r cynulliad ardal unigol ei reoli yn unol â chyfraith cyffredinol. Mater i'r Cynulliad Ardal fyddai penderfynu ar amlder y cyfarfodydd a'r materion i'w trafod. Yn ymarferol, pe byddai Aelod Cabinet yn bwriadu datblygu cynllun fyddai'n berthnasol i ardal benodol, gallai ddefnyddio'r Cynulliad Ardal i wyntyllu dyheadau a dymuniadau'r ardal wrth ddatblygu cynigion. Yn ogystal, pe byddai aelod yn ystyried bod yna fater gwasanaeth yn effeithio'n benodol ar yr ardal honno yn unig, yna byddai'n bosibl gofyn i'r Aelod Cabinet perthnasol ddod i'r Cyfarfod Cynulliad i'w drafod.

Trafodwyd yr adroddiad gan y Grŵp Busnes ar 18 Chwefror 2013 ac iddynt gymeradwyo'r argymhelliad ond ei fod yn weithredol yn dilyn y Cyngor Blynyddol ar 2 Mai 2013. Yn ogystal bu iddynt gymeradwyo bod angen i'r mater gael ei adolygu eto ymhen blwyddyn.

b) Gwahoddwyd aelodau i gyflwyno sylwadau.

i) 'Roedd y mwyafrif o'r aelodau'n croesawu'r argymhelliad gan ei fod yn ffordd bendant ymlaen ac y byddai modd adeiladu arno.

ii) Nododd rhai aelodau nad oeddynt yn fodlon eu hail enwi'n "Cynulliad Ardal" ac y dylid glynu at yr enw "Pwyllgor Ardal".

iii) Gofynnodd aelod sut y bwriedir rhannu Ardal Arfon yn ddwy ran. Mewn ymateb, hysbysodd yr Aelod Cabinet Gofal Cwsmer y bydd angen trafodaeth pellach ynglyn â hyn.

iv) Nododd aelod i Bwyllgor Ardal Meirionnydd yn arferol gyfarfod chwe gwaith y flwyddyn ond mai'r bwriad o hyn ymlaen fyddai iddo gyfarfod pedair gwaith ac nid oedd yn fodlon â hynny.
Mewn ymateb, hysbysodd Cadeirydd y Cyngor mai mater i'r "Cynulliad Ardal" yw penderfynu ar amlder y cyfarfodydd.

v) Cyfeiriodd aelod at y posibilrwydd o sefydlu is-bwyllgorau trawsffiniol. Mewn ymateb, hysbysodd Cadeirydd y Cyngor mai mater eto i'r "Cynulliad Ardal" fyddai ystyried hynny.

vi) Nododd aelod arall bod trafod materion lleol yn holl bwysig.

PENDERFYNWYD derbyn cynnig unfrydol y Gweithgor Trawsbleidiol i barhau gyda'r pwyllgorau ardal, ond i ddiwygio'r ffordd y defnyddir hwy yn unol â'r hyn a argymhellir gan y gweithgor – hyn yn weithredol ar ôl y Cyngor Blynyddol ar 2 Mai 2013.

8. CYFLOGAU AELODAU

a) Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan y Cynghorydd Stephen Churchman, Cadeirydd y Pwyllgor Uwch Gyflogau Aelodau.

Nododd y penderfynodd y Cyngor ar 17 Mai 2012 i ddyrannu 16 o'r 18 uwch gyflog sy'n bosibl eu dyrannu i aelodau i Arweinydd y Cyngor a hyd at 9 aelod o'r Cabinet (gan gynnwys unrhyw Ddirprwy Arweinydd), Cadeiryddion y tri Pwyllgor Craffu a'r Pwyllgorau Archwilio, Cynllunio a Thrwyddedu. Penderfynwyd yn y Cyngor ar 6 Rhagfyr 2012 i ddyrannu un o'r ddau uwch gyflog a oedd yn weddill i Arweinydd yr wrthblaid fwyaf am weddill blwyddyn bresennol y Cyngor. Golygai hyn bod un uwch gyflog yn weddill heb ei dyrannu. Yn yr un cyfarfod, penderfynwyd sefydlu pwyllgor arbennig gydag aelodaeth o'r fainc gefn a ddim i gynnwys cadeiryddion pwyllgorau, ar sail cydbwysedd gwleidyddol, i edrych ar elfen gwaith cadeiryddion y pwyllgorau eraill a chyflwyno argymhelliad i'r cyfarfod hwn o'r Cyngor.

Cynhaliwyd y cyfarfod arbennig ar 22 Ionawr 2013 i ystyried gwybodaeth a gyflwynwyd ar gyfer y pwyllgorau eraill sef Gwasanaethau Democrataidd, Iaith, Apelau Cyflogaeth, Pensiynau a'r Pwyllgorau Ardal.

Wrth geisio dod i benderfyniad, bu'r pwyllgor yn pwyso a mesur yr ystyriaethau canlynol –
i) Pwysau gwaith
ii) Pwysigrwydd y rôl i gyd-aelodau
iii) Rôl arweiniol a datblygol y pwyllgor

Rhannwyd gwybodaeth i'r pwyllgor am nifer cyfarfodydd, gofynion gan swyddogion tu allan i gyfarfodydd y pwyllgor, rôl y cadeirydd a gofynion pellach tu allan i gyfarfodydd y pwyllgor. Nododd aelodau'r pwyllgor ei bod yn anodd iawn asesu'n gywir ar hyn o bryd gan bod ambell bwyllgor yn parhau i ddatblygu a'r gofynion yn newid/newydd. Nodwyd hefyd i'r dasg fod yn un anodd iawn wrth geisio cymharu swyddogaeth cadeiryddion y gwahanol bwyllgorau. Fodd bynnag, daethpwyd i'r cagliadau canlynol –

- Na fyddai'n briodol dyrannu'r un uwch gyflog sy'n weddil i Gadeirydd Pwyllgor Ardal oherwydd bod tri ohonynt ac mai dim ond un uwch gyflog sy'n weddill. Yn ogystal, nid yw'r Cyngor yn gwneud penderfyniad ar ddyfodol y pwyllgorau ardal tan y cyfarfod hwn.
- Ni fyddai'n briodol ystyried dyrannu'r uwch gyflog sy'n weddill i'r Pwyllgor Pensiynau yn rhannol gan bod darpariaethau'r pwyllgor hwnnw'n wahanol i weddill pwyllgorau'r Cyngor. Yn ogystal, 'roedd angen ymchwilio i weld a fyddai modd cydnabod y rôl hwnnw tu allan i drefniadau uwch gyflogau'r Cyngor.
- Pwyso a mesur y gweddill o'r pwyllgorau y gellid eu hystyried yn erbyn y ffactorau a'u gosod mewn trefn yn erbyn y ffactorau hynny.

Nododd mai casgliad y pwyllgor oedd y dylid dyrannu'r uwch gyflog sy'n weddill i Gadeirydd y Pwyllgor Apelau Cyflogaeth.

b) Gwahoddwyd aelodau i gyflwyno sylwadau.

i) Mewn perthynas â'r penderfyniad a wnaed eisoes i ddyrannu uwch gyflog i Arweinydd y Grŵp wrthblaid fwyaf am weddill blwyddyn bresennol y Cyngor, nododd aelod bod yna bump carfan ond pedair plaid ar y Cyngor a gofynnodd am eglurhad am hyn.

Mewn ymateb, hysbysodd y Swyddog Monitro bod adroddiad blynyddol Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol yn nodi bod rhaid i Gyngor roddi Uwch Gyflog i Arweinydd y Grŵp wrthblaid mwyaf, cyn belled â bod y grŵp yn bodloni gofyniad y panel o fod â dim llai na 10% o holl aelodau'r Cyngor.

PENDERFYNWYD dyrannu'r uwch gyflog sy'n weddill i Gadeirydd y Pwyllgor Apelau Cyflogaeth, ond ei adolygu ymhen blwyddyn fel mae pwysau gwaith y gwahanol bwyllgorau'n sefydlogi.

9. CADEIRYDD Y PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

Adroddwyd bod y Cynghorydd Dewi Owen wedi ymddiswyddo fel Cadeirydd y Pwyllgor a bod angen ethol olynydd iddo.

PENDERFYNWYD ethol y Cynghorydd Lesley Day yn Gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

10. ADRODDIAD BLYNYDDOL YR AELOD CABINET GOFAL

a) Cyflwynodd yr Aelod Cabinet Gofal yr adroddiad blynyddol a oedd yn diweddaru'r Cyngor parthed y datblygiadau a fu ym maes gwaith a gofal cymdeithasol yng Ngwynedd tros y flwyddyn ddiwethaf gan roddi sylw arbennig hefyd i'r hyn sydd ar y gweill tros y flwyddyn nesaf yn sgîl datblygiadau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol.

Tynnodd sylw at y materion canlynol –

- Arweinyddiaeth
- Diogelu ac Amddiffyn
- Archwiliadau
- Perfformiad y Gwasanaeth
- Adnoddau
- Penodi Pencampwyr
- Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy
- Cymunedau Cynaliadwy a Gwaith Ataliol

b) Codwyd rhai cwestiynau gan yr aelodau ar yr adroddiad blynyddol ac ymatebodd yr Aelod Cabinet yn briodol iddynt.

Diolchwyd i'r Aelod Cabinet am yr adroddiad

11. FFORDD GWYNEDD

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan Arweinydd y Cyngor gan dynnu sylw'r aelodau at gyflwyniad y Prif Weithredwr i'r Cyngor ar 6 Rhagfyr 2012 a oedd yn –
a) Amlygu'r rhagolwg y byddai'r her gyllidol sy'n wynebu'r Cyngor yn dwysau ac yn parhau'n hirach na'r disgwyl ar y dechrau.
b) Dangos y byddai canolbwyntio ar fesurau effeithlonrwydd yn unig yn annigonol i gau'r bwlch cyllidol a bod angen gwneud toriadau sylweddol i wasanaethau.
c) Awgrymu bod angen dull amgen i leihau ac oedi gwneud toriadau yn y gwasanaethau, sef rheoli'r galw.
ch) Tystiolaethu lefel uchel y gallai hyn fod yn opsiwn posibl i'r dyfodol.
d) Rhestru rhai o'r pethau y byddai'n rhaid eu newid er mwyn cynyddu'r tebygrwydd i'r strategaeth fod yn llwyddiannus.

Nododd yn y drafodaeth a ddilynwyd, daeth yn amlwg, er bod amheuon gan rhai aelodau, bod 80% yn cytuno neu'n cytuno'n gryf (fel rhan o bleidlais anffurfiol) y dylai'r Cyngor fabwysiadu'r dull strategol hwn.

Cyfeiriodd at ddogfen strategol gychwynnol a baratowyd sy'n strategaeth ar lefel uchel iawn ac yn crynhoi'r cysyniad a'r egwyddorion o reoli'r galw ac yn amlygu'r meysydd sydd angen gwaith ychwanegol, manylach. Gofynnodd i'r Cyngor gymeradwyo'r ddogfen fel sail i –

- Gynnal trafodaethau ffurfiol gyda phartneriaid yn lleol, rhanbarthol ac yn genedlaethol.
- Baratoi adnoddau cyllidol yn fewnol ac yn allanol i gefnogi'r cam o gynllunio a gweithredu'r strategaeth.
- Ennill y sgiliau a'r gallu angenrheidiol i fod yn llwyddiannus.
- Werthuso'r hyn sy'n gweithio'n dda ar hyn o bryd ac adnabod bylchau yn y ddarpariaeth.
- Gysylltu â'r cyhoedd er mwyn sefydlu dealltwriaeth gwell o sut allai dinasyddion a gwasanaethau cyhoeddus weithio'n well â'i gilydd er mwyn ymdopi â'r her gyllidol.
- Sefydlu trefniadau llywodraethu priodol, sy'n adeiladu ar strwythurau presennol, lle'n bosibl, er mwyn sicrhau cynnydd llwyddiannus.

Bwriediir adrodd yn ôl yn achlysurol ar ddatblygiad a chynnydd y strategaeth ac argymell unrhyw newidiadau i gyfeiriad cyffredinol y strategaeth.

Cyfeiriodd y Prif Weithredwr bod yr arbedion a wnaed gan y Cyngor yn ystod y blynyddoedd diwethaf wedi effeithio ar swyddi. Nododd bod y problemau ariannol yn debygol o waethygu tros y saith neu wyth mlynedd nesaf ac felly mae'n bosibl i'r Cyngor newid cyfeiriad ychydig. Yn ogystal â'r strategaeth effeithlonrwydd ceisir ymdrechu i wneud rhywbeth am y galw am wasanaethau sy'n cyfrannu at y bwlch ariannol. Nid oedd yn gwarantu y byddai mabwysiadu'r strategaeth hwn yn llwyddiant ond byddai'r risg o beidio gwneud dim yn waeth na'r risg o fethu gyda'r math hwn o strategaeth.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r strategaeth gychwynnol fel sail i'r amcan a nodir uchod.

12. DYDDIADAU CYFARFODYDD Y CYNGOR AR GYFER 2013/14

Cyflwynwyd, i'w mabwysiadu, dyddiadau cyfarfodydd y Cyngor ar gyfer 2013/14.

Tynnwyd sylw gan Arweinydd y Cyngor bod dau ddyddiad a nodwyd ar gyfer Hyfforddiant Aelodau, sef 22 Mai a 18 Medi yn gwrthdaro gyda Phwyllgorau Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri ac yn wyneb hynny, awgrymodd eu newid i 24 Mai i 2 Hydref.

Nododd hefyd bod y Pwyllgor Craffu Gwasanaethau yn awyddus i ystyried amlder eu cyfarfodydd. Nododd aelod arall y cynhaliwyd chwe cyfarfod o'r pwyllgor hyd yn hyn oherwydd bod ei faes gwaith mor enfawr.

Mewn ymateb, hysbysodd y Swyddog Monitro y bwriedir cyflwyno adroddiad ar hyn i'r Cyngor Blynyddol ar 2 Mai 2013.

PENDERFYNWYD mabwysiadu dyddiadau cyfarfodydd y Cyngor ar gyfer 2013/14 gyda'r newidiadau uchod.

13. DATGANIAD POLISI TÂL AR GYFER 2013/14

a) Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan Arweinydd y Cyngor.

Nododd, am y tro cyntaf y llynedd, 'roedd rhwymedigaeth gyfreithiol ar bob Cyngor i fabwysiadu datganiad polisi tâl ar sail flynyddol. Yn unol â gofynion y ddarpariaeth statudol, swyddogaeth i'r Cyngor llawn ddylai hwn fod. Pan fabwysiadodd y Cyngor y datganiad polis tâl ar gyfer eleni ym Mehefin 2012, penderfynwyd gofyn i'r Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion adolygu cynaladwyedd y polisi tâl i'r dyfodol ac adrodd yn ôl i'r Cyngor. Cynhaliwyd cyfarfod o'r Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion ar 13 Chwefror 2013 pan ystyriwyd adroddiad y Prif Weithredwr. Cyn adolygu'r polisi tâl ar gyfer y flwyddyn nesaf, ystyriwyd y prif newidiadau strwythurol yr ymgymerwyd â hwy yn ystod y flwyddyn ac aseswyd goblygiadau'r newidiadau hynny ar y polisi tâl. 'Roedd y newidiadau'n ymwneud â –
i)Dileu dwy swydd pennaeth gwasanaeth sef Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol a Gwasanaethau Darparu a chreu swydd pennaeth gwasanaeth newydd sef Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden. Golygai'r newid hwn bod rhai o gyn gyfrifoldebau'r Pennaeth Gwasanaethau Darparu'n cael eu trosglwyddo i dri phennaeth gwasanaeth sef Gofal Cwsmer, Addysg a Priffyrdd a Bwrdeistrefol.
ii) Chanlyniadau'r gofyn statudol i greu swyddogaeth Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth ar wahân a ychwanegwyd at gyfrifoldebau'r Pennaeth Strategol a Gwella.

Fel sy'n digwydd gyda swyddi eraill o fewn y Cyngor pan fyddai newid mewn cyfrifoldebau, arfernir goblygiadau'r newidiadau hyn ar y lefelau tâl. Fe'u harfernir yn annibynnol gan ddefnyddio'r fethodoleg ar gyfer arfarnu swyddi prif swyddogion a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn 2009.

Derbyniodd y pwyllgor argymhellion y Prif Weithredwr, yn seiliedig ar yr arfarniad, na ddylai'r un o'r swyddi presennol dderbyn tâl ychwanegol ar gyfer y cyfrifoldebau newydd. Derbyniwyd hefyd y dylid gosod cyflog y swydd newydd, Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden gan ddefnyddio'r un polisi (chwartel isaf) a'r swyddi cyfarwyddwyr a'r Pennaeth Addysg. Pan gymhwysir y polisi hwn i faint y swydd wedi ei harfarnu, mae gyfwerth â graddfa cyflog gydag uchafswm cyflog o £80,972. Mae'r arbediad cyffredinol i'r Cyngor yn sgîl yr ailstrwythuro hwn a phe mabwysiedir y raddfa cyflog, tros £110,000 y flwyddyn.

Nododd y derbyniodd y pwyllgor argymhellion y Prif Weithredwr y dylai'r meincnodau gwreiddiol gymhwyso i dâl Prif Swyddogion ar gyfer 2013/14 (h.y. y chwartel isaf a'r canolrif ar gyfer yr un lefel o swyddi) a hefyd bod yr ailraddio o dâl gwirioneddol i lefelau meincnod yn digwydd nesaf yn 2015/16.

Argymhellodd y Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion fel a ganlyn –

- Y dylid gosod tâl y swydd Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden newydd ar £80,972 o 1 Medi 2012 ac adolygu'r sefyllfa ymhen 6 mis.
- Nad oes unrhyw newid i fandiau cyflog gweddill y Penaethiaid Gwasanaeth a effeithiwyd gan yr ailstrwythuro y llynedd.
- Nad oes unrhyw newid i'r polisi tâl cyffredinol am y flwyddyn nesaf yn nhermau'r lefelau meincnod h.y. lefel canolrif a chwartel isaf ar gyfer yr un swyddi.
- Bod yr ailraddio o dâl gwirioneddol i lefelau meincnod yn digwydd nesaf yn 2015/16.
- Y dylid awdurdodi'r Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion i gadw'r polisi tâl dan arolwg gan wneud argymhellion i'r Cyngor fel bo'n briodol.

b) Gwahoddwyd aelodau i gyflwyno sylwadau.

i) Gofynnodd aelod beth oedd y gost o gyflogi'r ymgynghorwyr i arfarnu rolau rhai o swyddi'r Penaethiaid Gwasanaeth.

Mewn ymateb, hysbysodd y Prif Weithredwr nad oedd y manylion ar gael ganddo ar hyn o bryd ond addawodd gyfleu'r wybodaeth i'r aelod.

ii) Tynnwyd sylw gan aelod at y ffaith bod rhai swyddogion yn ymddeol o wasanaeth y Cyngor ac yna yn cael eu hail gyflogi. Cyfeiriodd at gymal yn y datganiad polisi tâl sef "*nid yw'r Cyngor yn eithrio cyn swyddogion a dderbyniodd daliadau diswyddo, ar sail gormodedd neu bensiwn, rhag cael eu hail gyflogi*".

Mewn ymateb, hysbysodd y Prif Weithredwr y byddai'n bosibl ailedrych ar eiriad y cymal hwn ar gyfer y flwyddyn ddilynol .

iii) Nododd aelod ei fod yn gwrthwynebu i'r Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden newydd gael y codiad cyflog oherwydd bod cyflogau swyddogion eraill wedi eu rhewi ers 2009. 'Roedd o'r farn y dylid gohirio gosod tâl y swydd hon hyd nes y ceir setliad parthed cyflogau gweddill staff y Cyngor.

Mewn ymateb, hysbysodd y Prif Weithredwr gan y crewyd swydd newydd, nid oedd cyflog ar ei gyfer oherwydd nad oedd wedi ei arfarnu. Rhoddwyd cyflog tros dro i'r swydd hyd nes y gwnaed yr arfarnu yn unol â'r gyfundrefn a weithredir ar gyfer pob swyddog arall. Ar y pryd 'roedd brys i lenwi'r swydd ac felly ni chafwyd cyfle i'w arfarnu. Cyfeiriodd at swyddi Penaethiaid Gwasanaeth eraill a aseswyd a oedd wedi derbyn cyfrifoldebau ychwanegol, ond nid oedd maint eu cyfrifoldebau yn ddigon i fynd tros y trothwy i gyfiawnhau band cyflog uwch.

iv) Cyfeiriodd aelod yr ehangwyd y swydd cryn tipyn ac felly 'roedd ychwaneg o gyfrifoldebau ynghlwm â hi.

v) Nododd aelod y gwneir arbedion o £110,000 y flwyddyn i'r Cyngor yn sgîl yr ailstrwythuro hwn.

PENDERFYNWYD derbyn argymhellion y Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion a nodir uchod, a mabwysiadu'r datganiad polisi tâl yn Atodiad 1 o'r adroddiad ar gyfer 2013/14.

14. RHYBUDD O GYNNIG

a) Cyflwynwyd adroddiad y Cynghorydd R.H. Wyn Williams, Aelod Cabinet Gofal, mewn ymateb i rybudd o gynnig ynglyn â gofal iechyd yng Ngogledd Cymru.

b) Cyflwynodd yr aelodau y sylwadau canlynol -

- Bod staff Ysbyty Coffa Blaenau Ffestiniog yn bryderus iawn am ddyfodol eu swyddi yn wyneb y penderfyniad i gau'r ysbyty ym mis Mai 2013.
- Bod Ysbyty Alltwen yn llawn a sonnir am roddi chwe gwely ychwanegol yno.
- Pryder am symud pobl allan o'u cynefin.
- Pryder mai'r gwasanaethau cymdeithasol fyddai'n gorfod wynebu cost y newidiadau trwy ragor o alw arnynt.
- Pryder am ddyfodol y gwasanaeth pelydr x yn Ysbyty Dolgellau.
- Y dylid erfyn ar y Cyngor Iechyd Cymuned i ofyn i'r Bwrdd Iechyd beidio gweithredu'r cynlluniau hyd nes y byddant yn gallu ymateb i'r pryderon.
- Bod yr offer pelydr x yn Ysbyty Coffa Blaenau Ffestiniog yn weddol newydd ac mai gwastraff arian fyddai gwneud i ffwrdd â'r gwasanaeth yno.
- Bod y Bwrdd Iechyd yn aros am benderfyniad gan Lywodraeth Cymru ynglyn â'r achos busnes a gyflwynwyd mewn perthynas â datblygiad Ysbyty Tywyn ac y dylid pwyso am ddyddiad dechrau'r gwaith.
- Y dylid annog y Bwrdd Iechyd i ailedrych ar eu cynlluniau er mwyn cadw'r gwasanaethau yn yr ardaloedd.
- Y dylai'r Cynghorwyr Linda W. Jones a Peter Read fod yn rhan o unrhyw ddirprwyaeth i gyfarfod cynrychiolwyr o'r Bwrdd Iechyd.
- Bod y staff nyrsio yn Ysbyty Tywyn yn bryderus am ddyfodol eu swyddi.
- Y gwrthwynebir y bwriad i gau'r uned pelydr x yn Ysbyty Tywyn.
- Y croesewir y swm o £4m rhaglen gyfalaf ar gyfer datblygu safle Ysbyty Coffa Blaenau Ffestiniog ond deellir fodd bynnag na dderbynnir rhagor o gleifion i'r ysbyty o heddiw ymlaen. 'Roedd angen gwybodaeth gan y Bwrdd Iechyd o'r amserlen i weithredu'r swm o £4m.
- Bod angen gwybodaeth rhagblaen lle y bwriedir symud yr 11 o gleifion o Ysbyty Coffa Blaenau Ffestiniog.

PENDERFYNWYD bod yr Aelod Cabinet Gofal i gyfleu'r sylwadau uchod i Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Dechreuodd y cyfarfod am 1.30 p.m. a daeth i ben am 5.45p.m.

CADEIRYDD

CYFARFOD	**CYNGOR LLAWN**
DYDDIAD	**2 MAI, 2013**
TEITL/ MAES	**CYNLLUN STRATEGOL DRAFFT Y CYNGOR AR GYFER 2013/17**
ARGYMHELLIAD	**Cymeradwyo'r Cynllun**
AWDUR	**Y Cynghorydd Dyfed Edwards a'r Pennaeth Strategol a Gwella, Geraint George**

Cyflwyniad

1. Wrth fabwysiadu ei Gynllun Strategol blwyddyn ar gyfer 2012/13, cytunwyd bod y Cyngor am fabwysiadu Cynllun Strategol ar gyfer gweddill oes y Cyngor, o 2013 i 2017.

2. Mae'r cynllun drafft sydd yn gynnyrch gwaith dadansoddi, trafod ac ymgysylltu, yn cael ei gyflwyno i'r Cabinetâac mae Rhan 3 o'r cynllun ei hun yn ymhelaethu ar y broses o'I baratoi.

Rhesymau dros argymell y penderfyniad

3. Mae'n ofynnol i bob Cyngor baratoi Cynllun Gwella blynyddol sydd yn amlinellu "amcanion gwella'r" Cyngor am y flwyddyn. Mae'r Cynllun Strategol yn gwneud hynny ac fe wel yr aelodau bod y cynllun, yn ogystal â nodi'r canlyniadau tymor hwy y mae'r Cyngor yn ceisio ei wireddu, yn nodi felly yr hyn y bwriedir ei gyflawni yn ystod 2013/14 yn benodol.

4. Bydd adolygiad blynyddol o'r cynllun yn sicrhau hynny yng nghyd-destun y canlyniadau tymor hwy mae'r Cyngor am weithio tuag atynt ym mhob maes.

5. Mae'n bwysig pwysleisio, fel y dywed yr Arweinydd a'r Prif Weithredwr yn y cyflwyniad i'r Cynllun ei fod yn ddogfen fyw. Un pwyslais pendant wrth ei ddatblygu yw bod yn rhaid i ni fod yn effro i gyfleon a risgiau newydd all godi a hefyd wirio bod yr hyn yr ydym wedi ymrwymo iddo yn gwneud y gwahaniaeth a fwriadwyd. Os nad yw hynny'n digwydd, bydd yn rhaid bod yn barod i atal gweithgaredd er mwyn ail-gyfeirio gwaith ac adnoddau. Yn benodol hefyd, byddwn yn chwilio am gyfleon buan i fod yn fwy pendant am rai o'r meysydd lle y mae cynigion datblygol yn unig ar hyn o bryd. Y nod yma yw bod yn fwy eglur mor fuan â phosib am yr hyn yr ydym am ei wireddu yn y meysydd gwahanol a symud ymlaen felly i gyflawni canlyniadau clir a phwrpasol i drigolion

Ystyriaethau perthnasol

6. Ystyriaeth amlwg wrth fabwysiadu cynllun o'r fath yw'r adnoddau sydd ei angen ar gyfer ei weithredu. Mae Atodiad 2 i'r cynllun yn crynhoi'r Strategaeth Ariannol am oes y cynllun ac mae'r atodiad hynny yn nodi bod darpariaeth wedi ei wneud yn y strategaeth hynny i gyfarfod â gofynion adnoddau'r cynllun.

7. Mae'r Tim Rheoli Corfforaethol wedi ystyried y gofynion adnoddau tebygol sydd ynghlwm â'r ymrwymiadau yn y cynllun ac yn cynnig y sicrwydd bod darpariaeth digonol ar gyfer y gofynion hynny yn y strategaeth. Yn amodol ar i'r Cyngor gymeradwyo'r cynllun, dros yr wythnosau nesaf, fe fydd herio caled ar y gofynon adnoddau unigol i wirio'r ceisiadau am gynlluniau unigol cyn eu ryddhau ar gyfer eu gweithredu ond ni fydd hynny yn rwystr i wireddu'r ymrwymiadau a wneir yn y cynllun.

8. Wrth lunio'r cynllun gwnaed tipyn o waith i ymgysylltu ac ymgynghori ynglyn a'r cynllun. Fel y mae Rhan 3 y cynllun yn adrodd, roedd yr ymgysylltu cychwynol gyda thrigolion ynglŷn â'r hyn y dylid mynd i'r afael ag ef yn y cynllun yn bur llwyddiannus. Fodd bynnag, roedd yr ymgynghori ar y cynigion yn siomedig o ran y niferoedd a gymerodd ran ac mae gwersi yma y bydd yn rhaid i'r Cyngor eu hystyried wrth ddatblygu'r flaenoriaeth yn y cynllun i wella trefniadau ymgysylltu'r Cyngor

9. Yn fuan wrth lunio cynigion ar gyfer y blaenoriaethau, rhoddwyd ystyriaeth i faterion cydraddoldeb a chynaladwyedd a bydd y gwaith hwnnw wedi ei gwblhau fel y gellir sicrhau'r Cyngor llawn o unrhyw faterion o'r fath y dylai fod yn ymwybodol ohonynt wrth ystyried mabwysiadu'r cynllun.

10. Bydd y Cabinet wedi ystyried y cynllun drafft, yn ei gyfarfod ar 30 Ebrill, ac adroddir ar argymhellion y Cabinet i'r Cyngor yn y cyfarfod ei hun.

Argymhelliad

10. Gwahoddir y Cyngor llawn i ystyried y cynllun drafft sydd gerbron gyda golwg ar ei fabwysiadu.

CYNLLUN STRATEGOL CYNGOR GWYNEDD
2013 - 2017

DRAFT

Cefnogi pobl Gwynedd i ffynnu mewn cyfnod anodd

CYNGOR GWYNEDD COUNCIL

CYNNWYS

1. CYFLWYNIAD YR ARWEINYDD A’R PRIF WEITHREDWR	03
2. PROFFIL O WYNEDD A’R CYNGOR	06
3. PARATOI’R CYNLLUN	08
4. NATUR Y CYNLLUN	10
5. CYFLAWNI’R CYNLLUN	12
6. BLAENORIAETHAU AR GYFER Y MAES PLANT A PHOBL IFANC	13
7. BLAENORIAETHAU AR GYFER Y MAES GOFAL, IECHYD A LLES	20
8. BLAENORIAETHAU AR GYFER MAES YR ECONOMI	26
9. BLAENORIAETHAU AR GYFER MAES YR AMGYLCHEDD	32
10. BLAENORIAETHAU AR GYFER Y MAES CYMUNEDAU CRYF	38
11. BLAENORIAETHAU AR GYFER MAES DIWYLLIANT A THREFNIADAU BUSNES Y CYNGOR	44
ATODIAD 1 - MESURYDDION ALLWEDDOL Y CYNGOR	52
ATODIAD 2 - CYD-DESTUN ARIANNOL AR GYFER Y CYNLLUN STRATEGOL 2013/14 – 2016/17	55
ATODIAD 3 - DANGOSYDDION PERFFORMIAD CENEDLAETHOL	57

DRAFFT

1. CYFLWYNIAD YR ARWEINYDD A'R PRIF WEITHREDWR

Pwrpas y cynllun hwn yn gosod blaenoriaethau'r Cyngor ar gyfer y cyfnod 2013 - 17 a disgrifio'r hyn bydd y Cyngor yn ei wneud er mwyn eu cyflawni.

Nod y Cyngor yw sicrhau ***Y Gorau i Bobl Gwynedd Heddiw ac Yfory***. Hwn yw'r nod parhaus sy'n llywio gwaith y Cyngor ar bob lefel a byddwn yn parhau i fesur i ba raddau rydym yn cyflawni hyn o ddydd i ddydd. Mae'r cynllun hwn yn ceisio gwneud hynny, ond yn cydnabod hefyd amgylchiadau arbennig y cyfnod dan sylw.

Ar gyfer y cyfnod 2013 - 2017, y bygythiad mwyaf i gynaliadwyedd a gwelliant gwasanaethau yw'r cyfuniad o alw cynyddol am wasanaethau a'r gostyngiad sylweddol yn adnoddau'r Cyngor. Mae'r cynllun hwn yn ceisio mynd i'r afael â'r her hon drwy newid model busnes y Cyngor yn sylfaenol. Un nodwedd allweddol, drwy gydol y cynllun, yw'r angen i weithio'n fwy effeithiol gyda phartneriaid, unigolion a chymunedau i atal a lleihau'r galw am wasanaethau drwy ymyrryd yn gynnar, fel bo problem yn amlygu ei hun, a chefnogi mwy o bobl i helpu eu hunain. Rydym hefyd yn cydnabod bod angen i ni newid y ffordd rydym yn ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaethau a chymunedau a dod yn Gyngor sy'n rhoi'r dinesydd yng nghanol popeth rydym yn ei wneud. Yn ogystal, bydd angen i ni fod yn fwy arloesol yn y ffordd yr ydym yn darparu gwasanaethau er mwyn cyfrannu at arbedion effeithlonrwydd mwy sylweddol a lleihau toriadau gwasanaeth. Rydym yn hyderus y gallwn ni yng Ngwynedd, adeiladu ar rinweddau ein dinasyddion, cymunedau a gweithlu er mwyn goresgyn yr heriau hyn a manteisio ar y cyfleoedd cywir. Felly, y weledigaeth gyffredinol ar gyfer y cyfnod hwn yw:

Cefnogi pobl Gwynedd i ffynnu mewn cyfnod anodd

Mae'r cynllun hwn hefyd yn nodi cyfres o weledigaethau maes sy'n cyfrannu at y brif weledigaeth. Mae'r gweledigaethau yn disgrifio uchelgais y Cyngor ar gyfer pob maes dros y pedair blynedd nesaf, fel a ganlyn:

DRAFT

Maes	Gweledigaeth
Plant a Phobl Ifanc	• Cefnogi pob plentyn a pherson ifanc i fyw bywydau cyflawn
Gofal, Iechyd a Lles	• Ysbrydoli pobl Gwynedd i fyw bywydau iach • Cefnogi plant a phobl fregus i fyw bywydau cyflawn
Yr Economi	• Gwella'r cyfleoedd i bobl Gwynedd fyw, gweithio a llwyddo'n lleol
Yr Amgylchedd	• Hybu cyflenwad addas o gartrefi i bobl Gwynedd • Hybu amgylchedd diogel a chynaliadwy, gyda chysylltiadau hwylus
Cymunedau Cryf	• Cydweithio i greu dyfodol hyderus a Chymraeg • Lleihau effaith amddifadedd ar bobl Gwynedd
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	• Pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn ei wneud

Er mwyn ceisio gwireddu'r gweledigaethau hyn, mae'r Cyngor wedi mabwysiadu 24 o flaenoriaethau sy'n crynhoi barn y Cyngor am y materion y dylai roi sylw iddynt dros y pedair blynedd nesaf. Y blaenoriaethau hyn fydd amcanion gwella'r Cyngor. Mae'r cynllun hefyd yn adrodd ar y canlyniadau y mae'r Cyngor yn ceisio eu gwireddu o dan bob blaenoriaeth dros oes y cynllun ac yn manylu'n fwy penodol ar yr hyn yr ydym am geisio ei wireddu yn ystod 2013 / 14.

Mae meysydd y cynllun hwn wedi eu seilio ar Strategaeth Gymunedol Gwynedd. Mae'r Strategaeth Gymunedol yn gosod cyfeiriad aml-asiantaethol bwysig sy'n pennu canlyniadau lefel uchel ar gyfer Gwynedd, fel a ganlyn:

- Ardal ble mae'r economi yn ffynnu
- Ardal gydag amgylchedd cynaliadwy
- Ardal ble mae plant a phobl ifanc yn llwyddo
- Ardal byrlymus i fyw gyda chymunedau diogel
- Ardal gydag iechyd da a'r gofal gorau yn y gymuned

DRAFT

Mae Cynllun Strategol y Cyngor, felly, yn disgrifio ein cyfraniad at wireddu'r canlyniadau lefel uchel yma, yn ogystal â disgrifio'r hyn bydd y Cyngor yn ei wneud yn ychwanegol er mwyn cyflawni ei weledigaeth am y cyfnod.

Er bod y Cynllun Strategol yn gosod y cyfeiriad strategol i waith y Cyngor am bedair blynedd, rydym yn ymwybodol iawn bod y byd o'n cwmpas yn newid yn gyson. O ganlyniad, bydd y cynllun hwn yn ddogfen 'fyw' a byddwn yn rheoli'r gwaith yn ofalus iawn er mwyn medru ymateb i unrhyw newidiadau pellach ddaw i'n rhan a hefyd i geisio addasu, gwella a bod yn fwy pendant ar y canlyniadau yr ydym am eu gwireddu i drigolion Gwynedd.

DRAFT

Dyfed Edwards
Arweinydd y Cyngor

Harry Thomas
Prif Weithredwr

2. PROFFIL O WYNEDD A'R CYNGOR

Cyflwynir isod ychydig o ffeithiau am Sir Gwynedd a'r Cyngor:

- Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am ddarparu ystod eang o wasanaethau cyhoeddus ar gyfer 121,900 o breswylwyr.

- Ers 2001, mae poblogaeth Gwynedd wedi cynyddu o 4.3% (5,031 o bobl). Mae hyn yn cymharu gyda chynnydd o 5.5% yng Nghymru.

- Mae Gwynedd yn ardal wledig fawr sydd yn 2,535 cilomedr sgwâr o faint mewn termau daearyddol. Gwynedd yw'r ail Sir fwyaf yng Nghymru ac mae'n werth 12% o gyfanswm arwynebedd y wlad.

- Mae 65% o drigolion Gwynedd yn siarad Cymraeg a hithau hefyd yw iaith weinyddol fewnol y Cyngor.

- Yn 2012/13, roedd Gwariant Refeniw Crynswth y Cyngor yn £361.5 miliwn. Ymhlith amrywiaeth eang o wasanaethau eraill, defnyddiwyd yr arian hwn i addysgu bron i 16,000 o breswylwyr, cynnal 2,882 cilomedr o briffyrdd a 301 cilomedr o arfordir.

- Mae 102 Ysgol Gynradd, 14 Ysgol Uwchradd a 3 Ysgol Arbennig yng Ngwynedd.

- Mae'r Cyngor yn gyfrifol am redeg 14 Canolfan Hamdden o fewn y Sir ac 17 o Lyfrgelloedd.

DRAFT

- Mae amgylchedd naturiol Gwynedd yn atyniad gwerthfawr o ran denu twristiaeth. Yn 2011, daeth oddeutu 7.2 miliwn o ymwelwyr i Wynedd gan greu £916 miliwn mewn refeniw.

- Mae 67.5% o dir Gwynedd wedi ei leoli o fewn Parc Cenedlaethol Eryri, y parc cenedlaethol mwyaf yng Nghymru.

- Cafodd ran helaeth o Ben Llŷn ei ddynodi yn Ardal o Harddwch Naturiol yn 1956, un o bump yng Nghymru.

- Yn 2012, roedd cyfartaledd incwm cartref yng Ngwynedd (£22,369) yn 10% yn is na'r ffigwr ar gyfer Cymru (£24,848) ac 21% yn is na'r ffigwr ar gyfer Prydain (£28,413).

- Yn 2011, y pris canolrif ar gyfer tŷ yn cael ei werthu yng Ngwynedd oedd £132,000 sydd yn ostyngiad o 2.9% o'i gymharu â 2010.

- Amcangyfrifir bydd nifer yr aelwydydd yng Ngwynedd wedi cynyddu o 16.2% erbyn 2033. Mae hyn yn llai na'r amcangyfrif o gynnydd ar gyfer Cymru oll, sef 25.0%.

- Yn ôl Arolwg Panel Trigolion Gwynedd (2012):

  Roedd 92.7% o bobl yn fodlon neu'n fodlon iawn gyda Gwynedd fel lle i fyw.
  Roedd 56.7% yn fodlon neu'n fodlon iawn gyda'r ffordd mae Cyngor Gwynedd yn rhedeg pethau.
  Roedd 48.9% yn cytuno neu'n cytuno'n gryf fod Cyngor Gwynedd yn cynnig gwerth am arian. Roedd 21.4% yn anghytuno neu'n anghytuno'n gryf fod Cyngor Gwynedd yn cynnig gwerth am arian.
  Roedd 39.0% yn anghytuno eu bod yn gallu dylanwadu ar benderfyniadau yn eu hardal leol, ond roedd 31.1% yn cytuno eu bod yn gallu dylanwadu ar y gwasanaethau maent yn eu defnyddio.

DRAFT

3. PARATOI'R CYNLLUN STRATEGOL

Cafodd y cynllun hwn ei baratoi mewn sawl cam, fel a ganlyn:

- Cam Un - Asesu Anghenion a Sganio'r Gorwel:

Cychwyn y gwaith o baratoi'r cynllun oedd adnabod y prif yrwyr cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a pholisi sydd yn dylanwadu'r Cyngor a'r Sir nawr ac sy'n debygol o wneud hynny yn y blynyddoedd nesaf. Aethpwyd ati i gasglu a dadansoddi data a gwybodaeth allweddol er mwyn creu darlun ystadegol o'r cyfleoedd a heriau sydd yn wynebu'r Cyngor a'r Sir.

Yn ogystal, cynhaliwyd arolygon gyda thrigolion y Sir yn ogystal â staff ac Aelodau Etholedig y Cyngor ym mis Tachwedd 2012 er mwyn casglu gwybodaeth am eu profiadau o fyw a gweithio yng Ngwynedd a rhoi cyfle iddynt leisio'u barn ar y materion y dylid eu blaenoriaethu yn y Cynllun Strategol. Cafwyd ymateb arbennig o dda i'r arolygon - gyda 692 o aelodau Panel Trigolion Gwynedd, 495 aelod o staff a 44 Aelod Etholedig yn cymryd rhan.

Arweiniodd hyn at gasgliad o ddata a gwybodaeth allweddol a oedd yn gosod sail tystiolaeth gadarn ar gyfer y cynllun.

- Cam Dau - Adnabod Blaenoriaethau Drafft:

Yr ail gam yn y broses oedd defnyddio'r data a gwybodaeth allweddol fel sail i adnabod blaenoriaethau drafft ar gyfer y cynllun. Fel rhan o'r gwaith hwn, rhoddwyd ystyriaeth i'r prif gyfleoedd a heriau sy'n wynebu'r Sir ar draws nifer o feysydd, eu heffaith posibl ar drigolion Gwynedd a gallu'r Cyngor i wneud gwahaniaeth arwyddocaol yn y meysydd hynny.

Cyhoeddwyd y blaenoriaethau drafft ym mis Mawrth 2013. Yn dilyn hynny, aeth y Cyngor ati i ymgynghori gyda'r cyhoedd a'i bartneriaid ar y blaenoriaethau drafft. Cynhaliwyd cyfres o ddigwyddiadau ar draws y Sir a defnyddiwyd cyfryngau cymdeithasol megis Twitter a Facebook er mwyn rhoi cyfle i bobl leisio'u barn. Yn anffodus, ni fu ymdrechion y Cyngor yn llwyddiannus y tro hwn a siomedig o ran niferoedd oedd yr ymateb i'r elfen hon o'r ymgynghoriad. Serch hyn, gwerthfawrogwyd y sylwadau a ddaeth i law a dysgwyd gwersi pwysig o ran gwella trefniadau ymgysylltu i'r dyfodol.

- <u>Cam Tri - Cadarnhau'r Blaenoriaethau a Datblygu Cynigion Cyflawni:</u>

Y cam nesaf oedd cadarnhau'r blaenoriaethau ar gyfer y cynllun a datblygu cyfres o gynigion ar gyfer eu cyflawni. Fel rhan o'r gwaith hwn, aethpwyd ati i gasglu tystiolaeth am yr hyn sy'n gweithio er mwyn sicrhau fod cynigion y Cyngor yn arwain at newidiadau arwyddocaol. Datblygwyd cynigion ar gyfer rhai meysydd penodol ac adnabuwyd yr angen i gwblhau gwaith pellach yn ystod 2013 / 14 er mwyn datblygu cynigion pendant ar gyfer meysydd eraill. Nodir yn glir yn y cynllun pa gynigion fydd yn cael eu gweithredu yn ystod 2013 / 14 a pha rai fydd yn cael eu datblygu yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn arwydd pellach fod y cynllun hwn yn ddogfen 'fyw'.

Rhoddwyd ystyriaeth gofalus i faterion cydraddoldeb, iaith a chynaliadwyedd drwy gydol y broses o baratoi'r cynllun er mwyn sicrhau ei fod yn cael effaith cadarnhaol ar grwpiau penodol o fewn y boblogaeth, yr amgylchedd a'r iaith Gymraeg.

DRAFT

4. NATUR Y CYNLLUN

Nod y Cyngor yw sicrhau *Y Gorau ar gyfer Pobl Gwynedd Heddiw ac Yfory* ac mae'n gwneud hynny yn bennaf trwy ei fusnes arferol, sef y gwasanaethau sydd yn cael eu darparu yn ddyddiol, ac mae gan y Cyngor fesuryddion allweddol i fonitro ansawdd y gwasanaethau hynny (gweler Atodiad 1). Mae'r cynllun hwn, fodd bynnag, yn rhoi sylw penodol i flaenoriaethau'r Cyngor a'r prif newidiadau mae'n ymrwymo iddynt dros y pedair blynedd nesaf.

Mae'r ddogfen hon wedi ei strwythuro o gwmpas y meysydd canlynol:

- Plant a Phobl Ifanc
- Gofal, Iechyd a Lles
- Yr Economi
- Yr Amgylchedd
- Cymunedau Cryf
- Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor

Ar gyfer pob maes, cyflwynir:

- ***Gweledigaeth Maes*** - Mae'r weledigaeth maes yn cyfrannu at brif weledigaeth y cynllun ac yn disgrifio uchelgais y Cyngor ar gyfer y maes dros y pedair blynedd nesaf.

- ***Blaenoriaethau*** - Mae'r blaenoriaethau yn canolbwyntio ar y materion bydd y Cyngor yn rhoi sylw pennaf iddynt dros y pedair blynedd nesaf er mwyn ymateb i'r prif gyfleoedd a bygythiadau cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol ac ariannol sy'n wynebu'r Cyngor a'r Sir. Y blaenoriaethau yw amcanion gwella'r Cyngor ar gyfer y cyfnod dan sylw.

- ***Tystiolaeth*** - Mae'r dystiolaeth yn crynhoi'r data a gwybodaeth allweddol sy'n sail i'r blaenoriaethau.

- ***Canlyniadau*** - Mae'r canlyniadau yn disgrifio'r prif wahaniaeth mae'r Cyngor eisiau ei wneud erbyn 2017.

DRAFFT

- ***Cynigion Cyflawni*** - Mae’r cynigion yn disgrifio’r hyn bydd y Cyngor yn ei wneud er mwyn gwireddu ei flaenoriaethau. Rhoddir sylw yn benodol i’r hyn fydd y Cyngor yn anelu i’w gyflawni yn ystod 2013 / 14. Yn ogystal, ceir cyfeiriad at y gwaith datblygol bydd y Cyngor yn ei gwblhau yn ystod 2013 / 14 er mwyn llunio cynigion cyflawni o fewn rhai meysydd penodol.

- ***Mesuryddion*** - Dyma’r prif fesuryddion bydd y Cyngor yn eu defnyddio i fesur ei gynnydd o safbwynt gwireddu’r canlyniadau a blaenoriaethau y mae’n anelu tuag atynt.

Yn olaf, mae tri atodiad:

- Atodiad 1: Mesuryddion Allweddol y Cyngor - Mae’r mesuryddion hyn yn cynrychioli canlyniadau allweddol i unigolion ynghyd ag ansawdd gwasanaeth ar gyfer busnes arferol y Cyngor.

- Atodiad 2: Strategaeth Ariannol y Cyngor - Mae’r Cyngor wedi llunio strategaeth ariannol sy’n plethu gyda chyfnod y Cynllun Strategol gan sicrhau fod yr adnoddau priodol mewn lle i wireddu’r hyn sy’n cael ei gynnwys yn y cynllun.

- Atodiad 3: Dangosyddion Perfformiad Cenedlaethol - Pennir y dangosyddion hyn oll yn genedlaethol ac fe’u cynhwysir yma er mwyn cael rhestr gyflawn o’r hyn y disgwylir i’r Cyngor adrodd arnynt yn flynyddol.

5. CYFLAWNI'R CYNLLUN

Mae cyflawni'r cynllun yn flaenoriaeth bwysig yn ei hun. Bydd y Cyngor yn rhoi trefniadau priodol mewn lle ar bob lefel er mwyn cyflawni'r cynllun a bydd gan bawb rhan bwysig i'w chwarae yn y gwaith o wireddu'r weledigaeth o gefnogi pobl Gwynedd i ffynnu mewn cyfnod anodd.

Y Cyngor Llawn sydd yn gyfrifol am fabwysiadu'r Cynllun Strategol a gosod y cyfeiriad i waith y Cyngor dros y pedair blynedd nesaf.

Bydd Aelodau Cabinet y Cyngor, drwy'r Paneli Cyflawni, yn gyfrifol am weithredu'r Cynllun Strategol o fewn eu meysydd ac yn sicrhau fod trefniadau rheoli prosiect a rheoli perfformiad cadarn mewn lle i gyflawni'r blaenoriaethau a chanlyniadau.

Bydd y Pwyllgorau Craffu yn dal yr Aelodau Cabinet i gyfrif am eu perfformiad o safbwynt cyflawni'r blaenoriaethau ac yn craffu effaith y Cynllun Strategol ar bobl Gwynedd.

Bydd y Cyngor yn parhau i gydweithio'n effeithiol gyda'i bartneriaid ar draws pob sector i wireddu blaenoriaethau sydd angen mewnbwn gan fwy nag un partner i'w cyflawni.

Fel rhan o'i ymrwymiad i roi pobl Gwynedd yng nghanol popeth mae'n wneud, bydd y Cyngor yn rhoi trefniadau mewn lle er mwyn ymgysylltu'n barhaus gyda phobl a chymunedau'r Sir er mwyn rhoi cyfleoedd iddynt ddylanwadu ar waith y Cyngor a'u grymuso i gymryd perchnogaeth a chyfrifoldeb o'r dyfodol.

DRAFT

MAES - PLANT A PHOBL IFANC

Gweledigaeth Maes	• Cefnogi pob plentyn a pherson ifanc i fyw bywydau cyflawn

Blaenoriaeth	**P1 - CODI SAFONAU ADDYSGOL PLANT A PHOBL IFANC**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Mae Adroddiad Gwella Ysgolion y Gweinidog Addysg a Sgiliau yn nodi uchelgais genedlaethol o gyrraedd 65% yn y safon L2+ (5 gradd TGAU (A*- C) yn cynnwys Mathemateg a Chymraeg neu Saesneg) erbyn 2015 - % Gwynedd ar hyn o bryd ydi 55% (safle 6 drwy Gymru). • Mae canlyniadau Cyfnod Allweddol 4 yn disgyn o'i gymharu â'r cyfnodau allweddol eraill (Cyfnod Sylfaen = 83%, Cyfnod Allweddol 2 = 86%, Cyfnod Allweddol 3 = 83%, Cyfnod Allweddol 4 Lefel 2+ = 55%). • Mae canlyniadau Mathemateg Gwynedd yn is o'u cymharu â chanlyniadau yn y pynciau craidd eraill – Mathemateg = 58.3%, Cymraeg = 76.8%, Saesneg = 64.1%, Gwyddoniaeth = 71.7%. • Mae diffyg system gyffredin i "dracio" cyrhaeddiad disgyblion yn ein hysgolion. • Mae Arolygiadau Estyn diweddar yn dangos amrywiaeth yn safonau perfformiad a rhagolygon gwella ein hysgolion uwchradd.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Bydd safonau addysg plant a phobl ifanc wedi codi:** • 65% neu fwy o ddisgyblion yn cyrraedd y safon Trothwy Lefel 2+ (5 gradd TGAU (A*- C) yn cynnwys Mathemateg a Chymraeg neu Saesneg) yng Nghyfnod Allweddol 4. • 65% neu fwy o ddisgyblion yn cyrraedd safon Lefel 2 (gradd A*- C) mewn Mathemateg. • Llai o Ysgolion Uwchradd yng nghategori 'mewn dilyniant' Estyn.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn datblygu cynigion er mwyn sicrhau y bydd safonau addysg plant a phobl ifanc yn codi. Wrth ddatblygu'r cynigion byddwn yn ystyried argymhellion Adroddiad Estyn a'r Pwyllgor Craffu Gwasanaethau yn dilyn iddynt gwblhau'r Ymchwiliad Craffu ar Ansawdd Addysg.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• % o ddisgyblion 15 oed yn cyrraedd y safon Trothwy Lefel 2+ (5 gradd TGAU (A*- C) yn cynnwys Mathemateg a Chymraeg neu Saesneg) yng Nghyfnod Allweddol 4. • % o ddisgyblion yn cyrraedd safon Lefel 2 (gradd A*- C) mewn Mathemateg. Yn ogystal, byddwn yn ystyried datblygu mesuryddion pellach wrth ddatblygu cynigion yn 2013 / 14.

DRAFT

Blaenoriaeth	**P2 - UNIONI CYFLEOEDD I GRWPIAU BREGUS O BLANT, POBL IFANC A THEULUOEDD**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Prosiect Torri'r Cylch yn nodi bod diffyg ffocws ar ddarparu gwaith ataliol a bod diffyg cefnogaeth i deuluoedd nad ydynt yn cyrraedd y trothwy statudol ar gyfer cymorth, ond sydd angen help serch hynny. • Adolygiad Strategol Anghenion Dysgu Ychwanegol yn dangos ei bod yn anodd profi fod y buddsoddiad o £14.5m blynyddol yn cynnig y gwerth gorau am arian ar hyn o bryd. • Diffyg tracio cyrhaeddiad plant yn golygu ei bod yn anodd profi cynnydd a chyrhaeddiad plant a phobl ifanc gydag anghenion dysgu ychwanegol / grwpiau bregus. • Y bwlch rhwng disgyblion sy'n derbyn Prydau Ysgol am Ddim a gweddill y disgyblion yng Ngwynedd o gyrraedd lefel Trothwy Lefel 2+ (5 gradd TGAU (A*-C) yn cynnwys Mathemateg a Chymraeg neu Saesneg) ydi : 36.04% tra yng Nghymru mae ychydig yn is: 33.22%. • Mae plant o gartrefi incwm isel yn fwy tebygol o ddechrau ysgol gyda diffygion yn eu gallu i ddysgu ac ymddygiad cymdeithasol sydd yn arwain at ganlyniadau gwael i blant, yn wir mae tystiolaeth yn dangos bod plant o'r cartrefi sydd yn yr 20% tlotaf ar gyfartaledd 19 mis tu ôl i blant o'r 20% uchaf erbyn oed 4 / 5. • Lefel absenoldebau yn cael effaith ar gyrhaeddiad plant (cyrraedd lefel Dangosydd Pwnc Craidd yng Nghyfnod Allweddol 4 yn amrywio o 65.7% i 2.2% dibynnol ar lefel presenoldeb) - o'r data am Gymru awgrymir bod ysgolion sydd gyda'r canran uchaf o blant gyda hawl i Brydau Ysgol am Ddim fwy o achosion absenoldebau. • Gwaharddiadau yn parhau yn broblem yn enwedig mewn un Ysgol Uwchradd.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Cyrhaeddiad disgyblion bregus wedi gwella.** **Mwy o deuluoedd yn hyderus, meithringar a gwydn.** **Gwaharddiadau parhaol mewn ysgolion wedi eu dileu a chynnydd ym mhresenoldeb disgyblion.** **Gwell profiadau i blant a phobl ifanc gydag anghenion dysgu ychwanegol:** • Cynnydd yn nifer llefydd ysgol ar gyfer plant gydag anghenion addysg arbennig yn Meirion Dwyfor. • Cynnydd yn y plant gydag anghenion addysg arbennig fydd yn mynychu'r ysgol newydd. • Cynnydd yn y gwelyau preswyl / ysbaid fydd ar gael yng Ngwynedd ar gyfer defnydd plant y Sir ac, o bosib, Siroedd eraill. • Lleihad yn yr angen i ddanfon plant gydag anghenion addysg arbennig i Siroedd eraill am eu haddysg ac felly lleihad mewn costau.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiectau canlynol:

DRAFT

Prosiect Gyda'n Gilydd - Tîm o Amgylch y Teulu Gwynedd:

- Cefnogi 120 o deuluoedd yn ystod 2013 / 14.
- Sefydlu cynlluniau ataliol i deuluoedd ar gyfer y meysydd canlynol - hyrwyddo rhiantu, llythrennedd ariannol, chwarae a chyfleoedd hamdden egniol a gwaith blynyddoedd cynnar.
- Sefydlu trefn ar gyfer mesur ac asesu effaith y tîm ac ymchwilio i'r posibilrwydd o ymestyn y ddarpariaeth i ddelio gyda mwy o achosion.
- Sicrhau cyswllt rhwng prosiect Gyda'n Gilydd gyda'r Rhaglen Cymunedau'n Gyntaf.
- Sefydlu cynlluniau ataliol i deuluoedd sy'n derbyn gwasanaeth gan y Gwasanaeth Plant a Theuluoedd ar gyfer y meysydd canlynol - hyrwyddo rhiantu, llythrennedd ariannol, chwarae a chyfleoedd hamdden egniol a gwaith blynyddoedd cynnar.
- Ymestyn darpariaeth Dechrau'n Deg i ddwy ardal newydd.

Prosiect Cynhwysiad ac Ymddygiad:

- Parhau i wella a darparu cefnogaeth i ddisgyblion bregus ymhob ysgol uwchradd drwy'r strategaeth gynhwysiad.
- Paratoi Cynllun Busnes ar gyfer y ganolfan Llwybrau Ni ar gyfer disgyblion a phroblemau ymddygiadol dwys a chymhleth yng nghanol y Sir fydd yn fwy hygyrch i bawb.
- Sicrhau bydd rhaglen waith penodol yn cael ei gweithredu bydd yn delio gyda chyfraddau gwaharddiadau Ysgol Friars.

Prosiect Anghenion Dysgu Ychwanegol:

- Cytuno ar fodel newydd o ddarparu profiadau a chyfleoedd addysgol i blant gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol.
- Penderfynu ar safleoedd posibl ar gyfer sefydlu Canolfan Rhagoriaeth Addysg Arbennig newydd yn ardal Dwyfor-Meirionnydd.

Byddwn hefyd yn datblygu cynigion er mwyn:

- Gwella cyrhaeddiad disgyblion bregus.
- Cryfhau llais plant a phobl ifanc yn y gwasanaeth drwy lunio strategaeth ymgysylltu, cryfhau'r broses eiriolaeth ac adolygu a diwygio rôl a strwythur y Gwasanaeth Plant.

DRAFT

Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Nifer o deuluoedd sydd wedi derbyn cefnogaeth drwy gynllun Gyda'n Gilydd. • % presenoldeb disgyblion mewn Ysgolion Uwchradd. • Nifer y diwrnodau ysgol wedi'u colli o ganlyniad i waharddiadau cyfnod penodol yn ystod y flwyddyn academaidd, mewn Ysgolion Cynradd. • Nifer y diwrnodau ysgol wedi'u colli o ganlyniad i waharddiadau cyfnod penodol yn ystod y flwyddyn academaidd, mewn Ysgolion Uwchradd. • Nifer gwaharddiadau parhaol yn yr ysgolion uwchradd. Ar gyfer y gwaith datblygol, byddwn yn mesur hyn wedi datblygu'r cynigion yn ystod 2013 / 14.

Blaenoriaeth	**P3 - GWELLA ADDASRWYDD Y GYFUNDREFN YSGOLION**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Cyngor eisoes wedi datgan pryder am gynaliadwyedd ysgolion uwchradd Meirionnydd • Amrediad maint dosbarthiadau yn amrywio yn sylweddol drwy'r Sir. • Cyflwr rhai o adeiladau ein hysgolion yn peri pryder – ddim yn gynaliadwy. • Gwynedd gyda'r % uchaf o lefydd gweigion yng Nghymru = 28%. • Anawsterau wrth geisio penodi Penaethiaid newydd – cael effaith ar arweinyddiaeth ysgolion. • Cymhareb disgybl fesul ysgol (holl ysgolion) yn is yn rhanbarth etholaeth Dwyfor Meirionnydd nac yn Arfon (DM = 101 disgybl, Arfon = 195 disgybl, Cymru = 261 disgybl). • Yr angen i Awdurdodau Lleol a'r sefydliadau dysgu, boed yn ysgolion neu golegau, ddod at ei gilydd ar sail Ardal Ddysgu i gydweithio er mwyn sefydlu a chyd-gyflwyno Cwricwlwm Lleol.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Addasrwydd y gyfundrefn ysgolion wedi gwella:** • Lleihad yn y nifer o lefydd gweigion o dan 20%. • Llai o amrediad yng nghost y pen – mwy o gysondeb yng ngwariant fesul disgybl ar draws holl ysgolion y Sir. • Adnoddau i wella ansawdd addysg wedi eu hail ddyrannu yn sgil cynlluniau ad-drefnu. • Mwy o adnoddau yn cael eu gwario ar addysg plant yn hytrach nac ar adeiladau. • Gwelliant yng nghyflwr adeiladau ysgolion sydd yn caniatáu dylanwad positif ar amodau dysgu plant. • Gwynedd ac Ynys Môn wedi ei sefydlu fel ardal o ragoriaeth ar gyfer dysgu ôl-16**.**
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiectau canlynol:

	Prosiect Trefniadaeth Ysgolion: • Agor a sefydlu Ysgol Ardal Craig y Deryn ym Mro Dysynni i gymryd lle pedair ysgol lai. • Cau Ysgol Aberdyfi a gwneud gwelliannau i Ysgol Penybryn, Tywyn. • Cau Ysgol Y Parc a gwneud gwelliannau i Ysgol O M Edwards, Llanuwchllyn. • Ymgynghori ar gynnig i gau ysgolion Groeslon, Carmel a Bronyfoel a sefydlu Ysgol Ardal newydd yng Ngroeslon a chael penderfyniad terfynol ar y cynnig. • Ymgynghori ar gynnig i gau Ysgol Llidiardau a sefydlogi darpariaeth Ysgol Crud y Werin a chael penderfyniad terfynol ar y cynnig. • Adolygu'r ddarpariaeth ym Meirionnydd gan asesu a oes angen achos dros newid yn yr ardal gan roi sylw penodol i'r sector uwchradd. • Symud ymlaen a datblygu'r drafodaeth ar adolygiad o'r ddarpariaeth yn nalgylch Y Gader. • Symud ymlaen â thrafodaethau a gwaith cefndirol sefydlu Campws Dysgu Gydol Oes yn nhref y Bala. • Datblygu Canolfan Rhagoriaeth Addysg Arbennig newydd yn ardal Dwyfor-Meirionnydd (mwy o fanylion am hwn o dan flaenoriaeth P2). **Prosiect Darpariaeth Addysg ôl-16:** • Sicrhau cefnogaeth pob sefydliad ôl 16 yng Ngwynedd a Môn. • Sefydlu system reoli a gweithredu effeithiol. • Sefydlu systemau cywain data a gwybodaeth gan gynnwys llais cyflogwyr a llais y dysgwyr • Adnabod cwricwlwm ardal addas ar gyfer Medi 2014. • Adnabod a mynd i'r afael â rhwystrau i newid. • Datblygu gwaith partneriaethol Berwyn/Grŵp Llandrillo.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• % llefydd gweigion yn ysgolion Gwynedd. • Amrediad yng nghost y pen fesul disgybl ar draws ysgolion y Sir. • % yr arbedion a ddaw yn sgil ad-drefnu sydd yn cael ei ail gyfeirio nôl i'r ysgolion. Ar gyfer y prosiect Darpariaeth Addysg ôl-16, mae'r Bartneriaeth Ddysgu ôl-16 wedi adnabod set o fesuryddion i'w trafod ymhellach a'u cytuno, ynghyd â thargedau, gan y Consortiwm pan yn weithredol.

DRAFT

Blaenoriaeth	P4 - PARATOI POBL IFANC YN WELL AR GYFER BYWYD A GWAITH
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Arolwg Busnes Gwynedd - 87.9% o'r busnesu sy'n datgan eu bod yn wynebu anawsterau recriwtio yn nodi fod hynny oherwydd diffyg sgiliau a chymwysterau gan ymgeiswyr. (cyfathrebu, gofal cwsmer a rhifedd a llythrennedd). • Allfudo o'r Sir yn yr oed 20-34 wedi cynyddu i 14.7% yn 2010/11, a sgiliau/cymwysterau yn gadael yn sgil yr allfudo. • Pobl ifanc Gwynedd yn adrodd eu bod yn ei chael yn anodd cael swyddi yn lleol, gan gynnwys graddedigion ifanc. • Diffyg pwyslais yn yr ysgolion ar ddysgu sgiliau bywyd megis rheoli arian, coginio, sgiliau magu plant, sgiliau cyfweld ayyb. • Wylfa B yn debygol o ddod gyda chyfleoedd swyddi ar draws sawl maes; Parth Menter Eryri yn creu cyfleoedd gwaith pellach e.e. yn y sector digidol a data; Canolfan Pontio cyfleoedd newydd yn cael eu creu ym maes y diwydiannau creadigol trwy Pontio ac o bosib adleoli un o ganolfannau S4C - angen sicrhau fod pobl leol yn cael eu darparu i fanteisio ar y cyfleoedd gwaith. • Y Cynllun Llwyddo'n Lleol, ddechreuodd yn 2011, wedi rhoi cymorth i 1,979 o bobl ifanc rhwng 11 a 19 oed i ddatblygu syniad a pharatoi cynllun busnes syml, ac yna i ddefnyddio'r cynllun busnes i geisio am fwrsariaeth Llwyddo'n Lleol. Mae 143 bwrsariaeth o £1,000 wedi eu cyflwyno i helpu unigolion neu grwpiau o unigolion ddechrau eu menter eu hunain • Roedd 620 o hawlwyr Lwfans Ceiswyr Gwaith o dan 25 oed (Gorffennaf 2012).
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Pobl ifanc wedi eu harfogi gyda sgiliau gwaith a bywyd priodol:** • Pobl ifanc yn datgan gwell ymwybyddiaeth o gyfleoedd gyrfaol a gwell parodrwydd i fynd i fyd gwaith. • Busnesau yn datgan bod anawsterau recriwtio wedi gostwng ac yn dangos parodrwydd i gyflogi person ifanc. • Lleihad yn y niferoedd nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NACH). • Lleihad yn y nifer o hawlwyr Lwfans Ceiswyr Gwaith o dan 25 oed.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn datblygu cynigion er mwyn: • Sicrhau bod cyrsiau priodol, boed yn academaidd neu yn alwedigaethol, yn cael eu darparu ar gyfer y cyfleoedd gwaith sydd ar gael yn yr ardal. • Diwallu'r diffyg sgiliau sy'n bodoli ymysg pobl ifanc yn ôl cyflogwyr. • Sicrhau bod pobl ifanc yn cael eu paratoi ar gyfer bywyd.

DRAFT

Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	% y bobl ifanc 16 - 18 oed nad ydynt mewn addysg, gwaith neu hyfforddiant % Hawlwyr Lwfans Ceiswyr Gwaith o dan 25 oed Yn ogystal, byddwn yn ystyried datblygu mesuryddion pellach wrth ddatblygu cynigion yn 2013 / 14.

DRAFFT

MAES - GOFAL, IECHYD A LLES

Gweledigaethau Maes	• Cefnogi plant a phobl fregus i fyw bywydau cyflawn • Ysbrydoli pobl Gwynedd i fyw bywydau iach

Blaenoriaeth	**GOF1 - YMATEB YN WELL I ANGHENION POBL FREGUS I SICRHAU GWASANAETHAU GOFAL CYNALIADWY**

Pam fod hwn yn flaenoriaeth?
(Y Dystiolaeth)
	• Cynnydd yn y boblogaeth hŷn gyda chynnydd sylweddol o 87% yn niferoedd y bobl oed 85+ dros yr ugain mlynedd nesaf - effeithio ar wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol.
	• Allfudiad pobl ifanc Gwynedd i rannau eraill o'r DU rhwng 2002 a 2009 tra bu mewnlifiad o'r boblogaeth pobl hŷn (50-64) i Wynedd o rannau eraill o'r DU. Rhagweld problem o sicrhau gweithlu gofal cymdeithasol addas, i gwrdd ag anghenion dros yr ugain mlynedd nesaf. Tystiolaeth o hyn eisoes yn Ne Meirionnydd.
	• Cynnydd yn y galw am wasanaethau Plant, gyda chynnydd yn y plant mewn gofal a phlant mewn angen.
	    o Niferoedd Plant mewn Gofal: — Niferoedd Plant mewn Angen:
	    o 2009-10 = 175 — 2009-10 = 605
	    o 2010-11 = 175 — 2010-11 = 650
	    o 2011-12 = 195 — 2011-12 = 663
	• Cyfradd pobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y mae'r awdurdod yn rhoi cymorth iddynt mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth - 2011/12 Gwynedd 24.9, Teulu 20.75, Cymru 21.35. Gwynedd hyd at Ch3 2012/13 - 24.0.
	• Mae Bil Iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn darparu fframwaith statudol bydd yn trawsnewid y modd caiff gwasanaethau cymdeithasol eu darparu. Yn bennaf trwy hybu annibyniaeth pobl er mwyn rhoi mwy o lais a rheolaeth iddynt.

Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Plant Gwynedd yn derbyn gwasanaeth effeithiol sy'n cynnig gwerth am arian.** **Llais cryfach i ddefnyddwyr gwasanaethau cymdeithasol Gwynedd.** **Darpariaeth addas o ofal yn y lleoliad cywir.** **Pobl a phlant Gwynedd yn derbyn gwasanaeth gan weithlu hyderus a chymwys sy'n gallu ymateb i'w anghenion.** **Pobl a phlant Gwynedd yn byw mewn cymunedau cryf sy'n gefnogol ac yn adeiladu ar gryfderau pobl.**

DRAFT

Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiectau canlynol: **Prosiect Ymgysylltu:** • Llunio strategaeth ymgysylltu fydd yn sicrhau cynnwys defnyddwyr / darpar ddefnyddwyr / gofalwyr wrth gynllunio, datblygu , gweithredu a gwerthuso ymyraethau. • Sefydlu a chryfhau fforymau defnyddwyr. • Cryfhau'r broses eiriolaeth gan ddarparu canllawiau clir a theg. **Prosiect Trawsnewid Gwasanaethau Pobl Hŷn:** (Gan anelu i sicrhau cydweithio gwell gyda'r Gwasanaeth Iechyd) <u>Gofal Preswyl</u> • Ystyried argymhellion asesiad lletya a gofal Porthmadog. • Adnabod ffordd ymlaen i'r ddarpariaeth yn nalgylch Porthmadog. • Gweithredu rhaglen ymgysylltu ynglŷn â'r ffordd ymlaen. • Cytuno ffordd ymlaen gyda chartrefi preswyl y Cyngor. • Agor Uned Ysbaid benodol ar sail peilot. <u>Gofal Dydd</u> • Cytuno ar gynllun sy'n cyfarch anghenion gofal dydd pobl hŷn gan gynnwys cyfleon gwaith / gwirfoddoli / cymdeithasu / gofal personol a gofal dwys. • Adnabod opsiynau gofal dydd Maesincla Caernarfon. • Datblygu Rhaglen Waith ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr ynglŷn â darpariaeth gofal dydd arbenigol dementia. <u>Teleofal</u> • Cwblhau adolygiad o achos fusnes teleofal. • Cytuno ar y ffordd ymlaen.

DRAFT

	Prosiect Trawsnewid Gwasanaethau Anabledd Dysgu: • Gweithredu'r rhaglen ymgysylltu gyda rhanddeiliaid cartref Fron Deg Caernarfon. • Adnabod modelau llety a gofal dydd ar gyfer pobl ac Anableddau Dysgu. • Ystyried gwybodaeth ymgysylltu, penderfynu'r opsiynau a chreu achos fusnes ar gyfer cartref Fron Deg. • Y Cabinet i ystyried yr achos fusnes safle Fron Deg. **Prosiect Strwythur Arweinyddiaeth:** • Adolygu a diwygio'r strwythur arweinyddiaeth ynghyd â rôl statudol a'r strwythur adrannol er mwyn sicrhau ei fod yn addas i'w bwrpas. • Penderfynu ar y strwythur wedi ei adolygu. Byddwn hefyd yn datblygu cynigion er mwyn: • Canfod ffurf o gynnig gwell gwerth am arian wrth gynnig gwasanaeth effeithiol drwy Adolygiad Dechrau i Ddiwedd 'End to End' y Gwasanaeth Plant. • Darparu ystod o wlâu sydd yn diwallu'r galw drwy Adolygiad Dechrau i Ddiwedd 'End to End' y Gwasanaeth Oedolion. • Canfod cryfderau cymunedau unigol ac adnabod bylchau trwy wneud Adolygiad o'r Gefnogaeth Gymunedol.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Cyfradd pobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y mae'r awdurdod yn rhoi cymorth iddynt mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth. • % o ddefnyddwyr sy'n adrodd fod Teleofal yn eu galluogi i fyw adref yn annibynnol. • % y cleientiaid a chynllun gofal ar 31 Mawrth, y dylai eu cynlluniau gofal fod wedi'u hadolygu a gafodd eu hadolygu yn ystod y flwyddyn.

Blaenoriaeth	**GOF2 - CYNYDDU GWAITH ATALIOL YM MAES GOFAL OEDOLION A PHOBL HŶN**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Yr agenda ataliol yn cynyddu'r ffocws ar ymyraethau ataliol cynnar er mwyn gwella ansawdd bywyd a lleihau'r pwysau ar wasanaethau. Ymchwil yn dangos bod ymyraethau cynnar anffurfiol (ee gan y sector wirfoddol / 3ydd sector) yn hyrwyddo annibyniaeth ond bod ymyrraeth gynnar ffurfiol yn dwysau'r broblem a chreu dibyniaeth gynyddol. • Rhagwelir cynnydd o 12% yn y nifer gofalwyr di-dâl oed 65+ yn ystod cyfnod y 5 mlynedd nesaf.

DRAFT

Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Rhwydwaith o gefnogaeth ragweithiol ar gael i gynorthwyo oedolion a phobl hŷn fyw yn annibynnol heb ymyrraeth ffurfiol Gwasanaethau Cymdeithasol.**
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn: • Sefydlu system hunangyfeirio ar y we ar gyfer defnyddwyr, teuluoedd a phartneriaid. Byddwn hefyd yn datblygu cynigion er mwyn canfod y cyfleoedd ataliol ym maes Gofal Oedolion a Phobl Hŷn trwy gynnal adolygiad gan sicrhau plethiad gweithredu gyda'r Strategaeth Pobl Hŷn
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	Byddwn yn mesur hyn wedi datblygu'r cynigion yn ystod 2013/14

Blaenoriaeth	**GOF3 - AMDDIFFYN PLANT AC OEDOLION**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Diogelu pobl sy'n agored i niwed yn fater sylfaenol i asiantaethau statudol a phartneriaid mewn gofal. • Diogelu plant yn flaenoriaeth allweddol i'r Cyngor. Angen sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i blant o ran eu hamddiffyn a diogelu'u lles.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Plant, Pobl Ifanc ac Oedolion Gwynedd yn Fwy Diogel:** • Pob plentyn yn mynychu ysgol lle mae'r bobl sydd angen gwiriad Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS, CRB gynt) wedi'i dderbyn. • Cynnydd yng nghanran yr asesiadau risg a gafodd eu cyflwyno i Gynhadledd Achos a oedd yn cael eu hystyried yn rhai a oedd yn dangos ansawdd wrth wneud penderfyniad. • Pob aelod staff newydd yn derbyn hyfforddiant diogelu wrth eu hanwytho. • Cynnal perfformiad yn y nifer o atgyfeiriadau amddiffyn oedolion wedi'u cwblhau lle mae'r perygl wedi ei reoli.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiect canlynol: **Prosiect Diogelu Plant ac Oedolion:** • Mabwysiadu a gweithredu Polisi a Chanllawiau Diogelu Plant ac Oedolion Cyngor Gwynedd. • Penodi Rheolwyr Dynodedig ar gyfer pob Gwasanaeth. • Sicrhau fod gan bob gwasanaeth Gynllun Diogelu yn unol â'r canllawiau corfforaethol. • Cyflwyno hyfforddiant / rhaglen Diogelu Plant ac Oedolion.

DRAFT

	• Datblygu modiwl e-ddysgu corfforaethol. • Cyflwyno Hyfforddiant Diogelu ar gyfer Aelodau Etholedig. Byddwn hefyd yn datblygu cynigion er mwyn sefydlu natur sefyllfa Amddiffyn Oedolion yng Ngwynedd trwy gynnal adolygiad.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• % o'r bobl ddylai fod wedi derbyn gwiriad sydd wedi derbyn gwiriad Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (DBS, CRB gynt) mewn ysgolion Gwynedd. • % yr asesiadau risg a gafodd eu cyflwyno i Gynhadledd Achos a oedd yn cael eu hystyried yn rhai a oedd yn dangos ansawdd wrth wneud penderfyniad. • % yr aelodau staff newydd a dderbyniodd hyfforddiant diogelu wrth eu hanwytho. • O'r atgyfeiriadau amddiffyn oedolion wedi'u cwblhau yn ystod y flwyddyn, y % lle mae'r perygl wedi ei reoli.

Blaenoriaeth	**GOF4 - CYNYDDU GWAITH ATALIOL A THARGEDU ANGHYDRADDOLDEBAU YM MAES IECHYD**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Yr agenda ataliol yn cynyddu'r ffocws ar ymyraethau ataliol cynnar er mwyn gwella ansawdd bywyd a lleihau'r pwysau ar wasanaethau. Ymchwil yn dangos bod ymyraethau cynnar anffurfiol (ee gan y sector wirfoddol / 3ydd sector) yn hyrwyddo annibyniaeth ond bod ymyrraeth gynnar ffurfiol yn dwysau'r broblem a chreu dibyniaeth gynyddol. • Rhagwelir cynnydd o 12% yn y nifer gofalwyr di-dâl oed 65+ yn ystod cyfnod y 5 mlynedd nesaf. • Ymyraethau byr o fewn gofal cynradd yn rhoi gwerth gorau am arian - sef rhwng £20 a £440 QALY. • Disgwyliad oes yng Ngwynedd yn cynyddu, ond nid yw'r gwelliant yn gyfartal ar draws pob ardal. Mae bylchau anghydraddoldeb sylweddol yn genedlaethol ac yn lleol rhwng yr ardaloedd mwyaf a lleiaf amddifad o ran disgwyliad oes a marwolaethau yn sgil gwahanol achosion. • Anghydraddoldebau mewn ansawdd bywyd o ran disgwyliad oes iach a disgwyliad oes heb anabledd.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Ystod o wasanaethau integredig gyda phartneriaid i wella cyfleon byw'n iach a phrofiad i unigolion.** **Anghydraddoldebau Iechyd yn lleihau yng Ngwynedd.** **Gwella Iechyd wedi'i brif-ffrydio drwy'r Cyngor.**
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn datblygu cynigion er mwyn: • Creu darpariaeth addas ar gyfer y teulu o'r cychwyn trwy ystyriaeth y ffordd gall y gwasanaeth iechyd gydweithio hefo'r Cyngor yn ystod cyfnod Blynyddoedd Cynnar plant a'u rhieni.

DRAFT

	• Cynnig gwasanaeth gwell i unigolion trwy ystyried cyfleon o gyd-weithio, chyd-leoli a darpariaeth ar y cyd ar gyfer triniaethau, gwasanaethau a rhaglenni adfer. • Cael darlun diweddar o anghydraddoldebau iechyd o fewn y Sir trwy gynnal Asesiad Anghenion Iechyd yng Ngwynedd. • Cytuno ar y mathau o ymyraethau penodol a dwys y gellir eu targedu yn yr ardaloedd neu garfanau pobl adnabyddir trwy ddatblygu strategaeth tymor hir. • Codi ymwybyddiaeth a chyfraniad gwasanaethau'r Cyngor i Wella Iechyd. • Canfod sefyllfa gweithredu Asesiad Effaith Iechyd ar bolisïau a threfniadau gwasanaethau adrannau'r Cyngor. • Sicrhau perchnogaeth gorfforaethol i'r brand byw'n iach gan sefydlu cyfundrefn, safonau a chanllawiau i'w cyrraedd.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	Byddwn yn mesur hyn wedi datblygu'r cynigion yn ystod 2013 / 14.

DRAFT

MAES - YR ECONOMI

Gweledigaeth Maes	• Gwella'r cyfleoedd i bobl Gwynedd fyw, gweithio a llwyddo'n lleol

Blaenoriaeth	**ECON1 - CRYFHAU GWYTNWCH BUSNESAU A CHADW'R BUDD YN LLEOL**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Sefyllfa ymylol y Sir mewn perthynas â'r prif farchnadoedd • Mae ychydig dros chwarter busnesau Gogledd Cymru yng Ngwynedd (25.6%) – 12,840 o fusnesau, yn cyflogi 43,000 (ffigyrau LlC). • Tua'r hanner (6,305) wedi eu cofrestru ar gyfer TAW a/neu PAYE – angen cefnogi busnesau cynhenid i dyfu. • Gostyngiad o 37% yng ngoroesiad busnesau'r Sir rhwng 2008-2010, yn ôl rŵan i lefel debyg i 2008 ond y busnesau a'r cyfleon swyddi a gollwyd bryd hynny wedi mynd. • Busnesau yn nodi fod gwaith a chyfle yn mynd i fusnesau tu allan i'r Sir, gan gynnwys cytundebau bychain yn ogystal â rhai mawr. • Cyfleon enfawr buddsoddiad Wylfa B, a chynlluniau cyfalaf o fewn Gwynedd gwerth £75m yn y cyfnod i ddod. • Caffael yn faes mae gan y Cyngor ddylanwad drosto – ar hyn o bryd oddeutu 38.55% o gaffael y Cyngor sydd o fewn y Sir. • Prosesau Caffael yn adnabod *Voids,* sef gwasanaethau sydd ddim yn cael eu cynnig gan fusnesau o fewn y Sir, ac o'r herwydd cyfleon pwysig i fusnesau lleol ennill buddsoddiad gan y sector gyhoeddus yn gadael y Sir. • Gwynedd yn y wedd gyntaf i gael isadeiledd band eang tra nerthol y genhedlaeth nesaf ar draws y Sir - y nerth arfaethedig (fyny at 80Mbps) yn dod â'r Sir o fewn yr un categori â rhai o brif economïau'r byd. • Dim ond 46.7% o drigolion Gwynedd sy'n cymryd mantais o fand eang ar hyn o bryd (65.5% yng Nghymru a 71.4% yn y DG).
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Mwy o fuddion i bobl y Sir o gaffael y Cyngor.** **Mwy o fusnesau'r Sir yn tyfu ac efo'r potensial i gyflogi.** **Cynnal lefel goroesiad busnesau'r Sir.**
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiectau canlynol: **Prosiect Cadw'r Budd yn Lleol:** • Sefydlu Rhaglen Gaffael flynyddol. • Cynnal adolygiad o drefniadau caffael y Cyngor a phenderfynu ar gyfeiriad. • Sefydlu cymalau cymdeithasol o fewn cytundebau'r maes adeiladwaith dros £500k, ac adnabod sectorau eraill.

DRAFT

	• Targedu a chodi ymwybyddiaeth busnesau'r Sir o gytundebau caffael y Cyngor, gan sicrhau'r gefnogaeth briodol i'w galluogi i gyflwyno ceisiadau tendr. • Adnabod y *Bylchau Cyflenwi* sydd o fewn y Sir. **Prosiect Rhaglen Cyflenwyr Gwynedd:** • Comisiynu sesiynau Cwrdd â'r Prynwr o gwmpas cytundebau penodol ar draws sawl sector. • Sicrhau sesiynau achrediadau arbenigol ar gyfer cwmnïau lleol. • Codi ymwybyddiaeth busnesau'r Sir o gyfleon cytundebau Ynys Ynni a chynlluniau rhanbarthol. **Prosiect Tyfu Busnesau Cynhenid:** • Cydweithio efo 43 busnes sydd eisoes wedi mynegi awydd i dyfu a'u cefnogi i ddilyn eu rhaglenni twf unigol. • Dathlu llwyddiant 10 o gwmnïau fydd wedi gwireddu eu huchelgais i dyfu. Byddwn hefyd yn datblygu cynigion er mwyn: • Cefnogi busnesau traddodiadol y Sir trwy gyfnod anodd gan greu ystod o gyfleon iddynt gynyddu eu marchnadoedd a goroesi - gan gynnwys rhoi sylw i e.fasnachu, Cerdyn Prynu'n Lleol Gwynedd, canol trefi, cefnogi digwyddiadau strategol, ac i'r maes olyniaeth busnes. • Datblygu economïau lleol mwy hunangynhaliol fydd yn manteisio ar gyfleon y sector werdd ac amgylcheddol, ac yn ychwanegu gwerth at gynnyrch lleol er mwyn cyfrannu at gryfhau gwytnwch busnesau a'u goroesiad.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Ffigwr cymharol busnesau Gwynedd sy'n goroesi yn flynyddol. • Ffigwr cymharol busnesau wedi eu cofrestru ar gyfer TAW / PAYE. • % cytundebau'r Cyngor sy'n mynd i fusnesau lleol. • Nifer busnesau'r Sir sy'n ennill cytundebau gan y Cyngor. • % busnesau a dargedwyd sy'n mynd ymlaen i dendro am waith y Cyngor. • % cytundebau caffael y Cyngor dros £500k yn y maes adeiladwaith sydd yn cynnwys ac wedi gweithredu cymalau cymdeithasol perthnasol e.e. i sefydlu prentisiaethau etc. • Nifer busnesau wedi eu cynghori trwy'r Rhaglen Cyflenwyr yn ennill cytundebau. • Nifer swyddi wedi eu creu o ganlyniad i weithredu Prosiect Rhaglen Cyflenwyr Gwynedd a Phrosiect Tyfu Busnesau Cynhenid.

DRAFT

Blaenoriaeth	ECON2 - GWELLA ANSAWDD SWYDDI A LEFELAU CYFLOG
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Mae economi'r Sir yn parhau i gael ei nodweddu gan ddibyniaeth ar nifer gyfyng o sectorau, gyda'r sectorau hynny sy'n cael eu cyfrif gyda chyflogau uchel yn gymharol brin yn y Sir – dim ond 3.1% o weithwyr Gwynedd sydd yn y sectorau Proffesiynol, Gwyddonol a Thechnolegol. • Dibyniaeth uchel ar sectorau sydd ar y cyfan gyda nifer uchel o swyddi rhan amser a chyflogau isel. • Y Cyngor yn gweithredu yn rhagweithiol ar hyn o bryd gyda phartneriaid i sefydlu a gwreiddio sectorau gwerth uchel o fewn ac ar draws y Sir e.e. data a digidol, meddygol, a diwydiannau creadigol – sef sectorau sy'n cynnig lefelau cyflog uwch. • Sefyllfa ymylol y Sir, a pheryg i dueddiadau "rhanbartholeiddio" arwain at symud y ffocws economaidd i'r dwyrain, a chyfleon swyddi da allan o'r Sir – felly heb ymyrraeth yr amrywiaeth sectorau a rhai gwerth uchel yn crebachu. • Economi dymhorol gyda'r pegynnu rhwng swyddi ar gael yn Ionawr 2011/12 (gostyngiad 47%) a Gorffennaf 2011 / 12 (cynnydd 30.8%) yn dwysau. • Rhwng Ionawr 2011 ac Ionawr 2012 bu gostyngiad o 47% yn y swyddi gweigion byw yng Nghanolfannau Gwaith y Sir, a'r sefyllfa yn gyson ar ei gwaethaf ym Meirionnydd • Yn 2012 roedd lefelau cyflog llawn amser Gwynedd yn is nag ar gyfer Cymru na'r DG, ac fe welwyd cynnydd yn y bwlch. • Cyflogau yn Nwyfor-Meirionnydd, yn gyson ymysg y gwaethaf ar draws holl etholaethau'r DG (y gwaethaf o bawb yn 2010). • Oediad efo Wylfa B yn effeithio yn fuan ar dros 500 o weithwyr ar safle Atomfa Trawsfynydd, gyda pheryg o gynnydd mewn diweithdra ac allfudo, a cholled o £80m yn flynyddol o'r economi leol. • Allfudo o'r Sir yn yr oed 20-34 wedi cynyddu i 14.7% yn 2010/11, a sgiliau/cymwysterau yn gadael yn sgil yr allfudo.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Mwy o swyddi gwerth uchel yn cael eu creu.** **Mwy o amrywiaeth o waith, a swyddi ar draws y Sir.**
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiectau canlynol: **Prosiect Swyddi Gwerth Uchel:** • Cytuno efo'r Brifysgol ar raglen trosglwyddiad arloesed o feysydd ymchwil penodol er mwyn uchafu'r potensial i fusnesau'r Sir.

	• Adnabod y cyfleon i fusnesau o arloesed mewn meysydd gwerth uchel a'u targedu. • Sefydlu rhaglen ar gyfer cysylltu pobl Gwynedd efo cyfleon swyddi rhanbarthol yn deillio o fewnfuddsoddi. • Parhau gyda'r gefnogaeth i sefydlu cwmnïau e.e. yn y sectorau Data, Digidol ac Uwchdechnoleg ar safleoedd Parth Menter Eryri. **Prosiect Cynlluniau Cyflogaeth:** • Gweithredu ymhellach ar brosiectau Cynllun Cyflogaeth Meirionnydd. • Llunio dogfen Cynllun Cyflogaeth Llŷn ac Eifionydd. Byddwn hefyd yn datblygu cynigon er mwyn: • Adeiladu ar gryfderau ac USP Gwynedd, gan roi sylw i ystod o sectorau er mwyn creu swyddi a sefydlu amrywiaeth o waith ar draws y Sir: yn 2013/14 sectorau Ynni Amgen, Diwydiannau Creadigol, a'r sector Treftadaeth. • Darparu'r seiliau ar gyfer ennill statws Safle Treftadaeth y Byd i'r ardaloedd llechi, ynghyd â chynigion ar gyfer cais i Lywodraeth Cymru ar gyfer gwella amgylchedd y safle treftadaeth byd presennol (Glannau Menai). Byddwn hefyd yn lobïo a dylanwadu yn wyneb datblygiad y Rhanbarth-drefi er mwyn sicrhau adnoddau cyllidol digonol i'r Sir ar gyfer sefydlu'r amodau priodol ar gyfer twf.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Canolrif cyflog y Sir. • Nifer a % rhai sy'n cael eu cyflogi yn y sectorau Proffesiynol, Gwyddonol, Technolegol, sy'n sectorau isel eu presenoldeb o fewn y Sir. • Nifer swyddi newydd yn cael eu creu o fewn Ardaloedd Gwynedd.

DRAFT

Blaenoriaeth	ECON3 - GWELLA MYNEDIAD I WAITH AC YMATEB I RWYSTRAU
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Arolwg Busnes Gwynedd - 87.9% o'r busnesau sy'n datgan eu bod yn wynebu anawsterau recriwtio yn nodi fod hynny oherwydd diffyg sgiliau. • Arolygon Busnes y Sir dros y 2 flynedd ddiwethaf yn nodi fod cyfartaledd o 19.6% gyda bylchau sgiliau o fewn eu gweithluoedd, gan gynnwys medrusrwydd yn y Gymraeg. • Pobl ifanc Gwynedd yn adrodd eu bod yn ei chael yn anodd cael swyddi yn lleol, gan gynnwys graddedigion fyddai am weithio yn eu Sir enedigol. • Wylfa B yn debygol o ddod gyda chyfleon swyddi ar draws sawl maes; Parth Menter Eryri yn creu cyfleon gwaith pellach e.e. yn y sector digidol a data; cyfleon newydd yn cael eu creu ym maes y diwydiannau creadigol trwy Ganolfan Pontio ac o bosib adleoli un o ganolfannau S4C - angen sicrhau fod pobl leol yn cael eu darparu i fanteisio ar y cyfleon gwaith. • Ym Mehefin 2012 roedd 20,500 person oed gwaith yn economaidd anweithgar, cyfradd o 28% o'r boblogaeth oed gwaith, sy'n uwch na Chymru (26.8%) a'r DG (23.4%) - ond pwll gwirioneddol o oddeutu 2000 o bobl wedi cymryd allan y rhai na fyddent ar gael i weithio. • Er bod cyfradd diweithdra Gwynedd yn gyson is na Chymru na'r DG, yn Ebrill 2012 roedd gwir ffigwr diweithdra yn 4,700. • Amcangyfrifir fod arian Budd-daliadau yn cylchdroi oddeutu 5 gwaith yn yr economi leol, ac y byddai'r cyfyngiad cynnydd i 1% yn gyfwerth â cholled i economi Gwynedd o £5m-£6m yn flynyddol. • Yng Ngorffennaf 2011 roedd 523 o swyddi gwag byw yn y Canolfannau Gwaith, o'i gymharu â 2,174 o'r ceiswyr gwaith sy'n hawlio JSA – y ffigwr uchaf ar gyfer unrhyw fis Gorffennaf ers 2002. • Gyda'r diffyg swyddi sydd o fewn Canolfannau Gwaith y Sir, a'r pwyslais newydd ar symud rhai ar fudd-daliadau i waith, bydd cynnydd yn y nifer yn chwilio am y swyddi fydd ar gael, a pheryg i hynny arwain at gynnydd mewn allfudo (yn enwedig rhai efo sgiliau), a pheryg hefyd i'r rhai anweithgar o fewn y grwpiau mwyaf bregus fethu cystadlu am swyddi gan ddioddef toriadau i'w budd-daliadau.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Mwy o gyflogwyr y Sir yn gallu recriwtio pobl leol efo'r sgiliau cywir.** **Mwy o bobl yn symud o fudd-daliadau i waith.**

DRAFT

Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn datblygu cynigion er mwyn: • Sefydlu a gweithredu ystod o ymyraethau fydd yn datblygu'r sgiliau cywir ac yn cefnogi cyflogwyr y Sir i benodi gweithwyr lleol, gan roi sylw i feysydd prentisiaethau a hyfforddeion, broceriaeth swyddi a gyrfa, a hefyd bylchau cyflogaeth o fewn y Cyngor. • Dod i gytundeb ar drefn o gomisiynu a darparu cynlluniau ar gyfer cael pobl o fudd-daliadau i waith yn y Sir a'r rhanbarth.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	Byddwn yn mesur hyn wedi datblygu'r cynigion yn ystod 2013 / 14.

DRAFFT

MAES - YR AMGYLCHEDD

Gweledigaethau Maes	• Hybu cyflenwad addas o gartrefi i bobl Gwynedd • Hybu amgylchedd diogel a chynaliadwy gyda chysylltiadau hwylus

Blaenoriaeth	**AMG1 - HYBU CYFLENWAD ADDAS O DAI AR GYFER POBL LEOL**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Awgryma'r Cyfrifiad fod gan 1,396 (2.7%) o'r cartrefi yng Ngwynedd nifer annigonol o ystafelloedd gwely ar gyfer y math o deuluoedd sydd yn byw ynddynt. • Mae 46% o'r ymgeiswyr sydd wedi cofrestru ar Gofrestru Tai Cyffredin yn gymwys am gartref 1 stafell wely o'i gymharu gyda 20% sydd yn deuluoedd ac 21% o bobl sengl gyda phlant. (seiliedig ar wybodaeth mis Chwefror 2013). • Mae 14.1% o gartrefi'r Sir heb breswylwyr, mae hyn yn cynnwys tai haf a thai gwag. Rhwng 2001 a 2011 bu cynnydd o 1,035 neu 13.9% yn y ffigyrau hyn. • Mae bron i 65.4% yn berchen eu cartrefi, gyda 29.7% yn rhentu'n breifat neu'n gymdeithasol. • Ceir 1,190 o unedau wedi derbyn caniatâd cynllunio ond heb ddechrau eu hadeiladu yn 2011/12. Efallai bod hyn yn arwydd o ddiffyg hyder yn yr economi. • Pris canolrif ar gyfer tŷ yn 2011 oedd £132, 000 gyda chanolrif incwm yr aelwyd yn £23,278. • Mae'r blaendal cyfartalog a roddir gan brynwyr am y tro cyntaf wedi cynyddu'n sylweddol yn y cyfnod rhwng 2000 a 2010 o tua £6,000 yn 2000 i tua £29,000 yn 2010. • Dengys gwybodaeth o asesiad farchnad dai yn 2011 bod bwlch net blynyddol o 664 o dai.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Mwy o ddarpariaeth o unedau llai mewn llefydd ag angen.** **Cynyddu darpariaeth tai fforddiadwy:** • Oddeutu 200 o unedau tai gwag wedi dod yn ôl i ddefnydd. • Cynnydd yn y ddarpariaeth o unedau llai mewn llefydd ag angen. • Cynnydd yn y ddarpariaeth o unedau tai fforddiadwy (53 yn ystod 2013/14). • Cynnydd yn y nifer o unedau tai fforddiadwy sydd wedi eu sefydlu trwy'r drefn gynllunio. • Cynnydd yn y ddarpariaeth tai ar gyfer pobl ag anghenion penodol.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiectau canlynol: **Prosiect Tai Gwag Nôl i Ddefnydd:** • Dod â 95 o unedau tai gwag yn ôl i ddefnydd gan roddi pwyslais ar unedau llai.

	Prosiect Tai Fforddiadwy: • Sefydlu 53 o unedau tai fforddiadwy yn y Sir. • Sefydlu os oes yna fodelau eraill y gellir eu gweithredu er mwyn darparu tai fforddiadwy yn y Sir ar gyfer y dyfodol (yn cynnwys Goresgyn rhwystrau Amodau 106, Model Cyllido gan y Cyngor, Ymddiriedolaeth Tir Cymunedol ac Asiantaeth Gosod Cymdeithasol). **Prosiect Cynllun Datblygu Unedol / Cynllun Datblygu Lleol:** • Cynyddu'r nifer o unedau tai fforddiadwy sydd wedi eu sefydlu trwy'r drefn gynllunio o ganlyniad i bolisïau o fewn y Cynllun Datblygu Unedol. • Cwblhau gwaith paratoadol i sicrhau bydd y Cynllun Datblygu Lleol, a fydd yn dod i rym yn 2016, yn gosod y fframwaith bolisi er mwyn gwireddu'r flaenoriaeth hwn. **Prosiect Tai ar gyfer Anghenion Penodol:** • Adnabod modelau amgen o ddefnydd tai gwarchod yn ardal Meirionydd. • Adnabod opsiynau i leihau'r amser mae'n cymryd i gwblhau addasiadau anabl. • Cynyddu'r gwaith adeiladu a chynllunio gofal Tai Gofal Ychwanegol Bangor. • Rhoi Strategaeth Lletya Pobl Hŷn yn ei le.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Nifer o unedau 1/2 lofft sydd wedi eu creu ar gyfer eu rhentu. • Nifer eiddo gwag hir dymor yn y Sir (6 mis neu fwy) sy'n dod yn ôl i ddefnydd. • % o'r ymgeiswyr sydd wedi cofrestru ar Gofrestru Tai Cyffredin yn chwilio am uned lai i'w rhentu. • Nifer o unedau tai fforddiadwy a sicrhawyd i Wynedd. • Nifer o unedau tai fforddiadwy a gafodd eu darparu fel canran o'r holl unedau tai ychwanegol a gafodd eu darparu yn ystod y flwyddyn. • Y nifer o ddiwrnodau calendr ar gyfartaledd a gymerwyd i roi Grant Cyfleusterau i'r Anabl.

Blaenoriaeth	**AMG2 - LLEIHAU ALLYRIADAU CARBON**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Allyriadau carbon deuocsid wedi cynyddu o 9.2% yng Ngwynedd er 2006 a Gwynedd yw'r Sir sydd â'r ffigwr 9fed isaf o holl awdurdodau Cymru. • Ymrwymiad o leihad o 3% y flwyddyn mewn allyriadau o nwyon tŷ gwydr o fewn Strategaeth Newid Hinsawdd Cymru yn ogystal â tharged i sicrhau gostyngiad o leiaf 40% yn yr holl allyriadau nwyon tŷ gwydr yng Nghymru erbyn 2020 yn erbyn gwaelodlin 1990.

DRAFT

	• Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am 38.5% o allyriadau CO_2 yn deillio o'r defnydd o ynni mewn adeiladau sefydliadau'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol yn y Sir. Gostyngiad o 17.23% wedi bod rhwng 2005/06 a 2011/12.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Lleihad yn allyriadau carbon Cyngor Gwynedd a'r sector gyhoeddus yn y Sir:** • Lleihad yn allyriadau carbon sefydliadau'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol yn ffrydiau gwaith ynni mewn adeiladau annomestig a thrafnidiaeth. • Gostyngiad o 30% yn allyriadau carbon y Cyngor erbyn diwedd 2014 / 15. • Arbedion ariannol yn deillio o leihad yn y defnydd o danwydd. • Gwelliant yn y gefnogaeth sydd ar gael ar gyfer gwaith i leihau allyriadau carbon yn y sector gymunedol a phreifat yn y Sir.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiect canlynol: **Cynllun Rheoli Carbon y Cyngor:** • Gwireddu 10 cynllun pellach i ddod ag allyriadau carbon i lawr 5% pellach er mwyn cwrdd â tharged o leihad o 20% yn allyriadau carbon y Cyngor erbyn diwedd 2013/14.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• % newid mewn allyriadau carbon yn y stoc adeiladau anomestig. • % newid mewn allyriadau carbon sy'n gysylltiedig â theithiau busnes.

Blaenoriaeth	**AMG3 - YMATEB I FYGYTHIADAU NEWID HINSAWDD**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Mae Gwynedd wedi ei hadnabod fel ardal lle mae oddeutu 12,000 o'i thrigolion (ynghyd ag isadeiledd hanfodol) yn byw mewn perygl o lifogydd. • Ar lefel Cymru 3ydd uchaf o safbwynt nifer o'r trigolion sydd mewn perygl o lifogydd ac o safbwynt eiddo yn 2il uchaf. • 17 o orsafoedd neu is orsafoedd trydan, 9 canolfan ymateb brys, 23 o weithfeydd trin carthion / dŵr, 1 adeilad cyfnewidfa ffon a 66 cilomedr o briffyrdd yng Ngogledd Orllewin Cymru mewn perygl o lifogydd (1% siawns bob blwyddyn). • Fel rhan o'r Prosiect Rheoli Risg Llifogydd o fewn y Cynllun Strategol presennol (a'r Cynllun 3 Blynedd flaenorol) fe adnabuwyd 8 cymuned o fewn y Sir fel rhai gyda risg uchel o lifogydd. Mae gwaith cychwynnol wedi ei wneud o fewn y cymunedau hynny er mwyn codi ymwybyddiaeth trigolion o lifogydd a'r camau y gallant eu cymryd er mwyn lleihau'r risg. • Achosion o lifogydd wedi codi yn ystod y misoedd diwethaf mewn ardaloedd sydd heb eu hadnabod fel bod a risg uchel o lifogydd megis Llanberis.

	• Fel awdurdod llifogydd arweiniol mae'n angenrheidiol i'r Cyngor baratoi adroddiad i ganfod y rheswm ym mhob achos sy'n codi ymhle y mae cartref wedi ei lifogi. Nid oes trefn bresennol yn bodoli ar gyfer cofnodi'r digwyddiadau hyn ond yn dilyn y llifogydd ym mis Tachwedd mae dros 200 o adroddiadau wedi eu cynhyrchu ac wedi eu rhannu i bartneriaid perthnasol fel eu bod yn gallu ystyried camau ar gyfer ymateb.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Ymatebion i fygythiadau newid hinsawdd yn y tymor hir wedi eu hadnabod:** • Trigolion a'r holl asiantaethau perthnasol yn gliriach ynglŷn â beth fydd dyfodol rhai o'r ardaloedd hynny sydd dan fygythiad go iawn yn yr hir dymor a bod hynny yn bwydo polisïau perthnasol. **Cynnydd yn y nifer o drigolion sy'n byw mewn ardaloedd a risg uchel o lifogydd hefo 'cynllun' i ymateb i achlysuron o lifogydd:** • Cynnydd yn y nifer o bobl yr ymgysylltwyd â hwy i godi ymwybyddiaeth o risg llifogydd ac sydd wedi derbyn cymorth i adnabod camau ymarferol er mwyn lleihau risg llifogydd. • Cynnydd mewn lefelau ymwybyddiaeth o lifogydd ymysg trigolion. • Cynnydd yn y nifer o unigolion hefo 'cynlluniau' mewn lle i ymateb i achlysuron o lifogydd yn dilyn y gwaith ymgysylltu. **Gwelliant yng ngallu'r Cyngor i ymateb er mwyn cynorthwyo trigolion i ddelio gyda sgil effeithiau achlysuron o lifogydd:** • Gwelliant ym mharodrwydd y Cyngor i allu ymateb i argyfwng llifogydd.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiect canlynol: **Prosiect Ymateb i Fygythiadau Newid Hinsawdd:** • Adnabod ymatebion i fygythiadau newid hinsawdd yn y tymor hir trwy sefydlu opsiynau datblygu ac anghenion isadeiledd ar gyfer y dyfodol yn ardal Pwllheli gan ddefnyddio gwaith sydd eisoes wedi ei gynnal i edrych ar oblygiadau tebygol newid yn yr hinsawdd yn y dyfodol fel sail i'r gwaith hynny. • Gwella ymwybyddiaeth ymysg trigolion sy'n byw mewn ardaloedd â risg uchel o lifogydd trwy gynnal ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth a gweithgareddau ymgysylltu. • Gwella gallu'r trigolion i ymateb i achlysuron o lifogydd trwy eu cynorthwyo i adnabod camau ymarferol a chynlluniau y gallant eu cymryd er mwyn atal neu liniaru effeithiau tebygol ar eiddo.

DRAFT

	• Gwella trefniadau mewnol y Cyngor er mwyn cynorthwyo trigolion i ddelio gyda sgil effeithiau achlysuron o lifogydd trwy adnabod bylchau sy'n bodoli ar hyn o bryd, adolygu trefniadau mewnol er mwyn ymateb i'r bylchau a sicrhau gwell trefn ar gyfer cofnodi achlysuron o lifogydd. • Ystyried cyfleoedd sydd ar gael i'r Cyngor fod yn fwy rhagweithiol i leihau'r tebygolrwydd y byddai achosion o lifogydd yn cael effaith ar drigolion.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• % o unigolion hefo 'cynlluniau' mewn lle i ymateb i achlysuron o lifogydd yn dilyn y gwaith ymgysylltu. • % o swyddogion allweddol y Cyngor sy'n adrodd gwelliant ym mharodrwydd y Cyngor i ymateb i fygythiad llifogydd.

Blaenoriaeth	**AMG4 - LLEIHAU FAINT O WASTRAFF SY'N MYND I'W DIRLENWI**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• 48.1% o wastraff bwrdeistrefol y Sir wedi ei ailgylchu neu ei gompostio yn ystod 2011/12, sef y 14eg uchaf yng Nghymru. Mae'r ffigwr hwn yn cymharu â 50.0% ar gyfer Cymru. Mae'r 51.9% o'r gwastraff bwrdeistrefol sy'n weddill yng Ngwynedd wedi mynd i'w dirlenwi, sydd yr 20fed uchaf yng Nghymru. • Targed i ailddefnyddio ac ailgylchu / compostio 58% o holl wastraff bwrdeistrefol erbyn Mawrth 2016 a 64% erbyn Mawrth 2020. • Mae'r lwfans tirlenwi wedi gostwng yn sylweddol yn 2012/13 a bydd yn gostwng ymhellach erbyn 2020 i fod yn 10% o'r holl wastraff sy'n bosibl i'w dirlenwi. • Angen cynyddu'r lefelau o wastraff bwyd a gesglir er mwyn darparu'r 7,500 tunnell o wastraff bwyd y mae'r Cyngor wedi cytuno i'w ddarparu i'r cwmni sy'n rhedeg y cyfleuster GwyriAD. • Angen cynyddu lefelau cyfranogaeth ymysg trigolion y Sir o safbwynt ailgylchu a chompostio gwastraff bwyd – lefelau cyfranogaeth presennol rhwng 35 a 38%.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Cynyddu lefelau ailddefnyddio / ailgylchu / compostio.** **Lleihau ein dibyniaeth ar dirlenwi:** • Cynnydd yn y % o wastraff bwrdeistrefol a ailddefnyddir / ailgylchir / compostir i lefel o 58% erbyn diwedd 2015/16. • Cynnydd yn y % o wastraff masnachol a ailddefnyddir/ailgylchir/compostir i lefel o 50% erbyn diwedd 2016/17. • Lleihad yn y % gwastraff a yrrir i'w dirlenwi. • Sicrhau y cedwir o fewn y lwfans tirlenwi blynyddol a ddynodir ar gyfer y Sir. • Cynnydd yn % eiddo domestig sy'n defnyddio'r gwasanaeth casglu bwyd wythnosol • Cynnydd mewn lefelau gwastraff bwyd a gompostir yn flynyddol i o leiaf 7,500 tunnell erbyn 2014/15.

DRAFT

Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiect canlynol: **Prosiect Lleihau Gwastraff:** • Cynyddu lefelau ailddefnyddio / ailgylchu / compostio yn unol â'r targedau a osodwyd ar gyfer gwastraff bwrdeistrefol a masnachol a lleihau'r gwastraff a yrrir i'w dirlenwi. • Penderfynu ar drefniadau ar gyfer gwaredu gwastraff gweddilliol yng Ngwynedd yn y tymor byr. • Penderfynu ar ddull amgen o ymdrin â gwastraff gweddilliol yn hytrach na'i dirlenwi yn y tymor canolig a'r hir dymor trwy weithio mewn partneriaeth gydag awdurdodau eraill yng Ngogledd Cymru.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? (Mesuryddion)	• % gwastraff bwrdeistrefol a ailddefnyddir / ailgylchir / compostir. • % gwastraff masnachol a ailddefnyddir / ailgylchir / compostir. • Gwastraff a dirlenwir. • % eiddo domestig sy'n defnyddio'r gwasanaeth casglu bwyd wythnosol. • Cyfanswm gwastraff bwyd a gompostir.

DRAFT

MAES - CYMUNEDAU CRYF

Gweledigaethau Maes	• Cydweithio i greu dyfodol hyderus a Chymraeg • Lleihau effaith amddifadedd ar bobl Gwynedd

Blaenoriaeth	**CC1 - HYRWYDDO'R IAITH GYMRAEG**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Lleihad o 846, sef 3.6% yn y nifer o siaradwyr Cymraeg rhwng 2001 a 2011. Yn 2001, roedd 69% (77,846) o bobl Gwynedd 3 oed a throsodd yn gallu siarad Cymraeg, o'i gymharu â 65.4% (77,000) yn 2011 • Mae 70% neu fwy o'r boblogaeth yn gallu siarad Cymraeg mewn 40 o'r 71 ward etholiadol yng Ngwynedd. Mae hyn yn cymharu gyda 42 allan o 71 yn 2001, a chyda 61 allan o 77 ward etholiadol yn 1991. • Llai o blant a phobl ifanc yn defnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd anffurfiol / cymdeithasol gyda data sampl mewn 15 ysgol gynradd yn 2009 yn dangos bod dim ond 38% o blant yn dweud eu bod yn defnyddio'r iaith ar fuarth yr ysgol o'i gymharu â 70% yn y dosbarth. • Amrywiaeth o ran polisïau iaith cyrff ac asiantaethau cyhoeddus o fewn y Sir.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Atal y dirywiad yn y nifer o siaradwyr Cymraeg yng Ngwynedd**: • Cynnal y nifer o gymunedau'r Sir sydd â 70% o'r boblogaeth yn siarad Cymraeg. • Cynyddu defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg gan blant a phobl ifanc y tu allan i'r ysgol. • Cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle. • Cryfhau ymhellach y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg yn ein hysgolion. • Sicrhau sylw safonol i'r iaith Gymraeg mewn trafodaethau partneriaethol / cydweithio.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiect canlynol: **Prosiect Hyrwyddo'r Iaith Gymraeg:** • Sefydlu dealltwriaeth ymchwil o'r ffactorau sydd yn dylanwadu ar y Gymraeg mewn cymunedau penodol yng Nghyfrifiad 2011. • Cefnogi 3 chymuned i ddefnyddio'r Fframwaith Gweithredu'n Lleol i gynnal asesiad o sefyllfa'r Gymraeg gyda chynlluniau gweithredu yn eu lle yn sgil hynny. • Rhoi sylw amlycach i'r ôl-ofal a ddarperir i ddysgwyr y Gymraeg ar ôl iddynt ddychwelyd i'w Hysgolion Cynradd o'r canolfannau iaith. • Cefnogi 102 o Ysgolion Cynradd y Sir i weithredu Gwobr Efydd, y Siarter Iaith i gynyddu defnydd cymdeithasol plant o'r Gymraeg.

DRAFT

	• Cydweithio gyda'r 14 Ysgol Uwchradd yng Ngwynedd i sefydlu gwaelodlin o ddefnydd cymdeithasol plant a phobl ifanc o'r Gymraeg. • Gweithredu Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg o ran cyfrwng dysgu plant 7 oed, sgiliau iaith wrth drosglwyddo o gynradd i uwchradd a dewis cyfrwng iaith yn 14-16 oed gan dargedu sylw yn ôl angen. • Ceisio cytundeb drwy'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol i sefydlu gwaelodlin a datblygu rhagor o weithleoedd dwyieithog o fewn Unedau ac Adrannau cyrff cyhoeddus sydd yn gweithredu yng Ngwynedd. • Gwerthuso'r Academi Datblygu Sgiliau Cymraeg i Reolwyr. • Lobïo Llywodraeth Cymru i gwblhau'r gwaith o ddiwygio canllaw Cynllunio TAN20, i osod y Gymraeg ar sail gadarnach fel ystyriaeth gynllunio. • Gweithredu ar ofynion Blwyddyn 1 "Mwy na Geiriau" i wella profiadau a chanlyniadau i ddefnyddwyr drwy wella darpariaeth gwasanaethau iechyd a gofal trwy gyfrwng y Gymraeg. • Sicrhau y bydd y Cynllun Datblygu Lleol yn rhoi ystyriaeth lawn i'r iaith Gymraeg yn y polisïau ac yn y cynigion gofodol yn ymwneud a gwasgaru twf a datblygiadau tai.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Y nifer o gymunedau sydd yn gweithredu o blaid y Gymraeg trwy ddefnyddio'r Fframwaith Gweithredu Lleol. • Y nifer o ysgolion cynradd Gwynedd sydd wedi derbyn gwobrau Efydd, Arian ac Aur o dan y Siarter Iaith. • Defnydd cymdeithasol o'r Gymraeg gan Blant Ysgolion Cynradd. • % o ddisgyblion enillodd lefel 3 da neu uwch [lefel 3 ysgrifennu yn y Gymraeg] yng Nghyfnod Allweddol 2 (7-11 oed) a gafodd asesiad athro yn y Gymraeg iaith gyntaf ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3 (11-14 oed).

Blaenoriaeth	**CC2 - LLEIHAU EFFAITH TLODI AC AMDDIFADEDD**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Lefelau Incwm Isel o fewn y Sir gyda 2 o bob 5 aelwyd yng Ngwynedd yn byw mewn tlodi cymharol gyda chyflogau llawn-amser 20.9% yn is na'r Deyrnas Gyfunol a 13.6% yn is na Chymru, gyda Meirion a Dwyfor yn is eto. Mae incwm aelwydydd wedi gostwng 10.1% rhwng 2009 â 2012 (6.1% yng Nghymru). • Tystiolaeth o gartrefi anaddas a thlodi tanwydd gyda (38.6%) o gartrefi Gwynedd mewn perygl o dlodi tanwydd. • Deddfwriaeth i ddiwygio'r Gyfundrefn Les yn golygu colledion yn incwm rhai sydd yn derbyn budd-daliadau gwahanol: * 10 - dechrau newid i'r Taliadau Annibyniaeth Personol * 40 - newid i'r "Cap" Budd-dal wythnosol * 1,350 – cyflwyno rheolau tan-feddiannu * 4,800 - newid pellach i'r Taliadau Annibyniaeth Personol

DRAFT

	* 11,500 - trosglwyddo i'r Credyd Cynhwysol (Rhagdybiaeth Ddigidol) * 11,500 - newid posib i'r Rheolau Treth Cyngor (DS Mae dyddiadau pendant ar gyfer pob un o'r newidiadau hyn er bod ansicrwydd am yr olaf ohonynt). • Er bod y duedd ar y cyfan ar i lawr led led Cymru, bu cyfradd aelwydydd digartref Gwynedd yn uwch na chyfartaledd Cymru yn ystod 5 o'r 11 mlynedd diwethaf – a hynny cyn dyfodiad y dreth ar lofftydd o dan y drefn Budd-daliadau newydd.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Mwy o bobl yn gallu ymdopi efo'r her ariannol yn annibynnol.** **Llai o bobl yn cael eu derbyn yn ddigartref.** **Llai o gartrefi yn profi tlodi tanwydd.** **Mwy o unigolion a chymunedau bregus yn derbyn cefnogaeth briodol i symud ymlaen**.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiectau canlynol: **Prosiect Diwygio Lles:** • Cynnal ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth, a chynorthwyo hawlwyr y *Credyd Cynhwysol* a'r taliad anabledd newydd i ddelio yn annibynnol efo'r newid yn y Budd-daliadau Lles. • Hyfforddi staff Siopau Un Stop y Cyngor ar sut i ddelio efo cwestiynau hawlwyr a'u cyfeirio ymlaen yn effeithiol. • Sefydlu rhaglen i gynyddu cynhwysedd digidol a galluogi trigolion i gael mynediad at wasanaethau ar-lein. • Rhoi mynediad i hawlwyr y Credyd Cynhwysol ar draws y Sir at ddarpariaeth ddigonol o gyfrifiaduron a chefnogaeth sgilio ar gyfer defnyddio systemau'r Adran Gwaith a Phensiynau. • Cefnogi oddeutu 240 o gartrefi i dderbyn cefnogaeth ariannol i bontio'r diffyg yn y Budd-dal Tai o ganlyniad i'r Dreth Llofftydd. **Prosiect Lesu Tai Preifat:** • Targedu, lesu, gweinyddu a rheoli 70 o unedau sector breifat er mwyn lleihau'r nifer fyddai fel arall yn ddigartref.

DRAFT

	Prosiect Atal Digartrefedd: • Arbed a chynnal 40 o denantiaethau bregus. • Rhoi cymorth i oddeutu 50 o deuluoedd i atal digartrefedd. • Darparu 7 uned newydd ar gyfer rhai fyddai fel arall yn cael eu lleoli mewn gwely a brecwast, a pharatoi preswylwyr yr unedau yn well ar gyfer llety mwy parhaol. • Cwblhau astudiaeth opsiynau fel bo'r Cyngor yn glir ar ei ddewisiadau o ran buddsoddi i gynyddu cyflenwad eiddo maint addas. Byddwn hefyd yn datblygu cynigion er mwyn: • Datblygu mesurau priodol i gynorthwyo pobl mewn angen trwy leihau'r nifer cartrefi sy'n profi tlodi tanwydd, gan gyfrannu at leihau effaith tlodi ac amddifadedd mewn lleoliadau ar draws y Sir. • Gosod y sail ar gyfer sefydlu trefn gydlynus i ddarparu cefnogaeth i unigolion a chymunedau bregus, ynghyd â chynlluniau cymdeithasol priodol i gynorthwyo pobl i gael dau ben llinyn ynghyd.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Nifer a % rhai yn derbyn cyngor yn mynd i ddyled. • Nifer sy'n cael eu cefnogi gan y Gronfa Galedi. • % Cartrefi digartref posib lle'r ataliwyd digartrefedd am o leiaf 6 mis. • Cyfartaledd nifer diwrnodau mae pob teulu digartref gyda phlant wedi ei dreulio mewn llety gwely a brecwast. • Nifer pobl wedi derbyn cymorth o'r Gronfa Atal Digartrefedd trwy flaendal rhent a/neu daliad rhent ymlaen llaw. Ar gyfer y gwaith datblygol, byddwn yn mesur hyn wedi datblygu'r cynigion yn ystod 2013 / 14.

Blaenoriaeth	**CC3 - HYBU CYMUNEDAU GWLEDIG CYNALIADWY**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Cylch anfad awdurdodau gwledig o ddirywiad cymharol economaidd, diboblogi, adnoddau cyhoeddus llai a mynediad i wasanaethau yn gwaethygu. • 18 o gymunedau Sirol (LSOA) o fewn y 10% isaf yng Nghymru o ran mynediad i wasanaethau yn ôl y Mynegai Amddifadedd Lluosog (42 cymuned yn y 30% isaf). • Patrwm o ganoli gwasanaethau cyhoeddus yn rhanbarthol a Sirol. • Patrymau gwasanaeth cyhoeddus hanesyddol sydd ddim yn addas i'r cyfnod.

DRAFT

	• Tra bo poblogaeth gyffredinol y Sir wedi codi rhwng 2001 a 2011, roedd patrwm o ddirywiad cyffredinol yn y boblogaeth 0-15 (yn arbennig yn yr ardaloedd arfordirol o -14.6%) a 25-44 (yn arbennig yn yr ardaloedd arfordirol o -13.4% a gwledig o -10.2%). Roedd twf sylweddol, ar draws y Sir (heblaw Bangor) yn y boblogaeth 65+), gyda'r ffigwr Sirol yn +13.2%
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Lleihau'r dirywiad cymharol mewn adnoddau cyhoeddus i'r Cyngor oherwydd natur wledig y Sir.** **Gwella cynaliadwyedd gwasanaethau'r Cyngor mewn ardaloedd gwledig.**
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn: • Lobïo'r Gweinidogion a chodi ymwybyddiaeth ynglŷn â'r cylch anfad. • Cynnal peilot i asesu cyfleon i sicrhau cynaliadwyedd gwasanaethau gwledig. • Amlygu amddifadedd gwledig yn well fel sail lobïo. • Manteisio yn llawn ar gyfleon 'Cyflymu Cymru' (cysylltiadau digidol).
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	Byddwn yn datblygu mesuryddion wrth ddatblygu'r cynigion yn ystod 2013 / 14.

Blaenoriaeth	**CC4 - HYBU BALCHDER A CHYFRIFOLDEB CYMUNEDOL**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Gyda galw cynyddol ar wasanaethau ac adnoddau'n lleihau, mae angen i'r Cyngor mynd i'r afael â defnyddio capasiti unigolion a chymunedau er mwyn sicrhau ceir gwasanaethau sy'n gynaliadwy. Mae ymchwil yn dangos fod modd cyflawni hyn trwy: * Gefnogi mwy o unigolion i symud o fod yn dderbynnydd gwasanaeth goddefol i fod yn gyfranogwr gweithredol sydd yn gwneud mwy dros eu hunain. * Gefnogi mwy o bobl i fod yn rhan o siapio eu cymunedau. * Alluogi mwy o bobl i wirfoddoli eu hamser i gynorthwyo eraill a drwy wneud hynny cryfhau cyfalaf cymdeithasol o fewn eu cymunedau ynghyd â'r rhwydwaith cymdeithasol i unigolion. * Wneud gwell defnydd o asedau yn y gymuned. * Newid meddylfryd y Cyngor o fod yn fodel gwasanaeth sydd yn seiliedig ar ddiffyg, i fodel yn seiliedig ar asedau sydd yn golygu mwy o waith yn y gymuned.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Rhyddhau capasiti a hybu balchder lleol:** • Mwy o wirfoddolwyr. • Llai o ddibyniaeth ar wasanaethau'r Cyngor.

DRAFT

	• Mwy o weithgareddau cymunedol. • Cyrhaeddiad a chyfranogiad gwell mewn gwasanaethau ataliol. • Llai o unigrwydd, a mwy o rwydweithiau cymdeithasol i bobl fregus. • Gwell defnydd o asedau cymdeithasol. Ynghyd â'r uchod ceir effaith cyffredinol o leihau'r galw ar wasanaethau'r Cyngor a chryfhau gwytnwch unigolion a chymunedau.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn: • Mapio gweithgareddau gwirfoddol a chymunedol yng Ngwynedd. • Ymchwilio i'r meysydd rheoli galw sydd am elwa o'r dull. • Asesu cyfleoedd i baratoi adnoddau, ar y cyd gyda phartneriaid er mwyn sicrhau ein bod yn targedu'r cynllun ble mae gwir angen. • Cynnal peilot balchder cymunedol mewn ardaloedd er mwyn dysgu beth sydd yn gweithio. • Datblygu a gweithredu rhaglen i newid meddylfryd rheolwyr i dderbyn y dull hwn o ganlyniadau gwasanaeth ble'n briodol.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Nifer o weithgareddau cymdeithasol wedi eu cynnal yn ardaloedd balchder cymunedol. • Nifer o wirfoddolwyr wedi cofrestru yn ardaloedd balchder cymunedol.

DRAFT

MAES - DIWYLLIANT A THREFNIADAU BUSNES Y CYNGOR

Gweledigaeth Maes	• Pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth rydym yn ei wneud

Blaenoriaeth	**DT1 - HYBU DIWYLLIANT DRWY'R CYNGOR CYFAN O ROI POBL GWYNEDD YN GANOLOG I'N HOLL WAITH A'N PENDERFYNIADAU**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Dim ond 43% o drigolion yn nodi eu bod yn fodlon gyda'r ffordd y mae'r Cyngor yn rhedeg pethau (arolwg Mori, 2009). • Dim ond 44% o aelodau panel trigolion yn fodlon gyda'r ffordd y mae'r Cyngor yn rhedeg pethau (arolwg barn, 2012). • 42% o drigolion Gwynedd yn rhoddi sgôr o 7 neu lai i'r Gofal Cwsmer a dderbyniwyd (arolwg maes gyda 590 o drigolion, 2012). • Tystiolaeth o'r ymyrraethau systems a gynhaliwyd yn amlygu bod gennym staff ymroddgar sy'n dymuno gwneud y gorau ar gyfer y dinesydd ond mae nifer o bethau eraill yn torri ar draws y dyhead yma. • Canfyddiad ymysg aelodau a staff yw nad ydym yn treulio digon o amser yn ystyried beth sydd yn bwysig i'r dinesydd (grwpiau ffocws gyda staff, rheolwyr ac aelodau, 2012). • Diffyg defnydd o ddata cwsmeriaid wrth benderfynu ar flaenoriaethu a dylunio gwasanaeth. • Yn ystod y grwpiau ffocws a gynhaliwyd gyda staff, rheolwyr ac aelodau etholedig , amlygwyd nifer o faterion sydd angen sylw os yw'r Cyngor o ddifrif am roi pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Un weledigaeth gyffredin a chlir i bawb yn y Cyngor (a elwir yn "Ffordd Gwynedd") ynglŷn â'r diwylliant corfforaethol sydd ei angen os am sicrhau fod pobl Gwynedd yn ganolog i bopeth yr ydym yn ei wneud. Gan sicrhau gwreiddio'r weledigaeth honno drwy'r Cyngor. Fel rhan o hyn bydd angen sicrhau:** • Arweinyddiaeth sy'n amlygu bod "Ffordd Gwynedd" yn bwysig ac yn cynnal y weledigaeth. • Rheolwyr sydd yn y gwaith yn grymuso staff i gwrdd ag anghenion cwsmeriaid ac edrych am ddulliau o wyro'r galw am ein gwasanaethau: yn deall anghenion cwsmeriaid a chael gwared â rhwystrau. • Staff wedi eu grymuso i weithio'n hyblyg i gyflawni anghenion y cwsmer ac i fynd ar ôl cyfleoedd i ddileu galw am wasanaethau. • Trefniadau llywodraethu cadarn sy'n selio penderfyniadau ar sail tystiolaeth gadarn o'r effaith ar bobl Gwynedd • Cyfundrefn perfformiad sydd yn mesur sut yr ydym yn effeithio bywydau pobl Gwynedd. • Trefniadau darparu gwasanaeth sydd yn creu gwerth i'r cwsmer ac i bobl Gwynedd yn ehangach.

DRAFT

	• Cyfundrefnau cyflogaeth sy'n arfogi staff ac yn atgyfnerthu ymddygiadau er mwyn rhoi pobl Gwynedd yn ganolog. • Polisïau sy'n hyrwyddo cefnogi cyflawni anghenion ein pobl, yn hytrach na chreu rhwystrau.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiect canlynol: **Prosiect Ffordd Gwynedd:** • Mabwysiadu Strategaeth Ffordd Gwynedd ynghyd â'r Rhaglen Ddatblygu Ffordd Gwynedd, fydd yn sicrhau fod yr amcanion hir dymor a nodir uchod yn cael eu gwireddu, gan ddechrau ar y gwaith o'u gweithredu drwy gyflawni'r isod yn ystod y flwyddyn gyntaf: <u>Arweinyddiaeth sy'n amlygu bod "Ffordd Gwynedd" yn bwysig</u> • Sicrhau fod holl uwch arweinwyr y Cyngor yn deall egwyddorion Ffordd Gwynedd. • Sefydlu Rhaglen Ddatblygu Arweinwyr a sicrhau ei fod yn barod i'w gweithredu. <u>Rheolwyr sydd yn y gwaith yn grymuso staff a staff wedi eu grymuso</u> • Llunio Rhaglen Ddatblygu Ffordd Gwynedd ynghyd â'r marc siartr fydd yn cael ei ddyfarnu o fod yn gweithredu Ffordd Gwynedd yn llawn. • Cychwyn peilot ymarferol i brofi'r Rhaglen Ddatblygu mewn 3 Uned Gwaith. • Darparu hyfforddiant i 30 o reolwyr ar ddull cymhelliant o reoli. • Sicrhau fod holl reolwyr y Cyngor yn deall egwyddorion Ffordd Gwynedd a rôl rheolwyr yn y gyfundrefn newydd. <u>Trefniadau llywodraethu cadarn</u> • Sicrhau fod rôl craffu yn cael ei atgyfnerthu er mwyn canolbwyntio ar effaith gwasanaethau ar ein dinasyddion. <u>Cyfundrefn perfformiad addas</u> • Adolygu'r cyfundrefn mesur perfformiad i sicrhau ei fod yn mesur yr effaith yr ydym yn ei gael ar bobl Gwynedd. • Darparu hyfforddiant i'r Coleg Uwch Reolwyr ar y gyfundrefn ddiwygiedig. • Llunio cyfundrefn ar gyfer defnyddio cwynion i wella gwasanaethau a dechrau ei weithredu.

DRAFT

	<u>Trefniadau darparu gwasanaeth addas</u> • Llunio Achos Busnes diwygiedig ar gyfer Siop Gwynedd a'r Ganolfan Alw er mwyn sicrhau uchafir eu buddion ac yn arbennig yng nghyswllt y gallu i ddatrys ar y pwynt cyswllt cyntaf. • Adolygu oriau agor sefydliadau dros y Nadolig gan arbrofi gyda threfn newydd. • Adolygu'r Strategaeth Technoleg Gwybodaeth er mwyn adnabod cynlluniau allasai helpu gwasanaethau ei ddefnyddio'n well i gyflawni ar gyfer pobl Gwynedd. • Ymestyn y nifer o wasanaethau y gellir defnyddio hunan wasanaeth ar eu cyfer. • Sicrhau fod prosiectau newid mwyaf yn cyflawni'n well drwy sicrhau cefnogaeth briodol. <u>Cyfundrefnau cyflogaeth addas</u> • Adolygu'r cyfundrefnau cyflogaeth ac yn benodol y drefn benodi a gwerthuso, i sicrhau eu bod yn atgyfnerthu egwyddorion "Ffordd Gwynedd". <u>Polisïau Priodol</u> • Cynnal adolygiad o raglen hyfforddiant y Cyngor gan gytuno unrhyw ddiwygiadau angenrheidiol.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Nifer o unedau gwaith o fewn y Cyngor sydd wedi derbyn marc siartr lawn "Ffordd Gwynedd". • Nifer o adolygiadau parhaus wedi eu cynnal er mwyn darparu gwell gwasanaeth i bobl Gwynedd. • % o drigolion Gwynedd sy'n fodlon gyda'r ffordd y mae Cyngor Gwynedd yn rhedeg pethau. • % o drigolion Gwynedd sydd yn rhoddi sgôr o 7 neu lai i'r gofal cwsmer a dderbyniwyd. • % staff ac aelodau sydd yn credu bod arweinwyr Cyngor Gwynedd yn arddel egwyddorion "Ffordd Gwynedd". • % o staff yn datgan eu bod yn teimlo eu bod wedi eu grymuso i weithio'n hyblyg i gyflawni anghenion y cwsmer. • % o drigolion Gwynedd sydd yn credu bod y Cyngor yn cynnig gwerth am arian. • Nifer unedau sydd â mesurau gwerth am arian sydd yn gwella. • Nifer gwasanaethau sydd ar gael drwy hunan wasanaeth. • % ceisiadau am wasanaeth sydd yn cael eu cyfarch yn syth gan Siop Gwynedd / Galw Gwynedd. ** D.S. Mae posibilrwydd gall y mesuryddion newid, yn arbennig os oes mesur mwy addas i'w gael o'r arolwg barn staff. Bwriedir cynnal arolwg yn ystod yr haf er mwyn canfod barn staff ac aelodau ac felly gosod gwaelodlin fel bod modd mesur llwyddiant yr ymyraethau cyn diwedd cyfnod y cynllun.*

DRAFT

Blaenoriaeth	DT2 - YMGYSYLLTU'N EFFEITHIOL Â PHOBL GWYNEDD A SICRHAU EU CYFRANOGAETH A'U PERCHNOGAETH O'R DYFODOL
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Dim ond 37% o drigolion sydd yn teimlo eu bod yn medru dylanwadu ar benderfyniadau sydd yn effeithio eu hardal (arolwg Mori, 2009). • 43% o drigolion Gwynedd yn nodi eu bod yn fodlon gyda'r ffordd y mae'r Cyngor yn rhedeg pethau - o'i gymharu gyda 45% o fewn ein cymdogion ystadegol, (arolwg Mori, 2009). • 63% o drigolion yn teimlo nad oedd yn bosib iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau yn eu hardal - o'i gymharu gyda 73% yn ein cymdogion ystadegol (arolwg Mori, 2009). • 29% o drigolion yn nodi byddent yn hoffi cael mwy o lais yn y penderfyniadau oedd yn effeithio eu hardal - gyda 59% pellach yn nodi byddai'n ddibynnol ar y mater dan sylw (arolwg Mori, 2009).
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Trefniadau ymgysylltu addas er mwyn sicrhau ein bod yn gwneud y pethau sydd o bwys i bobl Gwynedd ac er mwyn medru blaenoriaethu ein hadnoddau'n briodol:** • Mwy o drigolion Gwynedd yn teimlo ei fod yn bosibl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau yn eu hardal leol. • Mwy o drigolion Gwynedd sydd wedi cymryd rhan er mwyn dylanwadu ar yr hyn sydd yn digwydd o fewn y Sir. • Mwy o ymarferion ymgysylltu wedi arwain at ddylanwadu ar y cynllun terfynol. • Aelodau etholedig yn fodlon gyda threfniadau ymgysylltu'r Cyngor.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiect canlynol: **Prosiect Ymgysylltu:** • Mabwysiadu'r Strategaeth Ymgysylltu ar gyfer y cyfnod 2013-16 er mwyn gwella trefniadau ymgysylltu ar draws y Cyngor. Drwy weithredu'r Strategaeth, rhagwelir cwblhau'r isod yn ystod y flwyddyn: • Sefydlu Bwrdd Rheoli Ymgysylltu i oruchwylio trefniadau ymgysylltu ar draws y Cyngor gan sicrhau bydd unrhyw wersi da neu ddrwg yn cael eu lledaenu ar draws y Cyngor. • Creu Llawlyfr Ymgysylltu a chynnal ymgyrch codi ymwybyddiaeth o'r llawlyfr. • Adnabod yr unigolion sydd yn gyfrifol am ymgysylltu a chydweithio i wella eu sgiliau. • Sicrhau adnodd i gefnogi a rhoi cymorth i reolwyr ynglŷn â'r maes ymgysylltu, yn ogystal â sicrhau ansawdd ar brosiectau allweddol. • Rhoi trefniadau ar waith i asesu effeithiolrwydd gweithgareddau ymgysylltu. • Sefydlu Fforwm Ymgysylltu.

DRAFT

Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• % o drigolion Gwynedd yn teimlo ei fod yn bosibl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau yn eu hardal leol. • Faint o drigolion Gwynedd sydd wedi cymryd rhan er mwyn dylanwadu ar yr hyn sydd yn digwydd o fewn y Sir. • Faint o'r ymarferion ymgysylltu sydd wedi arwain at ddylanwadu ar y cynllun terfynol. • Beth yw ymdeimlad aelodau etholedig yn eu cyfanrwydd o'r trefniadau ymgysylltu ar ddiwedd y cyfnod?

Blaenoriaeth	**DT3 - GWNEUD DEFNYDD MWY EFFEITHLON O ADNODDAU, GAN GEISIO LLEIHAU EFFAITH TORIADAU AR BOBL GWYNEDD**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Mae'r Cyngor wedi cymeradwyo Strategaeth Ariannol ar gyfer cyfnod y Cynllun Strategol hwn. Mae'r Strategaeth yn rhagweld y bydd bwlch o dros £32m rhwng anghenion gwariant y Cyngor a'r incwm ddaw o grant y Llywodraeth erbyn diwedd y cyfnod. Hyd yn oed o ragdybio cynnydd gweddol uchel yn y Dreth Gyngor (3.5% y flwyddyn) mae'r bwlch yn dal i fod bron yn £25m. • Mae'n anorfod fod tafluniadau o'r math yma yn 'amcangyfrifon gorau' yn hytrach na ffigyrau pendant, yn enwedig po bellaf edrychir i'r dyfodol, ac fe allai'r gwir sefyllfa droi allan rywfaint yn waeth neu rywfaint yn well na'r uchod. Yr hyn sy'n sicr, fodd bynnag, yw y bydd angen i'r Cyngor wneud arbedion sylweddol er mwyn cau'r bwlch ariannol yma. • Gan ein bod wedi rhagweld fod amser anodd o'n blaenau mae'r Cyngor eisoes wedi cymeradwyo cynlluniau i arbed tua £9m, ddylai fod yn ddigonol i gau'r bwlch ariannol yn 2013/14 a 2014/15. Mae hyn yn golygu y bydd angen darganfod oddeutu £16m arall (tybiaeth cynllunio) ar gyfer y ddwy flynedd ddilynol. • Nod y Strategaeth yw canfod cymaint â phosibl o'r £16m drwy gyfuniad o effeithlonrwydd pellach a rheoli galw am wasanaethau, cyn disgyn yn ôl ar doriadau fel y cam olaf os bydd angen. Mae rhywfaint o amser gennym cyn 2015/16 i ddatblygu cyfundrefnau trylwyr, cynhwysol i gyflawni hyn.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Gwneud defnydd mwy effeithlon o adnoddau a cheisio lleihau effaith toriadau ar bobl Gwynedd, drwy:** • Gyflawni arbedion ariannol parhaol o £24.8m dros y 4 blynedd. • Gyflawni o leiaf £20.0m o'r swm yma tra'n parhau i gyflawni'r un deilliannau i drigolion Gwynedd (h.y. drwy arbedion effeithlonrwydd neu drwy leihau galw am wasanaethau'r Cyngor). Bydd yr union symiau yn cael eu hadolygu'n flynyddol fel rhan o Strategaeth Ariannol y Cyngor.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn gweithredu'r prosiectau canlynol:

	Prosiect Effeithlonrwydd Strategol y Cyngor: • Datblygu cynlluniau arbedion gwerth £1.5m, heb effeithio ar ddeilliannau i drigolion, yn barod ar gyfer eu gweithredu yn y flwyddyn hon. Paratoi i ddatblygu cynlluniau gwerth £2m gogyfer â 2014/15. **Prosiect Cytundeb Canlyniadau:** • Sicrhau fod y cynigion fydd yn cael eu cytuno o dan gyfundrefn newydd Cytundeb Canlyniadau yn galluogi'r Cyngor i hawlio'r swm llawn o £1.3m yn flynyddol, a sicrhau cyflawni'r addewidion a wneir ar gyfer 2013 / 14. **Prosiect Gwireddu Arbedion:** • Sicrhau fod yr arbedion a gymeradwywyd ar gyfer 2013/14 (cyfanswm £3.6m) yn cael eu cyflawni, a sicrhau paratoi ar gyfer yr arbedion sydd i'w cyflawni yn y blynyddoedd dilynol. **Prosiectau arbed penodol o natur neilltuol gymhleth / trawsffurfiol:** • Yn unol ag amserlen y prosiectau unigol, gaiff ei asesu a'i adrodd wrth i'r prosiectau gael eu cymeradwyo. Byddwn hefyd yn datblygu cynigion er mwyn: • Sicrhau a mesur arbedion o'r gyfundrefn Lleihau Galw ar Wasanaethau - sefydlu trefniadau i sicrhau y bydd arbedion yn dod allan o'r gyfundrefn yn y dyfodol, a'u bod yn cael eu mesur a'u hadrodd yn briodol (cynhwysir y gyfundrefn Lleihau Galw ei hun o fewn Blaenoriaeth DT5). • Adnabod arbedion effeithlonrwydd pellach - datblygu cyfundrefnau er mwyn sicrhau y bydd cymaint â phosibl o'r bwlch ariannol gweddilliol yn cael ei gwrdd drwy gynlluniau effeithlonrwydd. • Paratoi ar gyfer y posibilrwydd o doriadau gwasanaeth yn y dyfodol - datblygu trefniadau ar gyfer adnabod unrhyw doriadau gwasanaeth fydd eu hangen maes o law gan ymgynghori'n eang â'r cyhoedd ar y posibiliadau.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	• Swm arbedion a gyflawnwyd. • Cyfran o'r arbedion a gyflawnwyd sy'n arbedion effeithlonrwydd. • Cyfran o'r arbedion a gyflawnwyd sy'n doriadau gwasanaeth. • Cyfran o fesurau perfformiad gwasanaeth allweddol yn y meysydd lle cyflawnwyd arbedion effeithlonrwydd, lle na wnaeth perfformiad ddirywio.

DRAFT

Blaenoriaeth	**DT4 - MANTEISIO AR ‘FAINT’ Y CYNGOR ER LLES POBL GWYNEDD**
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Cyngor heb fynd i’r afael â sefydlu cynlluniau sydd yn manteisio ar ei faint er budd i bobl Gwynedd. • Mae enghreifftiau cynyddol o gynghorau’n datblygu a gweithredu cynlluniau sydd yn rhoi budd i’r dinesydd. Enghreifftiau o gynlluniau a gynigir gan nifer o gynghorau yw; cyfle i brynu yswiriant tŷ, cynnig cyfloedd “energy switching” a defnyddio’r gronfa bensiwn er budd yr ardal - megis adeiladu tai newydd.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Mwy o bobl Gwynedd ar eu hennill yn sgil cyflwyno cynlluniau sydd yn manteisio ar faint y Cyngor:** • 2 gynllun wedi ei weithredu yn ystod y flwyddyn gyntaf.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn: • Ymchwilio ymhellach i ba gynlluniau gellir eu gweithredu, gan adnabod beth yw’r gost ynghyd â thystiolaethu beth fydd maint effaith y cynlluniau. • Cyflwyno rhestr hir o gynlluniau posib i’r Cabinet cyn diwedd yr ail chwarter 2013 / 14. Fel bo’r Cabinet yn penderfynu a blaenoriaethu pa gynlluniau sydd i’w gweithredu a phryd. • Gweithredu o leiaf 2 prosiect cyn diwedd 2013 / 14.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	Byddwn yn datblygu mesuryddion wrth ddatblygu’r cynigion yn ystod 2013 / 14

DRAFT

Blaenoriaeth	DT5 - LLEIHAU’R GALW AR WASANAETHAU DRWY ATAL AC YMYRRAETH GYNNAR
Pam fod hwn yn flaenoriaeth? *(Y Dystiolaeth)*	• Ni all y Cyngor ddygymod gyda’r galw cynyddol ar wasanaethau heb doriadau gwasanaeth. • Gwasanaethau ataliol annatblygedig ar y cyfan yn y Cyngor. • Cynghorau eraill yn datblygu a gweithredu ymyraethau er mwyn rheoli’r galw ar wasanaethau, gyda thystiolaeth bod y gwaith yn cael effaith. • Diffyg sgiliau a chyfundrefnau mewn rhai meysydd sy’n gritigol i leihau’r galw am wasanaethau.
Pa wahaniaeth ydym ni eisiau ei wneud erbyn 2017? *(Canlyniad)*	**Gwasanaethau ataliol effeithiol wedi eu sefydlu:** • Galluogwyr perthnasol yn eu lle. • Osgoi cynnydd mewn cyllidebau.
Beth fyddwn yn ei gyflawni yn ystod 2013 / 14? *(Cynigion Cyflawni)*	Byddwn yn: • Comisiynu gwasanaethau ataliol effeithiol. • Sicrhau bod y galluogwyr perthnasol yn eu lle, e.e. adnoddau, capasiti, dadansoddeg ac ymarfer ymchwil. • Cynnal asesiad o’r gwasanaethau ble gellid trosglwyddo cyfrifoldeb i unigolion/cymunedau.
Sut fyddwn ni yn mesur hyn? *(Mesuryddion)*	Byddwn yn datblygu mesuryddion wrth ddatblygu’r cynigion yn ystod 2013/14

DRAFT

ATODIAD 1 - MESURYDDION ALLWEDDOL

Maes	Cyfeirnod	Mesuryddion Allweddol y Cyngor (Haen 1)
Plant a Phobl Ifanc	EDU/002i	% disgyblion 16 oed sydd yn gadael addysg llawn amser heb gymhwyster allanol cydnabyddedig.
Plant a Phobl Ifanc	EDU/002ii	% disgyblion 16 oed mewn gofal sydd yn gadael addysg llawn amser heb gymhwyster allanol cydnabyddedig.
Plant a Phobl Ifanc	GY25	% gwahaniaeth rhwng perfformiad disgyblion sydd â’r hawl i brydau ysgol am ddim a disgyblion nad ydynt yn gymwys am brydau ysgol am ddim CA4 yn y dangosydd TL2+.
Plant a Phobl Ifanc	DANS11	Nifer ysgolion cynradd yn un o gategorïau ESTYN [gwelliant sylweddol a mesurau arbennig].
Plant a Phobl Ifanc	DANS12	Nifer ysgolion uwchradd yn un o gategorïau ESTYN [gwelliant sylweddol a mesurau arbennig].
Plant a Phobl Ifanc	GY01	Cyfartaledd Sgôr Pwyntiau wedi'i gapio ar sail 8 TGAU yn CA4 (14-16 oed).
Gofal, Iechyd a Lles	Diogelu4 (NEWYDD)	Nifer o atgyfeiriadau amddiffyn plant yn y cyfnod.
Gofal, Iechyd a Lles	Diogelu3	% y cyfeiriadau sy’n cael eu hail-gyfeirio o fewn 12 mis (eithrio Gwasanaethau Arbenigol Plant).
Gofal, Iechyd a Lles	LlesPMG1	Cynllun trosiannol wedi ei gytuno ar gyfer plant anabl yn 16 oed.
Gofal, Iechyd a Lles	LlesPMG2	Cynllun llwybr wedi ei gytuno ar gyfer plant mewn gofal.
Gofal, Iechyd a Lles	SCC/024	% y plant sy’n derbyn gofal yn ystod y flwyddyn a chanddynt Gynllun Addysg Personol o fewn 20 diwrnod ysgol i dderbyn gofal neu ymuno ag ysgol newydd yn ystod y flwyddyn.
Gofal, Iechyd a Lles	BUS09 (NEWYDD)	% o staff yn dechrau swydd gyda dau dystlythyr a gwiriad 'Disclosure and Barring Service' (DBS).
Gofal, Iechyd a Lles	BUS11 (NEWYDD)	% o staff yn derbyn hyfforddiant diogelu o fewn 6 mis o'u hapwyntiad.
Gofal, Iechyd a Lles	OED04	Galluogi - Canran y rhai a dderbyniodd wasanaeth Galluogi a ddychwelodd o fewn 2 flynedd.
Gofal, Iechyd a Lles	OED08 (SCA002b Lleol)	Cyfradd pobl hyn (sy'n 65oed neu drosodd) y mae'r awdurdod yn rhoi cymorth iddynt mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65oed neu drosodd ar 31 Mawrth - gan eithrio hunan arianwyr.
Gofal, Iechyd a Lles	OED12 (NEWYDD)	Nifer o atgyfeiriadau amddiffyn oedolion bregus (POVA) a gwblhawyd yn y cyfnod.
Gofal, Iechyd a Lles	SCA/018c	Canran o ofalwyr oedolion a gafodd asesiad neu ailasesiad uniongyrchol yn ystod y flwyddyn a wnaeth dderbyn gwasanaeth.

DRAFT

Maes	Cyfeirnod	Mesuryddion Allweddol y Cyngor (Haen 1)
Gofal, Iechyd a Lles	DADH.34	Nifer yr ymweliadau gyda chanolfannau hamdden a chwaraeon yn ystod y flwyddyn fesul 1,000 o'r boblogaeth.
Gofal, Iechyd a Lles	Ge02	% plant yn mynychu 1 sesiwn 5x60 neu fwy.
Gofal, Iechyd a Lles	DADH.42	% o blant erbyn 11 oed sydd wedi cyrraedd safon cwricwlwm cenedlaethol mewn nofio.
Yr Economi	H6	Nifer o fusnesau yn datblygu gyda chefnogaeth y Cyngor.
Yr Economi	H7	Nifer o fusnesau newydd yn cael eu sefydlu gyda chefnogaeth y Cyngor.
Yr Economi	H8	Nifer o swyddi newydd wedi eu creu gyda chefnogaeth y Cyngor.
Yr Economi	H9	Nifer o swyddi newydd wedi eu diogelu gyda chymorth y Cyngor.
Yr Economi	Ieu03	% y bobl ifanc a gefnogir gan weithwyr ieuenctid ysgolion sydd yn ail-afael yn eu haddysg.
Yr Economi	SaC01	% yr unigolion oed gwaith a gefnogir sy'n symud ymlaen i waith (Taith i Waith).
Yr Economi	SaC04	Nifer prentisiaid wedi eu cyflogi.
Yr Economi	Twr4	Budd i'r economi Lleol o gefnogi digwyddiadau proffil uchel a strategol.
Yr Economi	Caff06c	% o wariant gyda busnesau yng Nghymru.
Yr Economi	Caff06ch	% o wariant gyda busnesau yng Ngogledd Cymru.
Yr Economi	Caff06d	% o wariant gyda busnesau yng Ngwynedd.
Yr Amgylchedd	PPN/008ii	% y busnesau newydd wedi eu canfod a oedd yn destun i ymweliad asesu risg neu a wnaeth ddychwelyd holiadur hunan asesu yn ystod y flwyddyn ar gyfer Hylendid Bwyd.
Yr Amgylchedd	PPN009	% o sefydliadau bwyd sydd yn 'cydymffurfio'n fras' a safonau hylendid bwyd.
Yr Amgylchedd	CT29	% yr holl geisiadau cynllunio perthnasol wedi eu pennu o fewn 8 wythnos.
Yr Amgylchedd	THS/011(a)	Cyflwr y prif ffyrdd (A).
Yr Amgylchedd	THS/011(b)	Cyflwr ffyrdd heblaw'r prif ffyrdd (B).
Yr Amgylchedd	THS/011(c)	Cyflwr ffyrdd dosbarth (C).
Yr Amgylchedd	THS/009	Nifer o ddyddiau calendr a gymerwyd ar gyfartaledd yn ystod y flwyddyn i atgyweirio holl ddiffygion ar lampau stryd.
Yr Amgylchedd	Y2	Perfformiad Adran Ymgynghoriaeth yn erbyn eu targed ariannol.
Cymunedau Cryf	CD12.03	Yr amser a gymerir i brosesu hawliadau newydd am Fudd-daliadau Tai a Budd-daliadau'r Dreth Gyngor.
Cymunedau Cryf	CD12.04	Yr amser a gymrwyd i brosesu digwyddiadau o newid mewn Budd-daliadau Tai a Budd-daliadau'r Dreth Gyngor.
Cymunedau Cryf	DAT02	Niferoedd Digartref mewn Gwely a Brecwast.
Cymunedau Cryf	HHA/008	% y cyflwyniadau digartref sy'n cael eu penderfynu o fewn 33 diwrnod gwaith.

DRAFT

Maes	Cyfeirnod	Mesuryddion Allweddol y Cyngor (Haen 1)
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	PEN6	Ymgysylltiad staff fel yr adroddwyd yn yr arolwg.
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	PEN7	% o staff perthnasol sydd wedi derbyn gwiriad Disclosure and Barring (DBS) o fewn 2 fis i ddyddiad eu penodiad.
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	PEN1	Nifer o ddamweiniau difrifol fel a ddiffinnir gan Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch (AGID).
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	D2.1	Nifer o ddyddiau a gollwyd oherwydd absenoldeb salwch fesul aelod o staff (lefel presenoldeb y Cyngor).
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	PEN6	% y staff perthnasol a gafodd eu gwerthuso rhwng Mawrth a Mehefin.
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	CD5.01	Llwyddiant i gadw o fewn y gyllideb.
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	CD6.01	% yr anfonebau a dalwyd o fewn 30 diwrnod (ar draws y Cyngor).
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	CD11.01	Cyfradd Casglu Blwyddyn Gyfredol Treth Cyngor.
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	CR2	% Argymhellion ymchwiliadau craffu wedi'u derbyn gan yr Aelodau Cabinet.
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	RhPe1	% adrannau sydd â'u cyfresi mesuryddion am 2013/14 yn rhoi ffocws ar ganlyniadau.
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	RhPe9	Asesiad SAC o drefniadau gwella a gwir berfformiad y Cyngor.
Diwylliant a Threfniadau Busnes y Cyngor	Rhag8	% canlyniadau wedi eu gwireddu.

DRAFT

ATODIAD 2 - CYD-DESTUN ARIANNOL AR GYFER Y CYNLLUN STRATEGOL 2013/14 – 2016/17

1. Yn unol â'i drefniadau arferol mae'r Cyngor wedi llunio strategaeth ariannol sy'n plethu gyda chyfnod y Cynllun Strategol gan sicrhau fod yr adnoddau priodol gennym i fedru gwireddu'r hyn sy'n cael ei gynnwys yn y Cynllun Strategol.

2. Nid oes unrhyw amheuaeth y byddwn yn wynebu sefyllfa anodd dros ben am gyfnod estynedig, ond mae'r Cyngor yn benderfynol o beidio â gadael i hynny weithredu fel esgus i beidio â cheisio gwella pethau i bobl Gwynedd yn ystod y cyfnod yma.

3. Dros y pedair blynedd dan sylw, dengys y rhagolygon y bydd y grant yr ydym yn ei dderbyn oddi wrth Lywodraeth Cymru yn cynyddu 1.1% yn 2013/14 ac y gallasai godi tua 0.25% yn 2014/15 gan ostwng yn sylweddol wedyn yn 2015/16 a 2016/17.

4. Gan fod tua 80% o wariant y Cyngor yn dod o'r ffynhonnell yma, a chan fod yn rhaid i'r Cyngor barhau i wynebu effaith chwyddiant a chwrdd â'r pwysau cynyddol sy'n disgyn ar ein gwasanaethau, rhagwelir y byddwn yn wynebu diffyg cyllidebol sylweddol felly dros y pedair blynedd i ddod.

5. 'Rydym wedi ceisio darogan yr hyn y gallasem fod yn ei wynebu o ran diffyg posibl ac ystyried sut y byddwn yn dygymod a sefyllfa o'r fath.

6. Mae'r tabl isod yn nodi maint y diffyg y cynlluniwyd ar ei gyfer a sut yr ydym yn bwriadu cyflawni hynny –

Tafluniad cyllidebol at ddibenion cynllunio 2013/14 – 2016/17

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	Cyfanswm
Diffyg cyllidol a ragwelir	3.6	6.5	12.1	10.4	32.6
Treth Gyngor	(1.7)	(1.8)	(2.3)	(2.0)	(7.8)
Arbedion eisoes yn cael eu gwireddu	(3.6)	(4.6)	(0.5)	-	(8.7)
Arbedion effeithlonrwydd pellach	-	-		(6.4)	(6.4)
Rheoli Galw	-	-		(5.0)	(5.0)
Gweddill	(1.7)	0.1		6.3	4.7

DRAFT

7. Daw'r ffigwr ar gyfer y diffyg cyllidol rhagweledig o £32.6m o dafluniadau a wnaed o sefyllfaoedd posibl o ran y grant yr ydym yn debygol o dderbyn gan Lywodraeth Cymru a'r chwyddiant a ragwelir ynghyd a'r pwysau sy'n debygol o ddisgyn ar wasanaethau. Yn naturiol, cyfrifiad ar gyfer cynllunio yw hwn a bydd y gwir sefyllfa yn sicr o newid fel yr aiff amser yn ei flaen.

8. Fe welir ein bod yn ystyried y gallwn godi tua £7.8m drwy gynyddu'r Dreth Gyngor ac eisoes mae gennym £8.7m y gallwn ei ddefnyddio o'r arbedion y mae'r Cyngor wedi bod yn eu cynllunio ers cryn amser bellach.

9. Fe welir fod gweddill y strategaeth yn canolbwyntio ar ddarganfod may o arbedion effeithlonrwydd a cheisio lleihau ein gwariant drwy reoli'r galwadau sy'n disgyn arnom. Hyd yn oed wedyn mae yna bosibilrwydd y byddwn yn wynebu gorfod gweithredu rhai toriadau, ond y gobaith yw y byddwn yn medru osgoi hynny cymaint ag sy'n bosibl.

10. Hyd yma mae'r Cyngor wedi bod yn eithaf llwyddiannus yn osgoi gorfod torri gwasanaethau.

11. Nid yw hynny'n golygu wrth gwrs na fydd ein trigolion yn gweld gwahaniaethau i wasanaethau. Mae hyd yn oed ceisio bod yn fwy effeithlon weithiau yn golygu newid yn y ffordd y mae gwasanaethau yn cael eu darparu a bydd yn rhaid wynebu hynny os ydym am fedru gobeithio osgoi torri gwasanaethau'n gyfangwbl.

12. Yn amlwg, mae'r gwaith o ddarganfod arbedion am fod yn dasg enfawr ac fe gydnabyddir hyn yn y Cynllun Strategol, ond mae'r cynllun hefyd yn diffinio ein huchelgais ar gyfer trigolion Gwynedd ac er mwyn cyflawni hyn, bydd angen buddsoddi er mwyn cyflawni'r uchelgais hwnnw.

13. Eisoes mae'r Cyngor wedi gosod cronfa o'r neilltu yn ei reserfau penodol er mwyn ariannu'r Cynllun ac mae'r gyllideb refeniw hefyd n cynnwys rhai elfennau sydd yno i wireddu'r Cynllun. Ar ben hynny, mae'r tafluniadau gwariant a wnaed ar gyfer y dyfodol yn cynnwys rhagdybiaeth y bydd angen darparu cyllideb barhaol i ariannu rhai o'r cynlluniau ond hyd nes y byddant yn fwy aeddfed ni wyddom eto beth fydd maint yr angen hwnnw.

14. Gyda'i gilydd felly mae'r strategaeth ariannol a luniwyd ar gyfer y cyfnod i ddod yn gwneud dau beth - sef sicrhau fod gennym gyllideb gytbwys tra ar yr un pryd yn sicrhau fod gennym yr adnoddau angenrheidiol i wireddu uchelgais y Cyngor ar gyfer ei drigolion drwy'r Cynllun Strategol hwn.

DRAFT

ATODIAD 3 - DANGOSYDDION PERFFORMIAD CENEDLAETHOL

Maes Gwasanaeth	Cyfeirnod	Dangosyddion
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCA/001	Cyfradd yr oedi wrth drosglwyddo gofal am resymau gofal cymdeithasol fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 75 oed neu drosodd.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCA/002a	Cyfradd y bobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y rhoddir cymorth iddynt yn y gymuned fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCA/002b	Cyfradd y bobl hŷn (sy'n 65 oed neu drosodd) y mae'r awdurdod yn rhoi cymorth iddynt mewn cartrefi gofal fesul 1,000 o'r boblogaeth sy'n 65 oed neu drosodd ar 31 Mawrth.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCA/019	Canran y cyfeiriadau diogelu oedolion wedi eu cwblhau yn ystod y flwyddyn lle'r mae'r risg wedi ei reoli.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCC/002	Canran y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth a chanddynt brofiad o symud ysgol unwaith neu ragor, yn ystod cyfnod neu gyfnodau o dderbyn gofal, ac nad oedd y symud hwnnw oherwydd trefniadau trosiannol, yn y 12 mis hyd at 31 Mawrth.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCC/004	Canran y plant sy'n derbyn gofal ar 31 Mawrth sydd wedi cael tri lleoliad neu'n fwy yn ystod y flwyddyn.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCC/011b	Canran yr asesiadau cychwynnol wedi eu cwblhau yn ystod y flwyddyn lle mae yna dystiolaeth bod Gweithiwr Cymdeithasol wedi gweld y plentyn ar ben ei hun.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCC/033a	Canran y bobl ifanc a oedd yn derbyn gofal yn flaenorol ac y mae'r awdurdod mewn cysylltiad â hwy a hwythau'n 19 oed.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCC/033b	Canran y bobl ifanc a oedd yn derbyn gofal yn flaenorol ac y mae'r awdurdod mewn cysylltiad â hwy, ac y gwyddys eu bod mewn llety addas, nad yw'n llety argyfwng a hwythau'n 19 oed.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCC/033c	Canran y bobl ifanc a oedd yn derbyn gofal yn flaenorol ac y mae'r awdurdod mewn cysylltiad â hwy, ac y gwyddys eu bod yn ymgymryd ag addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth a hwythau'n 19 oed.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCC/037	Cyfartaledd y sgôr pwyntiau mewn cysylltiad â chymwysterau allanol plant 16 oed sy'n derbyn gofal mewn unrhyw sefyllfa ddysgu a gynhelir gan awdurdod lleol.
Gwasanaethau Cymdeithasol	SCC/041a	Canran y plant cymwys, perthnasol a phlant a fu'n berthnasol sydd â chynlluniau llwybr yn ôl yr angen.
Tai	HHA/013	Canran yr holl aelwydydd a allai fod yn ddigartref ac yr ataliwyd iddynt fod yn ddigartref am 6 mis o leiaf.
Tai	PSR/002	Y nifer o ddiwrnodau calendr ar gyfartaledd a gymerwyd i roi Grant Cyfleusterau i'r Anabl.

Maes Gwasanaeth	Cyfeirnod	Dangosyddion
Tai	PSR/004	Canran yr anheddau sector preifat a oedd wedi bod yn wag am fwy na 6 mis ar 1 Ebrill ac a feddiannwyd eto yn ystod y flwyddyn o ganlyniad i weithredu uniongyrchol gan yr awdurdod lleol.
Tai	PLA/006(b)	Nifer yr unedau tai fforddiadwy ychwanegol a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn fel canran yr holl unedau tai ychwanegol a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn.
Addysg	EDU/002i	Canran yr holl ddisgyblion (gan gynnwys y rhai sydd yng ngofal awdurdod lleol); sydd mewn unrhyw ysgol a gynhelir gan awdurdod lleol, a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol.
Addysg	EDU/002ii	Canran y disgyblion sydd yng ngofal awdurdodau lleol, sydd mewn unrhyw ysgol a gynhelir gan awdurdod lleol, a hwythau'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol ac sy'n gadael addysg orfodol, hyfforddiant neu ddysgu seiliedig ar waith heb fod ganddynt gymhwyster allanol.
Addysg	EDU/003	Canran y disgyblion a aseswyd ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, ac sy'n cyrraedd y Dangosydd Pynciau Craidd, fel y penderfynir gan Asesiadau Athrawon.
Addysg	EDU/006ii	Canran y disgyblion a aseswyd mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol, ac sy'n cael Asesiad Athrawon yn y Gymraeg (iaith gyntaf) ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3.
Addysg	EDU/011	Cyfartaledd y sgôr pwyntiau ar gyfer disgyblion sy'n 15 oed ar y 31 Awst blaenorol mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol.
Addysg	EDU/015a	Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau gan gynnwys eithriadau.
Addysg	EDU/015b	Canran y datganiadau terfynol o anghenion addysgol arbennig a ddyroddir o fewn 26 o wythnosau heb gynnwys eithriadau.
Addysg	EDU/017	Canran y disgyblion 15 oed ar y 31ain Awst blaenorol, mewn ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol a gyflawnodd y trothwy Lefel 2 gan gynnwys gradd A*-C TGAU mewn Cymraeg mamiaith neu Saesneg a Mathemateg.
Rheoli Gwastraff	WMT004(b)	Canran y gwastraff trefol a gesglir gan awdurdodau lleol ac a anfonir i safle tirlenwi.
Rheoli Gwastraff	WMT/009(b)	Canran y gwastraff trefol a gesglir gan awdurdodau lleol ac a gaiff ei baratoi ar gyfer ei ailddefnyddio a'i ailgylchu/neu ei ailgylchu, gan gynnwys deunyddiau biowastraff wedi eu gwahanu yn eu tarddle ac a gompostir neu a drinnir yn fiolegol mewn ffordd arall.
Rheoli Gwastraff	STS/006	Canran yr achosion o dipio gwastraff yn anghyfreithlon y rhoddwyd gwybod amdanynt ac y cliriwyd y gwastraff o fewn 5 diwrnod gwaith.

DRAFT

Maes Gwasanaeth	Cyfeirnod	Dangosyddion
Trafnidiaeth / Priffyrdd	THS/007	Canran yr oedolion sy'n 60 oed neu drosodd sy'n ddeiliaid tocynnau teithio rhatach ar y bws.
Diwylliant a Chwaraeon	LCS/002(b)	Nifer yr ymweliadau â chanolfannau chwaraeon a hamdden awdurdodau lleol yn ystod y flwyddyn fesul 1,000 o'r boblogaeth, pan fydd yr ymwelydd yn cymryd rhan mewn gweithgarwch corfforol.
Diwylliant a Chwaraeon	LCL/001(b)	Nifer yr ymweliadau â llyfrgelloedd cyhoeddus yn ystod y flwyddyn fesul 1,000 o'r boblogaeth.

DRAFFT

Cyfarfod	**Y CYNGOR**
Dyddiad	2, Mai, 2013
Pwnc	Diwygiadau i'r Cyfansoddiad.
Pwrpas yr Adroddiad.	Cyflwyno rhai mân ddiwygiadau i Gyfansoddiad y Cyngor.
Awdur	Dilys Phillips, Swyddog Monitro

1. Mae gwaith ar y gweill dan arweiniad y gymdeithas sy'n cynrychioli Swyddogion Monitro yng Nghymru, gyda chefnogaeth Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Llywodraeth Cymru, i lunio cyfansoddiad safonol ar gyfer cynghorau unedol Cymru. Yr ysgogiad ar gyfer hyn oedd y ffaith bod pob cyngor yng Nghymru bellach gyda threfn gweithrediaeth (Arweinydd a Chabinet), a bod amrywiaethau sylweddol yn amlygu eu hunain rhwng y gofynion cyfreithiol ar gynghorau Cymru o'u cymharu â rhai Lloegr yn sgil deddfwriaeth gan Lywodraeth Cymru.

2. Disgwylir i'r cyfansoddiad safonol fod yn barod yn ystod y misoedd nesaf. Bydd yn parhau i ganiatáu amrywiaethau lleol o gyngor i gyngor, ond y gobaith yw y bydd modd cael gwell cysondeb ar ddehongliadau o'r Cyfansoddiad ar draws Cymru ac y bydd ffurf y ddogfen gyfansoddiadol yn haws i'w deall.

3. Bydd y cyfansoddiad safonol newydd yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor i'w fabwysiadu maes o law. Yn y cyfamser mae rhai diwygiadau angen eu gwneud i'r Cyfansoddiad presennol ac fe'u nodir isod:

4. **<u>Cylch Gorchwyl y Pwyllgor Iaith.</u>**

   Ar hyn o bryd mae'r Pwyllgor Iaith yn gyfrifol am oruchwylio gweithrediad Cynllun Iaith y Cyngor a bydd yn gyfrifol am ymateb i'r safonau iaith pan gant eu cyhoeddi. Yn ei gyfarfod ar 16, Ebrill argymhellodd y Pwyllgor y dylid ychwanegu'r cymal canlynol at y cylch gorchwyl ......"*Gweithredu fel corff ymgynghorol ar strategaethau hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y sir gan wneud argymhelliad i'r Cabinet yn ôl yr angen*".

5. Dymuniad y Pwyllgor fyddai cael y cyfrifoldeb llawn am unrhyw strategaeth i hyrwyddo'r iaith o fewn y sir yn lle'r Cabinet, ond nid yw hyn yn gyfreithiol bosibl dan y ddeddfwriaeth bresennol. Mae aelodau'r Cabinet wedi trafod dymuniad y Pwyllgor Iaith ac maent hwythau yn eu tro yn cynnig fod unrhyw strategaeth y maent yn ei datblygu i hyrwyddo'r

Gymraeg yn cael ei chyflwyno i'r Cyngor llawn i'w mabwysiadu (yn yr un modd â dyweder y cynllun strategol). Argymhellir felly bod "*strategaeth i hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y Sir*" yn cael ei ychwanegu at y rhestr o gynlluniau sydd angen cymeradwyaeth y Cyngor llawn.

6. **Rheolau Gweithdrefn y Cyngor.**

Ar hyn o bryd mae Rheol Gweithdrefn 22(4) yn nodi y bydd y Cadeirydd yn cymryd y bleidlais drwy ddangos dwylo. Gan fod y modd gan y Cyngor i bleidleisio yn electroneg yn Siambr Dafydd Orwig, argymhellir diddymu'r rheol hon. Bydd hynny yn ei gadael yn agored i Gadeirydd unrhyw gyfarfod benderfynu ar y dull mwyaf priodol o bleidleisio.

7. **Ymddiriedolaethau.**

Mae'r Cyngor yn gweithredu fel ymddiriedolwr i nifer o elusennau neu ymddiriedolaethau lleol. Mae nifer ohonynt yn cael eu gweinyddu drwy ysgolion, ac eraill naill ai gan yr Adran Addysg neu'r Adran Gwasanaethau Cymdeithasol. Argymhellir y dylid ffurfioli hyn drwy gynnwys yn y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion bod yr ymddiriedolaethau i'w gweinyddu gan y Pennaeth Adran perthnasol mewn ymgynghoriad â'r aelod neu aelodau lleol.

8. **Adroddiadau'r Ombwdsmon.**

Os yw'r Ombwdsmon yn ystyried bod y Cyngor wedi camweinyddu, gall gyhoeddi adroddiad cyhoeddus yn cynnig argymhellion. Nid yw rhoi ystyriaeth i adroddiad o'r fath yn fater y gall y Cabinet ymdrin ag o. Gan fod y Pwyllgor Archwilio gyda'r dasg o ystyried trefniadau llywodraethu'r Cyngor yn gyffredinol, argymhellir mai'r Pwyllgor Archwilio yw'r corff priodol i ystyried adroddiadau o'r math hwn. Argymhellir felly ychwanegu'r cymal canlynol at gylch gorchwyl Pwyllgor Archwilio ..... "*y pŵer i ystyried adroddiadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru dan Adran 19 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2005.*"

9. **Dirprwyo i Swyddogion.**

Yn dilyn diddymu swydd Pennaeth Adran Darparu a Hamdden rhannwyd swyddogaethau'r adran rhwng y Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden, y Pennaeth Addysg, y Pennaeth Gofal Cwsmer a'r Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol. Dylid diwygio'n ffurfiol y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion i adlewyrchu'r newidiadau hyn.

10. **Argymhellion**

Gofynnir i'r Cyngor wneud y diwygiadau canlynol i'r Cyfansoddiad:-

10.1 Ychwanegu " *Gweithredu fel corff ymgynghorol ar strategaethau hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y sir gan wneud argymhelliad i'r Cabinet yn ôl yr angen*" at gylch gorchwyl y Pwyllgor Iaith yn rhan 3 o'r Cyfansoddiad.

10.2 Ychwanegu "S*trategaeth i hyrwyddo'r iaith Gymraeg o fewn y Sir*" at y rhestr o gynlluniau neu strategaethau sydd i'w penderfynu gan y Cyngor llawn yn Erthygl 3 o'r Cyfansoddiad.

10.3 Diddymu rheol gweithdrefn 22(4) (Pleidleisio trwy ddangos dwylo).

10.4 Ychwanegu'r cymal "*Mewn ymgynghoriad â'r aelod(au) lleol lle'n berthnasol, gweinyddu unrhyw elusen neu ymddiriedolaeth sy'n ymwneud â swyddogaethau'r adran*" at y cynllun dirprwyo i swyddogion yn rhan 3 o'r cyfansoddiad.

10.5 Ychwanegu " *Y pŵer i ystyried adroddiadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) dan Adran 19 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 2005*" at gylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio yn rhan 3 o'r Cyfansoddiad.

10.6 Diddymu adran 5 "Pennaeth Darparu a Hamdden" o'r Cynllun Dirprwyo i Swyddogion yn rhan 3 o'r Cyfansoddiad ac ychwanegu'r swyddogaethau canlynol i gyfrifoldebau'r swyddogion perthnasol :

3.1 Pennaeth Addysg – Arlwyo
- Glanhau ysgolion.

8.1 Pennaeth Gofal Cwsmer – Glanhau
- Gofalwyr.

9.1 Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol – Glanhau toiledau cyhoeddus

16.1 Pennaeth Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden

- Gofal Cartref
- Gwasanaethau Preswyl a Dydd
- Canolfannau Hamdden
- Datblygu Chwaraeon

16.16 Gweithredu fel y "person cyfrifol" at ddibenion Deddf Safonau Gofal 2000.

Cyfarfod	**Y CYNGOR**
Dyddiad	2, Mai, 2013
Pwnc	Protocol Rhoddion a Lletygarwch i Aelodau
Pwrpas yr Adroddiad.	Cyflwyno Protocol diwygiedig i'r Cyngor i'w fabwysiadu.
Awdur	Dilys Phillips, Swyddog Monitro

1. Mabwysiadodd y Cyngor y Protocol cyfredol ar Roddion a Lletygarwch ym Mehefin 2004. Mae copi ohono i'w weld yn y Cyfansoddiad ar wefan y Cyngor – linc Protocol Rhoddion a Lletygarwch i Aelodau.

2. Ers 2004 mae Côd Ymddygiad newydd wedi ei gyflwyno ynghyd â chanllawiau gan Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru oedd yn ei gwneud yn briodol i adolygu cynnwys y Protocol Rhoddion a Lletygarwch.

3. Fel rhan o'i waith o hyrwyddo safonau ymddygiad uchel o fewn y Cyngor, edrychodd y Pwyllgor Safonau ar y protocol gan gynnig rhai diwygiadau iddo. Mae'r protocol diwygiedig wedi ei atodi i'r adroddiad hwn.

4. Mae'r prif newidiadau i ffurf y protocol yn hytrach na'r cynnwys. Mae bellach yn cynnwys cyfeiriad at y Côd Ymddygiad a'r canllawiau ynghyd ag egwyddorion cyffredinol ddylai fod o gymorth i aelodau.

5. Bydd aelodau yn ymwybodol o'r angen i gofrestru unrhyw gynnig o rodd neu letygarwch sydd werth mwy na £25 boed yn cael ei dderbyn neu ei wrthod. Bydd y Pwyllgor Safonau o hyn allan yn derbyn adroddiad blynyddol ar gynnwys y gofrestr fel rhan o'i waith monitro safonau o fewn y Cyngor.

6. **Argymhelliad.**

   Gofynnir i'r Cyngor fabwysiadu'r Protocol diwygiedig a'i gynnwys yn rhan o'r cyfansoddiad.

PROTOCOL RHODDION A LLETYGARWCH - AELODAU

1. Cyflwyniad

1.1 Dylech drin unrhyw gynnig o rodd neu letygarwch a wneir i chi'n bersonol gyda'r gofal mwyaf. Rydych yn gyfrifol am unrhyw benderfyniad i dderbyn rhodd neu letygarwch, a gall eich enw da ac enw da'r Cyngor gael ei beryglu wrth i chi dderbyn rhodd neu letygarwch amhriodol.

1.2 Nid yw'n bosib llunio rheolau pendant a fydd yn addas ar gyfer pob achlysur ond mae'r protocol yma yn cynnig canllawiau i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad.

2. Y Gyfraith

2.1 Mae derbyn llwgr wobr yn drosedd. Os profir eich bod wedi derbyn rhodd, benthyciad, ffi, gwobr neu fantais gan rywun sy'n ceisio contract gyda'r Cyngor byddai'n rhaid i chi (a'r sawl wnaeth y cynnig) brofi nad ydych wedi ymddwyn yn anonest.

2.2. Mae'r Côd Ymddygiad aelodau yn dweud ..... "Rhaid i chi osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny."

"Rhaid i chi beidio â defnyddio neu geisio defnyddio yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais yn eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall."

"Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael cynnig unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n werth mwy na £25, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno. Rhaid i chi gofrestru cynnig o'r fath pe derbyniwch ef ai peidio."

3. **Egwyddorion.**

3.1 <u>Rhwymedigaeth amhriodol</u> – Ni ddylid byth dderbyn rhodd neu letygarwch fel gwobr neu anogaeth i weithredu mewn ffordd arbennig fel cynghorydd na fel modd o brynu dylanwad.

3.2 <u>Budd i'r Cyngor</u> – Dylid ond derbyn rhodd neu letygarwch os daw budd i'r Cyngor o wneud hynny. Dylai'r budd fod cymesur â'r rhodd.

3.3 Camddehongli – Ni ddylid derbyn rhodd neu letygarwch pe byddai gwneud hynny yn gadael y Cyngor neu'r aelod yn agored i gyhuddiad o gamymddwyn. Nid yn unig mae'n rhaid ymddwyn yn briodol, mae'n rhaid i aelodau hefyd gael eu gweld yn ymddwyn yn briodol.

3.4 Deisyfu rhodd neu letygarwch – Ni ddylid byth ofyn am neu wahodd rhodd neu letygarwch mewn cyswllt a rôl aelod fel cynghorydd.

4. Rhoddion

4.1 Mae "rhodd" yn cynnwys nwyddau a gwasanaethau am ddim, y siawns i brynu nwyddau/gwasanaethau gyda gostyngiad neu ar dermau nad ydynt ar gael i'r cyhoedd, neu siawns i brynu nwyddau/gwasanaethau nad ydynt ar gael i'r cyhoedd. Dylid bod yn wyliadwrus o sefyllfaoedd lle archebir gwaith neu nwyddau ond nad oes anfoneb yn cael ei chyflwyno.

4.2 Cewch dderbyn rhoddion dinesig ar ran y Cyngor. Nid yw'r protocol hwn yn berthnasol i'r fath roddion ac nid oes rhaid eu cofrestru 'chwaith.

4.3 Ni ddylech dderbyn rhoddion personol, sy'n berthnasol i'ch safle fel aelod neu'n codi ohono, gan unrhyw un. Serch hynny, mae'n iawn i chi gadw rhoddion bychan a dinod megis beiros, dyddiaduron a.y.b. Hefyd gallwch dderbyn gwobrau raffl.

4.4 Dylech wrthod unrhyw rodd a gynigir i chwi, neu i aelod o'ch teulu agos, gan unrhyw berson neu gorff sydd yn gwneud, neu sydd yn dymuno gwneud, busnes gyda'r Cyngor neu sy'n ceisio penderfyniad gan y Cyngor.

4.5 Wrth wrthod rhodd dylid dweud yn gwrtais ond yn gadarn wrth y cynigydd pa weithdrefnau a safonau sy'n weithredol o fewn y Cyngor. Os anfonir rhodd o'r fath

- rhaid ei dychwelyd yn syth i'r anfonwr gydag eglurhad.
- dylid cofrestru derbyn a dychwelyd y rhodd os yw yn werth dros £25.
- lle bo cynigydd yn mynnu eich bod yn derbyn rhodd, rhaid i chi gysylltu â'r Swyddog Monitro am gyngor ynglŷn â'r modd i weithredu.

5. Lletygarwch

5.1 Ni ddylech dderbyn lletygarwch gan berson neu gorff sydd yn, neu'n sy'n dymuno, gwneud busnes gyda'r Cyngor, neu sy'n ceisio penderfyniad gan y Cyngor oni bai ei fod yn rhan o gyflwyniad cyffredinol i'r cyhoedd.

5.2 Ni ddylech dderbyn cynigion o letygarwch oni bai fod gwir angen i gyfrannu gwybodaeth neu gynrychioli'r Cyngor yn y gymuned.

5.3 Dylech osgoi lletygarwch mewn sefyllfaoedd lle mai chi fydd yr unig westai.

5.4 Ni ddylech dderbyn cynigion i fynychu achlysuron cymdeithasol neu chwaraeon oni bai eu bod yn rhan o fywyd y gymuned neu fod disgwyl i'r Cyngor gael ei gynrychioli yno.

5.6 Lle bydd angen ymweliadau fel rhan o'r broses o wneud penderfyniadau, dylech sicrhau bod y Cyngor yn ariannu'r ymweliadau hynny er mwyn diogelu tegwch y penderfyniadau sydd yn deillio ohonynt.

5.7 Bydd yn dderbyniol i chi dderbyn lletygarwch trwy fod yn bresennol mewn cynadleddau a chyrsiau perthnasol lle bydd yn amlwg mai corfforaethol ac nid personol yw'r lletygarwch, lle bydd y Cyngor yn rhoi caniatâd ymlaen llaw a lle sicrheir y Cyngor na chyfaddawdir unrhyw benderfyniadau gan y Cyngor.

5.8 Medrwch dderbyn lluniaeth arferol mewn cysylltiad â'ch gwaith fel aelod (te, coffi, bisgedi a.y.b).

6. Cofrestru

6.1 O dan Gôd Ymddygiad y Cyngor mae'n rhaid i chi gofrestru unrhyw rodd neu letygarwch a gewch sy'n werth dros £25. Hefyd dylech gofrestru unrhyw gynnig yr ydych yn ei wrthod ac sy'n werth dros £25.

6.2 Cedwir y gofrestr rhoddion a lletygarwch gan y Swyddog Monitro a dylid ei hysbysu'n ysgrifenedig o unrhyw rodd neu letygarwch a dderbynnir neu a wrthodir sy'n werth dros £25. Bydd y gofrestr ar gael i'r cyhoedd ei archwilio.

6.3 Rhaid cofio mai ffigwr ar gyfer cofrestru yw £25 ac nid yw'n golygu'n angenrheidiol y medrwch dderbyn unrhyw rodd neu letygarwch sy'n werth llai na hynny. Rhaid i chi ystyried yn ofalus bob cynnig <u>beth bynnag fo'i werth</u>.

7. Cyngor Pellach.

7.1 Os oes gennych amheuaeth ynglŷn ag unrhyw gynnig, dylech ofyn am gyngor y Swyddog Monitro.

7.2 Mae'r Ombwdsmon wedi cyhoeddi canllawiau statudol ar y Côd Ymddygiad a sut i'w ddehongli. Gellir eu gweld ar ei wefan - www.ombudsman-wales.org.uk

CYFARFOD	**Y Cyngor**
DYDDIAD	**2il o Fai 2013**
PWNC	**Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ar ran y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ynghylch cefnogaeth i aelodau**
PWRPAS	**Cyflwyno diweddariad i aelodau am y gefnogaeth sydd ar gael, a'r datblygiadau sydd wedi eu gwireddu ac ar y gweill.**
Awdur	**Cynghorydd Les Day, Cadeirydd Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd**
Swyddog perthnasol	**Geraint George Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd**

1.. Dan drefniadau Mesur Llywodraeth Lleol (Cymru) 2011 mae gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd gyfrifoldeb (dan Adran 11), am faterion penodol, sef

- Cyflawni swyddogaeth yr awdurdod lleol i benodi Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
- Adolygu pa mor ddigonol yw'r ddarpariaeth o ran staff, adeiladau ac adnoddau eraill fydd ar gael i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, er mwyn sicrhau ei bod yn ddigonol ar gyfer dyletswyddau'r swydd
- Llunio adroddiadau, o leiaf yn flynyddol, i'w cyflwyno i'r cyngor llawn mewn perthynas â'r materion hyn.

2. Fel yr ydych yn ymwybodol, penodwyd Geraint George, Pennaeth Adran Strategol a Gwella i'r swydd Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yng nghyfarfod cyntaf y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 29 Mai 2012.

3. Adroddwyd i'r Cyngor llawn ar y 4ydd o Hydref 2012 yn amlinellu'r gefnogaeth sydd ar gael i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ac i'r aelodau etholedig, gan gynnwys y gefnogaeth oedd wrthi'n cael ei ddatblygu, yn arbennig yn sgil y newidiadau a ganlyn:

- Newid i drefn Cabinet yn sgil y Mesur newydd

- Nifer o aelodau newydd yn dilyn etholiadau Mai 2012

4. Mae'r tabl isod yn eich atgoffa o'r hyn a adroddwyd i'r Cyngor ar y 4ydd o Hydref, 2012, ac yn cynnwys diweddaridad o'r sefyllfa gyfredol yng nghyd-destun y datblygiadau. Roedd yr adroddiad a gyflwynwyd i'r Cyngor hefyd yn cynnwys darn am y gefnogaeth i aelodau'r Cabinet. Nid ydym wedi cynnwys hynny yn yr adroddiad hwn gan mai prif gyfrifoldeb y Pwyllgor yw'r gefnogaeth a roddir i'r aelodau hynny oddi allan i'r Cabinet.

A. Beth yw'r gefnogaeth sydd ar gael i sicrhau cyfathrebu effeithiol?

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
1	Cymorthfeydd – Cyfarfodydd un i un gydag Aelod Cabinet fel bo cyfle i aelodau godi cwestiynnau a derbyn diweddariadau.	Bwriedir cynnal peilot i asesu a yw'r syniad o gymorthfeydd am wella cyfathrebu rhwng aelodau'r Cabinet ac aelodau anweithredol.	Bydd Tim y Cabinet yn gyfrifol am drefnu'r cymorthfeydd ac apwyntiadau,. Yr Aelod Cabinet fydd â chyfrifoldeb am gofnodi unrhyw faterion gweithredu o'r cyfarfod.	Mae rhai aelodau o'r Cabinet wedi cynnal cymorthfeydd, rhai ohonynt yn yr ardaloedd, ond nid yw'r gwaith o asesu eu llwyddiant eto wedi digwydd. Bydd hyn yn cael ei raglennu i ddigwydd dros y misoedd nesaf.
2	Gweithdai Gwybodaeth / Ymgynghorol ar bynciau penodol i aelodau sydd â diddordeb yn y	Cyfle i gyflwyno gwybodaeth a / neu ymgysylltu gydag aelodau etholedig ar bynciau penodol.	Y Cabinet – Aelod Cabinet gyda chymorth gan y Penaethiaid Gwasanaeth.	Cynhaliwyd nifer o weithdai wrth baratoi'r Cynllun Strategol ac hefyd y Strategaeth Ariannol. Bu adborth anffurfiol oddi wrth aelodau a fynychodd y gweithdai yn ffafriol a byddwn yn gwau rhagor o gyfleoedd tebyg i mewn i'r rhaglen dros y flwyddyn i ddod.

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
	maes.			
3	Pencampwyr – mae swydd ddisgrifiad yn bodoli ar gyfer pencampwyr.	Mae'r Cabinet wedi derbyn swydd-ddisgrifiad safonol i'r rol Pencampwr ac wedi penodi tri gyda'r gweddill i'w penodi cyn diwedd Medi	Aelod Cabinet i benodi aelod o'r tu allan i'r Cabinet.	Bellach penodwyd chwech pencampwr - Pobl hyn – Gareth Thomas Gofalwyr – Eryl Jones-Williams Anabledd – Peter Read Awtistiaeth – Elin Walker Jones Llais Plant a Phobl Ifanc – Mair Rowlands Atal Tlodi – Brian Jones
3b	Cynulliadau Ardal			Cafwyd penderfyniad unfrydol yn y Cyngor y bydd pedwar cynulliad ardal yn cael eu sefydlu i gychwyn ar eu gwaith fis Mai.
4	Gwybodaeth yn electroneg i aelodau etholedig. Sicrhau fod aelodau etholedig yn gallu derbyn gwybodaeth yn electroneg yn hwylus drwy ddarpariaeth symudol y llechen.	a) Peilot darpariaeth symudol – llechen – i'w gynnal am gyfnod gan aelodau'r Cabinet Bydd yr aelodau yn gallu derbyn e-byst, mynediad i'w calendr, a mynediad i ddogfennaeth gyhoeddus ar y we. Mynediad i ddogfennaeth gyfrinachol drwy e-byst. b) Mae'r gwaith o ddatblygu porth gwybodaeth a fyddai'n	Cyfrifoldeb y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd. Mewnbwn ar yr ochor dechnegol gan yr Uwch Reolwr - TG a Thrawsnewid Busnes. Mewnbwn o ran anghenion a gwybodaeth i'w gyd-gordio gan yr Adran Strategol a Gwella.	Llwyddwyd i sicrhau fod pob aelod etholedig wedi derbyn y cynnig a'r cyfle os oeddent yn dymuno i dderbyn cyfarpar electroneg (i-pad) ac hyffoddiant sylfaenol ar sut i'w ddefnyddio, ynghyd â sesiwn pellach ar sut i wneud gwell defnydd o'r i-pad wedi ei gynnal. Bellach, mae bron i 70 o'r 75 aelod wedi derbyn i-pad i'w cynorthwyo gyda'u gwaith fel aelod etholedig, ac mae nifer sylweddol yn eu defnyddio fel eu prif ddull cyfathrebu, ac yn adrodd eu bod yn derbyn gwybodaeth yn llawer mwy hwylus ac amserol trwy'r dechnoleg newydd. Mae'r datblygiad gyda'r Porth Gwybodaeth wedi gorfod cael ei atal am gyfnod, ond mae'n parhau

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
		fan i 'ddal' yr holl wybodaeth berthnasol yn gorfod newid yn sgil anawsterau diweddar.		i fod yn ddyhead gennym i ddatblygu i'r dyfodol, yn ddibynol ar ddatblygiadau technegol o'r newydd. Noder nad yw'r datblygiad wedi bod mor sydyn a di-broblem ag a ragdybiwyd gan fod amserlen wedi llithro, a'n bod wedi gorfod parhau gyda dosbarthu gwybodaeth yn electroneg ac ar gopiau caled am beth amser. Copiau electroneg yn unig fydd yn cael eu rhannu o hyn allan, ag eithrio i'r aelodau etholedig hynny sydd heb ddarpariaeth i-pad neu yn gwneud cais penodol i dderbyn copiau papur. Noder hefyd bod rhai problemau wedi bod gydag ambell gyfrif, ac mae'n hanfodol i aelodau gysylltu gyda'r arbennigwyr Technoleg Gwybodaeth i geisio ateb i'r rhwystrau iddynt hwy ac i'w cyd-aelodau. Cyfrifoldeb yr aelodau etholedig yw cysylltu gyda'r ddesg gymorth Technoleg Gwybodaeth ar 01286 679114. Bydd yn angenrheidiol symud ymlaen yn awr i adnabod y briff ar gyfer datblygiadau dros y misoedd nesaf.
5	Bwletinau Gwybodaeth gan Aelodau Cabinet –	a) Bwletinau gwybodaeth gan y Cabinet fel corff yn fisol i ddiweddaru yr	a) Bydd Tim y Cabinet yn cynorthwyo o ran gwybodaeth a	Cafwyd trafodaethau helaeth, gydag aelodau a swyddogion, i gytuno ar ffurf y bwletin a bellach disgwylir iddo gyfarch pedwar pennawd sef ➢ Gwybodaeth am yr hyn mae'r Cabinet neu

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
	bwletinau byr. Ffocws ar waith datblygol.	holl aelodau o'r hyn y mae'r Cabinet wedi ei gyflawni. b) Bwletinau Gwybodaeth gan Aelod Cabinet yn unigol yn crynhoi yr hyn sy'n digwydd yn y maes penodol, yn ôl yr angen.	gweinyddu. b) Cyfrifoldeb yr aelod unigol, gyda'r cymorth gweinyddol a chymorth o ran gwybodaeth i ddod gan y Pennaeth Gwasanaeth.	aelodau unigol y Cabinet yn ei wneud ➢ Gwybodaeth am faterion cefnogi aelodau (hyfforddiant ayb) ➢ Gwybodaeth am yr hyn sy'n digwydd yn ehangach o fewn y Cyngor (newyddion diweddaraf/datganiadau i'r wasg) ➢ Gwybodaeth am faterion o fewn wardiau (gwaith ffordd / gwaredu eiddo ayb) Cyhoeddwyd y rhifyn cyntaf ar 19eg Ebrill, ac mae'n un arf werthfawr i gyfarch anghenion aelodau am wybodaeth ac yn gyfle i'r Cyngor weithredu mewn ffordd gynhwysol. Bydd gwerth y bwletin i aelodau yn cael ei asesu yn ystod y flwyddyn.
6	<u>Adroddiadau Aelodau'r Cabinet i'r Cyngor</u>	3 Aelod o'r Cabinet yn adrodd ym mhob cyfarfod o'r Cyngor.	Aelodau Cabinet gyda chymorth y Rheolwyr Gwireddu.	Cychwynnwyd ar y drefn o gael aelod o'r Cabinet yn adrodd ar elfen o'i waith ymhob cyfarfod o'r Cyngor gyda chyfle i aelodau ofyn cwestiynau. Eisoes cafwyd y cyflwyniadau canlynol: Cyngor mis Rhagfyr - y Cynghorydd Sian Gwenllian (heriau yn y maes addysg) Cyngor mis Ionawr – y Cynghorydd Brian Jones (newidiadau yn y gyfundrefn les) Cyngor mis Chwefror – y Cynghorydd R H Wyn Williams (datblygiadau ym maes gofal)

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
				Bwriedir parhau gyda'r drefn dros yr ychydig cyfarfodydd nesaf ac yna asesu'r gwerth.
7	Cyfarfodydd rhwng Cadeiryddion Craffu a'r Cabinet	Protocol ar natur y berthynas er mwyn trafod a hwyluso rhyngweithio yn cael ei drafod. Cynhelir cyfarfodydd dwy waith y flwyddyn rhwng aelodau'r Fforwm Cadeiryddion Craffu â'r Cabinet	Fforwm Cadeiryddion Craffu a'r Cabinet.	Hyd yma cynhaliwyd dau gyfarfod rhwng Fforwm Cadeiryddion Craffu a'r Cabinet, sef diwedd Medi 2012 ac Ebrill 2013, ac maent wedi bod o fudd i'r holl aelodau. Sefydlwyd protocol ar natur y berthynas rhwng Craffu a Chabinet, gan sicrhau parch a chyd-weithio er mwyn sicrhau cyflawni'r gorau i drigolion Gwynedd. Mae'r trafodaethau wedi bod yn agored ac adeiladol i asesu cynnydd hyd yma a rhannu gwersi a ddysgwyd gan y Craffwyr a'r Cabinet.

B. Beth yw'r gefnogaeth benodol sydd ar gael i aelodau etholedig gyflawni eu rolau penodol?

	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
8	Gwybodaeth amserol ar ddatblygiadau neu ymgynghoriadau ar ddatblygiadau yn ardal lleol aelod etholedig.	Aelod Cabinet a Phenaethiaid Gwasanaeth i geisio adnabod pan fo gwaith penodol neu ddatblygiadau ar y gweill mewn unrhyw faes yn ward yr aelod lleol a chysylltu â'r aelod etholedig yn amserol i adael iddynt	Aelod Cabinet, Pennaeth Gwasanaeth neu unrhyw Arweinydd Prosiect penodol.	Gweler y sylwadau uchod am y Bwletin Gwybodaeth.

	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
		wybod am hynny.		
9	Ymateb i ymholiadau neu gwynion gan Aelod Lleol.	Aelod Lleol i gysylltu yn y lle cyntaf gyda'r gwasanaeth penodol i geisio ateb i'r ymholiad. Os na cheir ymateb digonol, yna dylid cyfeirio'r mater penodol at sylw'r Aelod Cabinet perthnasol ar gyfer sicrhau ymateb.	Cyfrifoldeb ar yr aelod lleol i ddilyn y camau cywir er mwyn sicrhau ymateb.	Mae'r drefn yma eisoes mewn lle ond nid oes gwybodaeth fanwl ynglyn â pha mor aml mae'n cael ei gweithredu. Cafwyd rhai enghreifftiau o aelodau yn lleisio eu cwynion yn y wasg cyn dilyn y drefn hon a bu trafodaeth ar hynny yn y Grwp Busnes ar 18 Chwefror 2013. Erfynnir ar aelodau i ddefnyddio'r cyfundrefnau priodol yn y lle cyntaf gan bod hynny'n fwy tebygol o arwain at ddatrysiad i'r ymholiad.
10	Hawl Aelod Unigol mewn cyfarfodydd y Cabinet.	Mae cyfarfodydd y Cabinet yn gyfarfodydd cyhoeddus, ac felly mae gan Aelod Unigol hawl i fod yn bresenol. Gwahoddir yr aelod lleol i fod yn bresenol ar faterion lleol. Mae rhaglenni y Cabinet yn cael eu dosbarthu trwy 'linc' i'r holl aelodau.	Cyfrifoldeb y tim Cabinet i adnabod aelodau lleol ar gyfer eitemau lleol a chyfrifoldeb yr aelod lleol i sicrhau ei f(b)od yn ymwybodol o gynnwys rhaglen y Cabinet.	Nid oes angen diweddariad – adroddwyd eisoes.

C. Cefnogaeth i aelodau Craffu a phwyllgorau eraill

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
11	Cyngor ac arweiniad annibynnol i'r Cadeiryddion ac aelodau'r Pwyllgorau Craffu	Cynghori'r Pwyllgorau Craffu ar eu rhaglen waith, cynnal cyfarfodydd paratoi a chynghori ar y rhaglen waith fyw gan gynnwys herio cynnydd a dal y Cabinet i gyfrif, a sicrhau fod craffu yn ychwanegu gwerth.	Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, Uwch Reolwr Gwasanaeth Comisiynu Corfforaethol a'r tim o fewn Strategol a Gwella.	Mae'r tri Pwyllgor Craffu wedi derbyn hyffoddiant ar eu rôl, ac wedi bod yn derbyn cyngor ac arweiniad annibynnol parhaus yn y misoedd ers eu sefydlu. Gan fod rôl y pwyllgorau wedi newid, mae wedi cymeryd rhywfaint o amser i ymsefydlu. Noder, yn ddiweddar y bu i Swyddfa Archwilio Cymru hwyluso archwiliad cymhreiriaid i wella Craffu yng Nghymru. Fel rhan o'r gwaith, bu i dîm o Gonwy arsylwi dau bwyllgor Craffu yng Ngwynedd, a chafwyd sylwadau cychwynnol cadarnhaol ganddynt ar weithrediad y pwyllgorau craffu hynny. Bydd adroddiad llawn gan y tim arsylwi i ddilyn. Yn ogystal, mae'r Fforwm Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu wedi ei ffurfioli ac wedi sefydlogi, gyda gwahoddiad hefyd i Gadeirydd ac Is-Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i fynychu'r trafodaethau. Mae'r fforwm yn ystyried rhaglen waith a meysydd o flaenoriaeth ar draws y Pwyllgorau i gyd.
12	Gweinyddu a chofnodi	Trefnu a chofnodi yn gryno argymhellion	Aelodau'r Pwyllgor Craffu perthnasol,	Mae gweinyddu a chofnodi cyfarfodydd wedi mynd rhagddo yn llwyddiannus dros y flwyddyn

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
	cyfarfodydd (craffu ac eraill), a chyhoeddi'r cofnodion	gan y Pwyllgor Craffu ar y mater dan sylw i'w cyflwyno i'r Arweinydd Portffolio perthnasol. Cofnodion cryno o bwyllgorau eraill hefyd.	gyda chefnogaeth gan yr Adran Strategol a Gwella.	diwethaf, gyda'r cofnodion wedi eu cyhoeddi ar safle we y Cyngor. Noder fod gwaith moderneiddio wedi digwydd yn Siambr Dafydd Orwig, a gwaith wrthi'n mynd rhagddo yn Siambr Hywel Dda. Mae'r system sain a chyfieithu wedi gwella yn aruthrol yn Siambr Dafydd Orwig, a'r system bleidleisio newydd yn fwy hwylus i'w defnyddio. Mae'r gwaith moderneiddio yn ein paratoi ymhellach ar gyfer gofynion y dyfodol ynghylch gwe-ddarlledu.
13	Ymchwiliadau Craffu i edrych ar effaith polisiau ar lawr gwlad (sef ymchwilio mewn manylder i bwnc penodol. Ymchwiliad cychwyn a gorffen.	Cyfres o gyfarfodydd o fewn cyfnod penodol, gydag aelodau'r ymchwiliad i raglennu a chyflawni'r ymchwiliad manwl (trwy ymchwil ac ymweliadau) gan gyflwyno argymhellion penodol i'r Aelod Cabinet.	Aelodau Pwyllgorau Craffu wedi eu cefnogi gan yr Uned Gwasanaeth Democrataidd, a'r Uned Perfformiad ac Effeithlonrwydd o fewn Adran Strategol a Gwella.	Mae dau ymchwiliad craffu 'cychwyn a gorffen' eisoes wedi adrodd i'r Pwyllgorau Craffu, gyda'r argymhellion wedi eu cyflwyno i'r Aelod Cabinet perthnasol. Y ddau archwiliad sydd eisoes wedi adrodd yw • Meddylfryd Systemau, (Pwyllgor Craffu Corfforaethol) • Ymchwiliad Craffu Tai (Pwyllgor Craffu Cymunedau) Mae'r aelodau a'r swyddogion hefyd wedi cynnal sesiwn i ddysgu gwersi ar ol y ddau ymchwiliad uchod er mwyn ceisio eu gwella i'r dyfodol. Mae meysydd eraill wedi eu hadnabod ar gyfer ymchwiliadau nesaf gan y Craffwyr, sef maes agenda wledig, Balchder Bangor a Chaffael gan y Cyngor.

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
				Yn ogystal, mae ymchwiliad a gomisiynwyd gan yr Aelod Cabinet perthnasol hefyd wrthi'n mynd rhagddo yn gyfredol i faes ansawdd addysg a disgwylir iddo adrodd i'r aelod cabinet yn fuan.

Ch. Cefnogaeth i'r holl aelodau – gweinyddol, ymarferol a datblygol

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
14	Cefnogaeth weinyddol i'r grwpiau gwleidyddol, megis trefnu cyfarfodydd, cofnodi, gwasanaeth teipio llythyrau, llun-gopio a chyd-gordio ymateb gan y blaid a gefnogir	Mae'r Cymorthyddion Gwleidyddol ar gael i'r tri prif blaid am oriau penodedig yr wythnos yn unol â phenderfyniad y Cyngor Llawn ar 17/05/2012. .	Cymorthyddion Gwleidyddol a chefnogaeth bellach gan yr Adran Strategol a Gwella (drwy drefnu gyda'r Rheolwr Aelodau – Cefnogi a Chraffu, Gareth James).	Mae cefnogaeth weinyddol i'r grwpiau gwleidyddol yn cael ei weithredu yn unol â'r hyn a benderfynwyd gan y Cyngor llawn ym mis Mai 2012.
15	Gweinyddu, prosesu a thalu cyflogau a chostau teithio yr holl aelodau yn amserol.	Ffurflenni hawlio costau teithio wedi eu dosbarthu eisoes. Mae canllawiau newydd clir a syml wrthi'n cael eu	Adran Strategol a Gwella yn cyd-lynu'r gwaith.	Mae trefniadau gweinyddu, prosesu a thalu cyflogau a chostau teithio yn mynd rhagddynt yn gywir ac amserol gan gydymffurfio gyda chanllawiau Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Mae canllawiau hawlio ar y we.

Cyf	Beth i'w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
		datblygu nawr.		Noder y derbyniwyd adroddiad annibynnol gan Archwilio Mewnol i gadarnhau fod y trefniadau newydd, cyfredol yn gywir, ond fod lle i atgoffa aelodau i gyflwyno eu ceisiadau yn fisol yn unol â'r cyfarwyddyd.
16	Adroddiadau blynyddol gan aelodau etholedig	Adran 5 Mesur Llywodraeth Leol (2011) yn nodi'r angen i gyflwyno adroddiadau blynyddol. Disgwylir canllawiau pellach ar yr angen i aelodau fod yn cynhyrchu adroddiadau blynyddol, ond ar hyn o bryd deallir fod yn angenrheidiol i'r Cyngor sicrhau fod cefnogaeth mewn lle i gynorthwyo aelodau i gynghyrchu adroddiad blynyddol.	Holl aelodau (disgwyl cadarnhad) gyda chymorth swyddogion o Strategol a Gwella. Argymhellir fod aelodau yn cadw cofnod o'r hyn y maent yn ei gyflawni yn awr.	Noder fod y canllawiau yn ei gwneud yn ofynol i'r Cyngor wneud trefniadau i alluogi aelodau etholiedig unigol i gyhoeddi adroddiad blynyddol, ond nad oes gorfodaeth ar unrhyw aelod i baratoi adroddiad o'r fath. Penderfynodd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd gynnal peilot o'r drefn am eleni er mwyn dysgu gwersi o'r fformat gorau i'w ddefnyddio, a galluogi'r Cyngor i sefydlu y gefnogaeth briodol ar gyfer yr aelodau etholedig oedd yn dymuno cynhyrchu adroddiadau i'r dyfodol. Bydd yr adroddiadau o'r peilot yn cael eu cyhoeddi ar safle we'r Cyngor erbyn diwedd Mehefin yn unol â'r gofyn.
17	Hyfforddiant – rhaglen lawn o hyfforddiant - rhaglen gyffredinol ar	Cyfres o sesiynau hyfforddiant rhaglenedig trwy ddarpariaeth mewnol neu allanol.	Datblygiadau i'r Cabinet dan Arweiniad yr Aelod Cabinet	Ffurfiwyd is-grwp o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i edrych yn benodol ar y maes hwn, yn hytrach na gyrru holiadur allan at yr holl aelodau. Fe lwyddodd yr is-grwp traws-bleidiol oedd yn gyfuniad o aelodau newydd a mwy

Cyf	Beth i’w ddisgwyl?	Sut?	Gan bwy?	Diweddariad Ebrill 2013
	gael i bawb, a rhaglen mwy arbenigol a datblygol ar gael yn ddibynol ar swydd aelod.	Addasu y rhaglen yn barhaus yn unol â gofynion yr aelodau.	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i ystyried y datblygiadau am raglen hyfforddiant i weddill yr aelodau. Bydd holiadur i’w anfon allan at aelodau er mwyn cael ystyriaeth bellach o natur a threfn y rhaglen hyfforddi – i’w drafod gan is-grwp a sefydlwyd gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.	profiadol i sicrhau perchnogaeth o’r meysydd hyfforddiant y mae’r aelodau yn dymuno eu gweld, gyda’r Gwasaneth Dysgu a Datblygu yn bwrw ymlaen gyda chynllunio ac addasu’r rhaglen hyfforddiant ar gyfer aelodau yn seiliedig ar waith y grwp. Gweler rhif 4 o’r adroddiad ar gyfer materion penodol am hyfforddiant gyda’r llechi (i-pad). Mae gwaith pellach wrthi’n mynd rhagddo yn awr er mwyn ymateb i ofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ac i geisio sicrhau fod Cyngor Gwynedd yn mynd ati i ennill Siarter Cefnogi a Datblygu Aelodau Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

CYFARFOD:	**Y CYNGOR**
DYDDIAD:	**02 Mai 2013**
PWNC:	**CYFLOGAU AELODAU.**
AWDUR:	**Geraint George Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd**

1. Ar gyfer 2012/13 a'r blynyddoedd dilynol mae cyflogau a threuliau cynghorwyr i'w talu yn unol â phenderfyniadau Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Cyhoeddodd y Panel ei adroddiad yn manylu ar y cyflogau yn Rhagfyr 2011, gyda diweddariad yn Rhagfyr 2012.

2. Daeth penderfyniadau'r Panel i rym yn dilyn etholiadau fis Mai 2012. Adolygwyd y gofynion yn ystod 2012/13, ond nid oedd newid i'r cyflogau a nodwyd ar gyfer 2013/14, sy'n sefyll fel a ganlyn:

Cynghorydd cyffredin £13,175 (Cyflog sylfaenol)
Arweinydd y Cyngor £47,500 (Uwch Gyflog)
Dirprwy Arweinydd y Cyngor £33,460 (Uwch Gyflog)
Aelod o'r Cabinet £28,780 (Uwch Gyflog)
Cadeirydd Pwyllgor £21,910 (Uwch Gyflog)
Arweinydd Grŵp Gwleidyddol £16,920 (Uwch Gyflog)
Cadeirydd y Cyngor £21,375 (Cyflog Dinesig)
Is-gadeirydd y Cyngor £16,625 (Cyflog Dinesig)

3. Nid oes gan y Cyngor hawl i newid y symiau yma. Mae gan aelodau unigol hawl i hepgor y cyfan neu ran o'u cyflog pe dymunent.

4. Mae pum dosbarth o aelodau sy'n gymwys i dderbyn uwch gyflog, sef : Arweinydd y Cyngor, Dirprwy Arweinydd y Cyngor, Aelod o'r Cabinet, Cadeirydd Pwyllgor, Arweinydd Grŵp Gwleidyddol

5. Cyfyngir nifer yr uwch gyflogau y gellir eu talu i 18 yng Ngwynedd.

6. Penderfynodd y Cyngor yn ei gyfarfod ar 17/05/2012 i ddyranu'r uwch gyflogau a ganlyn,
Arweinydd a 9 aelod o'r Cabinet (gan gynnwys y Dirprwy Arweinydd)
Cadeiryddion y 3 Pwyllgor Craffu;
Cadeiryddion y Pwyllgor Archwilio, Pwyllgor Cynllunio a Phwyllgor Trwyddedu.
Gan ddod a chyfanswm y cyflogau taladwy i 16.

7.Yn ystod y flwyddyn, penderfynodd y Cyngor llawn ddyrannu'r ddau uwch gyflog oedd yn weddill ar gyfer 2012/13 fel a ganlyn:
Arweinydd y Grwp mwyaf y tu allan i'r Cabinet (Cyngor 06/12/12)
Cadeirydd y Pwyllgor Apelau Cyflogaeth (Cyngor 28/02/2013)

8. Yn unol â gofynion y Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol nid oes newidiadau yn 2013/14, ag eithrio'r canlynol:
a) rhaid bellach neilltuo un o'r uwch gyflogau i arweinydd y grwp mwyaf y tu allan i'r cabinet, yn amodol fod gan y grwp hwnnw o leiaf 10% o holl aelodau'r Cyngor. Roedd y Cyngor yn rhag-weld y gofyn uchod wrth benderfynu ym mis Rhagfyr 2012, ac felly mae'r Cyngor eisoes wedi ymateb i'r gofyn hwn – gweler 7 uchod.
b) Gall awdurdodau unigol benderfynu ar yr uchafswm dyddiau y gellir talu i aelod cyfetholedig. Yr uchafswm yn 12/13 oedd cyfanswm o 10 diwrnod. Argymhellir fod Cyngor Gwynedd yn parhau i gadw ar yr uchafswm o 10 diwrnod yn unol â chanllawiau 2012/13.
c) Yn unol â'r hyn a rag-nododd y Panel yn 2011/12, mae'n hawl gan aelodau etholedig i ymuno â Chynllun Pensiwn Llywodraeth Leol o 2013/14 ymlaen. .

9. Nid oes newidiadau pellach yn deillio gan Banel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol. Noder fod canllawiau am sut i hawlio costau ayyb wedi ei gyhoeddi ar safle we'r Cyngor.

10. **ARGYMHELLIAD.**

Gofynnir i'r Cyngor benderfynu :-

(a) Dyrannu uwch gyflog i'r swyddi canlynol ar gyfer 2013/14, fel yn 2012/13, sef :-
Arweinydd y Cyngor
Dirprwy Arweinydd y Cyngor
Aelodau'r Cabinet
Cadeiryddion y tri phwyllgor craffu
Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio
Cadeirydd y Pwyllgor Cynllunio
Cadeirydd y Pwyllgor Trwyddedu.
Cadeirydd y Pwyllgor Apelau Cyflogaeth
Arweinydd y Grwp mwyaf y tu allan i'r Cabinet

CYFARFOD	**Y CYNGOR LLAWN**
DYDDIAD	**2il o Fai 2013**
TEITL YR ADRODDIAD	**CYDBWYSEDD GWLEIDYDDOL Y CYNGOR**
PWRPAS	**Adolygiad blynyddol o Gydbwysedd Gwleidyddol y Cyngor**
ARGYMHELLIAD	**Dyrannu Seddau ar Bwyllgorau'r Cyngor**
AWDUR	**Geraint George, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd**

1. CYFLWYNIAD

1.1 Yn dilyn etholiadau 2012/13, gyda'r etholiad olaf wedi ei gynnal ar 14 Mehefin, 2012 mae cyfansoddiad gwleidyddol y Cyngor fel a ganlyn:-

Plaid Cymru 37
Annibynnol 18
Llais Gwynedd 14
Llafur 4
Democratiaid Rhyddfrydol 2
Cyfanswm 75

2. DYRANIAD Y SEDDAU AR BWYLLGORAU

2.1 I atgoffa'r aelodau, nodir yma'r pedair prif reol yn Neddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 ynglŷn â dyrannu seddau:-
(a) Ni chaiff pob sedd ar bwyllgor ei dyrannu i'r un grŵp gwleidyddol;
(b) Rhaid dyrannu mwyafrif y seddau ar bwyllgor i grŵp gwleidyddol os yw nifer y personau sy'n perthyn i'r grŵp yn fwyafrif o aelodau'r Cyngor;
(c) Yn amodol ar baragraffau (a) a (b) uchod, bydd nifer y seddau ar y pwyllgorau cyffredin a ddyrennir i bob grŵp gwleidyddol yr un fath â'r nifer o'r holl seddau sydd gan aelodau'r grŵp hwnnw ar y Cyngor;
(ch) Yn amodol ar (a),(b) ac (c) uchod, bydd nifer y seddau ar bwyllgor a ddyrennir i bob grŵp gwleidyddol yr un gyfran o'r seddau ar y pwyllgor â'r nifer o seddau sydd gan aelodau'r grŵp hwnnw ar y Cyngor.

2.2 Er mwyn sicrhau y glynir wrth y rheolau hyn, mae'r Cyngor wedi bod yn ymdrin â phwyllgorau mewn blociau gwahanol yn y gorffennol. Mae hyn yn ei wneud yn haws i sicrhau y glynir wrth reol (c) ym mharagraff 2.1 uchod hefyd.

2.3 Gofynnwyd i Grŵp Busnes y Cyngor gyfarfod i drafod y mater er cyflwyno argymhelliad i'r Cyngor Llawn a chyfarfu'r Grŵp Busnes ar 24ain Ebrill 2013.

2.4 Ni fu newid yn y cydbwysedd gwleidyddol yng Nghyngor Gwynedd ers yr etholiad olaf ar 14 Mehefin, 2012, ac felly argymhellwyd gan y Grwp Busnes ein bod yn cadw at y dyranniad cyfredol fel ag a fu yn 2012/13

(gweler **Atodiad A**)

3. CADEIRYDDIAETHAU AC IS-GADEIRYDDIAETHAU

3.1 Er mwyn ymateb i ofynion y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 o ran dyrannu'r cadeiryddiaethau ac is-gadeiryddiaethau rhennir y pwyllgorau i flociau ar wahân.

3.2 Yn unol â gofynion adrannau 66 - 75 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ("y Mesur") mae yn ofynnol dyrannu cadeiryddiaethau'r pwyllgorau craffu er mwyn sicrhau, cyn belled ag y bo modd, fod cydbwysedd gwleidyddol yn cael ei adlewyrchu yn y cadeiryddiaethau hynny a bod y grwpiau nad ydynt yn cael eu cynrychioli ar y weithrediaeth yn cael cyfran deg o'r cadeiryddiaethau.

Yr unig bwyllgorau y mae eu cadeiriau i'w dyrannu ar sail cydbwysedd gwleidyddol yw'r Pwyllgorau Craffu. Dyrennir y cadeiriau fel a ganlyn:

Corfforaethol	Llais Gwynedd
Cymunedau	Annibynnol
Gwasanaethau	Plaid Cymru

3.3 Yn unol ag adran 83 o'r Mesur ni chaiff cadeiryddiaeth y Pwyllgor Archwilio fod yn aelod o grŵp gwleidyddol sy'n cael ei gynrychioli ar y weithrediaeth.

3.4 Yn unol ag adran 14 o'r Mesur y Cyngor Llawn sydd i benodi cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ac ni all benodi aelod o grŵp gwleidyddol sy'n cael ei gynrychioli ar y weithrediaeth.

3.5 Unwaith eto, gan nad oes newid i'r cydbwysedd gwleidyddol, argymhellir fod y dyraniad i gadeiryddiaethau, i gyd-fynd a'r rheolau statudol, yn aros yn gyson gyda'r dyranniad a fu yn 2012/13.

3.6 Nid oes unrhyw ddarpariaeth statudol na chyfansoddiadol yn rheoli'r penodiadau i'r isgadeiryddiaethau nac i gadeiryddiaethau gweddill y pwyllgorau (heblaw na chaiff aelod o'r weithrediaeth gadeirio'r Pwyllgor Trwyddedu). Y pwyllgorau eu hunain fydd yn ethol eu cadeirydd yn yr achosion hyn yn amodol ar y rheolau gweithdrefn sy'n cyfyngu tymor Cadeirydd i 2 flynedd.

4. ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Cyngor

- Fabwysiadu'r dyraniad yn Atodiad A, sydd, fel mae'n digwydd, yn gyson â'r hyn a fabwysiadwyd ar gyfer 2012/13.

- Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd wneud penodiadau i'r pwyllgorau ar sail cydbwysedd gwleidyddol ac yn unol â dymuniadau'r grwpiau gwleidyddol.

- Mabwysiadu cadeiryddiaethau'r Pwyllgorau Craffu ar sail cydbwysedd gwleidyddol, ac fel a fu dyranniad 2012/13 fel a ganlyn:

Pwyllgor Craffu Corfforaethol – Llais Gwynedd
Pwyllgor Craffu Cymunedau – Annibynnol
Pwyllgor Craffu Gwasanaethau – Plaid Cymru

ATODIAD A

PWYLLGORAU CRAFFU

	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Llafur	Democratiaid Rhyddfrydol
Corfforaethol	9	4	3	1	1
Cymunedau	9	4	3	1	1
Gwasanaethau	9	5	3	1	
Archwilio	9	4	4	1	

PWYLLGORAU ERAILL

	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Llafur	Democratiaid Rhyddfrydol
Gwasanaethau Democrataidd	7	4	3	1	
Cynllunio	7	3	3	1	1
Trwyddedu Canolog	7	4	4		
Iaith	8	4	3		
Penodi Prif Swyddogion	7	4	2	1	1
Apelau Cyflogaeth	4	1	1	1	

Nifer y seddau	**76**	**37**	**29**	**8**	**4**	**154**

	Plaid Cymru	Annibynnol	Llais Gwynedd	Llafur	Democratiaid Rhyddfrydol
Pensiynau	3	2	1		1
CYSAG	3	2	2		
Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol	6	2	2	1	
Cydbwyllgor Addysg Anghenion Arbennig	4	2	1		
Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd	4 (3 sedd ac un eilydd)	2	1	1	

Cyfanswm y seddau	**96**	**47**	**36**	**10**	**5**	**194**